Balogh Anna:

Ember leszek!

Korda R.t.

EMBER LESZEK!

REGÉNY
A MAGYAR IFJÚSÁG SZÁMÁRA

IRTA:
BALOGH ANNA

BUDAPEST
KORDA R. T. KIADÁSA

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest.

I.

Apáthy Dénes nyolcadikos gimnazista a szobába lépő nővére felé fordult:

— Hát igaz? Végleg és egészen hazajöttél?

Meleg mosollyal felelt a fiatal leány:

— Igen.

Csak egy rövid szó volt, de Istenem, mi minden volt abban! A tizenkilencéves leány szemei sugárzóan kékek voltak, mint odafenn a májusi égbolt. Vele együtt a május lépett a szobába. Derűs, meleg tavaszi kép, a bűbájos fiatalság. Harmatos tekintet, szép, hamvas arc mosolygott a fiúra.

— Igen, Dini, végleg hazajöttem.

— És most vége az egész kínszenvedésednek?

— Minek?

— Hát a tanulásnak.

— Nem volt az kínszenvedés, te. Örömmel tanultam.

— Könnyű azt most mondani. Mikor már vége van.

— Engem senki sem kényszerített az egyetemre. Magamtól mentem.

— És összesen egy évet végeztél el. S most a könnyebbik végét ragadod meg a dolognak. Férjhez mész és semmi komoly dolgod nem lesz. Virágot kapni, ajándékokat elfogadni, szépen kiöltözve vőlegényt várni... Kedves Ili, ezt csak nem lehet komoly dolognak nevezni?

Ili mosolygott.

— Gyerek vagy, Dini. Nem értesz te ehhez.

— Jaj, de a magasból beszélsz egyszerre. Ne felejtsd el, mindössze egy évvel és három hónappal vagy idősebb nálam.

Ili közelebb ment. Szemébe nézett az öccsének:

— Dini, a házasság nagyon komoly dolog. Komolyabb mindennél. Majd egyszer te is érezni fogod . . . Ha majd előtte állsz.

— Én egyelőre érettségi előtt állok s az mindennél komolyabb. Azon túl nem is lehet látni. Mint egy sötét fal mered előttem és eltakar mindent.

— Félsz?

A fiú zavartan mosolygott. Kinézett az ablakon. Kintről a május mosolygott be. A fürtös orgonák illatukat küldték, a virágos udvar zsongott a méhektől s a napsugár aranyos fénye ott táncolt az ablakpárkányon.

Jó volna kisfiúnak lenni valahol a jó napos hegyek alján — gondolta, de hangosan nem mondta. — Kisfiúnak lenni és legfeljebb libákat őrizni. Nem bánja, lehetnének birkák is, csak az élet lenne könnyebb. Elengedett lélekkel örülni a májusi fénynek, a szabadságnak. Mert most nem tud örülni. Most fáj minden, még a természetnek ez a tündöklő, mindent bemelegítő mosolygása is.

Ili már régen kiment. Kacagó jókedve a konyhából áthallatszott hozzá. Jókedvének foszlányaival étvágygerjesztő illatok is belopództak. A sülő hús zsírjának sistergését hallotta. Ili most fordította meg a sütőben.

Könnyű a lányoknak. Ők mindent abbahagyhatnak, ha nem tudnak megbirkózni a dolgokkal. Ili most játszik. A jó háziasszonyt adja, pedig ott van mellette anyuka. Aztán, ha majd a saját asszonya lesz és ráun a konyhában való pepecselésre, olyan leányt fogad, aki főz helyette. Miért is született ő a harmadik gyereknek? Milyen jó dolga lenne, ha a másodiknak született volna. Semmi komoly dologgal nem kellene vesződnie. Körülvennék gondoskodással, szeretettel, mint ahogyan Ilivel teszik. Mintha csodává változott volna nővére, hazaérkezése óta körülötte forog az egész ház. Pedig még nem is gyűrűs menyasszony. Csak pár nap mulva lesz az eljegyzés, de anyukának már most könnybe lábad a szeme arra a gondolatra, hogy elviszik tőle. Egy leánynak határozottan jobb dolga van . . .

Leült könyvei mellé és reménytelenül hozzáfogott a tanuláshoz.

Ebéd után az édesapja papírlapot tett elébe.

— Majd másold le ezt a kérvényt, Dini. Illetékes helyről ígéretet kaptam, hogy biztosan számíthatsz a rendőrtisztképző főiskolára való felvételre. Még nem vagy készen, de jelentkezni ebben a hónapban kell. Mire felvételre kerül a sor, arra úgyis meglesz az érettségi.

— Igen, apu.

Milyen érdekes, apu úgy beszél az érettségiről, mintha csak egy öltöny beszerzéséről lenne szó. És apu már továbbnéz. Ő már a főiskolán látja a kisebbik fiát.

Belenézett a kérvénybe. Édesapja világos, szép mondatai sorakoznak előtte. Milyen kitűnően fogalmaz az ő édesapja. Olyan egyszerűnek látszik minden mondata.

Apu mindent megcsinál helyettük. Az ő gyermekeinek semmire sem kell gondolniok. A legkisebb kavicsot is elszedi a lábuk elől. Apu mindig ilyen volt. Gondoskodó szeretetét kicsike koruktól fogva érezték. És apu mindenhez ért. Sok ember felett áll, soknak parancsol. Állásánál fogva nagy tekintély. Pedig szegény gyermeknek született. Egyszerű, de becsületes apának a törekvő fia volt. Bizony azt lehet mondani, hogy a saját erejéből lett azzá, aki ma. Tanított, hogy ő maga is tanulhasson. Keresztülvergődte a szegény diákok pénztelenséggel, nélkülözésekkel, hideggel, sokszor éhezéssel gyötört küzdelmes életét. Apu sok rossz dolgot megért, az ő tanulóévei hideg és nehéz napok emlékeivel vannak teli. Mégis mindig örömmel beszél a diákkoráról. Még ma is kicsendülnek hangjából küzdelmes ifjúságának örömei. Egy-két célbajutás. Évről-évre kiharcolni egy-egy vizsgát. Aztán tovább küzdeni, míg elvergődhetett az érettségiig. Apunál nem volt baj a tanulással. Esze élesen fogott. Apu erejét a szürke hétköznapi gondok fogták le. Ezekkel kellett birkóznia. De apu erős volt, megmérkőzött a gondokkal. Érettségi után egyetemre ment. Honnan, miből, ma is alig tudja, de megszerezte a diplomát. És ma nagy

úr, aki, mert ő maga olyan nehéz küzdelmeket vívott ifjúkorában, ezeknek még árnyékától is meg akarja kímélni gyermekeit. Azok ne érezzenek mást, mint jót és ifjúságuknak csak szép emlékei legyenek.

Apu gondos. De a gondosságával a legnagyobb követ hengeríti most az útjába. Ha megírná a kérvényt . . . De ő nem írja meg. Ő nem lesz rendőrtiszt, nem megy főiskolára, sem egyetemre. Az ő szívében egészen más vágy van, csak éppen még szólni nem mert róla. Apu jó ember, de nem tűr ellentmondást. Pedig, ha abba az irányba mehetne, ahová a szíve húzza, a tanulás is öröm lenne számára. De így . . . Érettségi után főiskola. Út egy nem kívánt pálya felé. Hogyan tudja ezt az akadályt leküzdeni? És miért kell ennyire sietni? Hiszen még előtte áll a legrosszabb: az érettségi. Jaj, csak azon lenne túl már!

Halványan elmosolyodott. Ez a félelem mind a nyolc osztályon végigkísérte, valahányszor vizsga elé ért. Most is szívében remegett. Jótékony földrengést vagy valami más pusztulást kívánt a lelke mélyén, amelyből azonban ő is, meg mindenki épen kerülne ki, csak pontosan a gimnázium épülete süllyedne el. Érdekes, hogy pár száz évvel ezelőtt Szombathelyt mennyi vész dúlta. Hol földrengés söpörte el, hol tűzvész pusztította, máskor járványok irtották a lakosságot, de már régóta nem történt semmi. A város akadálytalanul fejlődik, nagyobbodik, virágzik és a népességgel együtt az iskolák is szaporodnak benne.

Szembenézett a kérvénnyel. Édesapja legkésőbb a vacsoránál meg fogja kérdezni, lemásolta-e? Hogyan mondja meg, hogy nem és nem is fogja? Keze a toll után nyúlt. Aztán meg visszahúzta. Ha megírja a kérvényt, apu elküldi, felveszik és akkor mennie kell. Kezére hajtotta a fejét.

Édesanyja megijedt tőle, mikor bejött hozzá.

— Mi bajod, Dini? Olyan sápadt vagy. Csak nem leszel beteg?

Bár az lennék, — gondolta — bár sokáig beteg lehetnék!

Valami könnyű, de hosszadalmas betegség is megmenthetné.

— Eredj a levegőre. Menj el biciklizni vagy teniszezni, hogy kiszellőzzék az agyad. Nem jó az, ha reggeltől estig egyfolytában a könyvet búvod. Könnyebben fog az agyad, ha közben pihenteted.

Megsimogatta halvány arcát. Dini nagy kedvet érzett ahhoz, hogy édesanyja vállára borulva elmondhassa vágyait.

— Anyuka, érettségi után én nem akarok tovább tanulni.

— Nem akarsz? — nézett rá csodálkozva az édesanyja. — De kell, fiam.

— De én nem akarok rendőrtiszt lenni.

— Akkor leszel más, de tanulni kell. Apu jót akar neked. Manapság nemigen lehet válogatni. És apu ott ígéretet kapott.

Dini összeszorította ajkát tehetetlenül, szomorúan. Aztán elköszönt és vasparipáján kiszáguldott a teniszpályákhoz. Odaérve sajnálta, hogy nem hozta magával az ütőt, mert egyszerre heves vágy fogta el, nem törődni semmivel, csak a labdát úzni szenvedélyesen és titkon gyönyörködni a szembenálló kisleány édes mosolyában, fürtös barna hajában és nevető szép szemében. De így is jó. Innen a padról nézi s majd úgy csinálja, hogy ne vegye észre senki.

A játék végeztével Szentgyörgyi Orsika odajött hozzá és rá nevetett.

— Hát az ütő?

— Csak erre bicikliztem. Nem szándékoztam kijönni.

— Annyit tanul?

— Igen el vagyok foglalva, Orsika.

— Nem jól van ez így, Dini. Délelőtt tanulni, délután szórakozni, az a helyes. Én is próbáltam már reggeltől estig a könyveim mellett ülni, de délután már csak daráltam és egészen belebutultam.

A fiú rá mosolygott. Szíve átmelegedett s pillantásával megsimogatta a felhevült, hamvas kis arcot.

— Mikor ötödikbe jártam, pontosan így gondolkoztam én is. De most . . .

— Tudom, Dini. Most az érettségire készül, ez már olyan nagyosan hangzik, s azért komolyabban vesszük. Pedig alapjában véve az is csak egy vizsga. Istenem, hány vizsgán estünk át már!

— Az az érzésem, hogy ez most nem sikerül.

— Miért ne sikerülne? — csodálkozott Orsika. — Mindenki átmegy, pont maga buknék el?

A fiú megérezte a kislány hangján, mennyire elvárja tőle, hogy az érettségije sikerüljön. Orsika nem akarja bukott diáknak tudni. Örülni szeretne vele és némi büszkeséggel ott látni az előbbre jutottak között. A nagyok, a főiskolások között.

Mert Szentgyörgyi Orsika csak tizenöt éves kis gimnazista volt, de az ideálját olyannak akarta tudni, akire úgy kell feltekinteni.

Pillanatokig hallgattak. A fiú maga elé nézett. A kisleány a szeme sarkából figyelte. Csinos fiú ez az Apáthy Dénes, kedves úrifiú, csak ne volna olyan erőtlen a lelke. Mintha az akaraterőnek egy szikrája sem élne benne. Pedig, ha ilyen külsőhöz acélos akarat, elegendő tetterő párosulna! . . .

Orsika sóhajtott.

— Kíváncsi vagyok, Dini, melyikünk viszi messzebb? Én ugyan három évvel fiatalabb vagyok, de beérem magát. Én átfogok jutni minden akadályon és sohasem fogok egy pillanatra sem megtorpanni.

— Attól függ, mit értünk a messzi alatt.

— A célunk elérését.

— A célomat el fogom érni, meglátja, Orsika.

A kislány nevetve nézett a szemébe.

— Majd meglátom, Dini.

Kezébe vette ütőjét és újra beállt a játékba. A fiú

nézte. Milyen kecses, milyen fínom minden mozdulata. A mellett eleven és üde, mint a hajnali rózsabimbó. Most rámosolygott a társára. Igaz, gyönyörű ütése volt, de hát ez csak nem olyan nagy dolog, hogy külön mosollyal kelljen jutalmazni.

Átsuhant lelkén a gondolat, hogy ha vágyait követi, el fogja veszíteni Orsikát. De ha Orsika célja felé indul, akkor sohasem lesz belőle egész ember, csak léleknélküli gép.

Együtt mentek haza. Dini úgy vezette kerékpárját és mosolygott. Orsika is mosolygott. Szemben velük a nap most búcsúzott a láthatáron, hogy rövidesen maga után vonja piros sugarait a kéklő hegyek mögé.

Békességes májusi alkony volt. A kertekből illat áradt feléjük, a Gyöngyös vize szelíden csobogott, amint a hídon átmentek és fiatal szívük egyforma ritmusra vert.

II.

Dini a kirakat előtt állt. Mindennapi sétája ide vezetett ehhez a bőrdíszmű kirakathoz. Gyönyörű dolgokat látott ott. Nézte, nézte a csodálatos munkákat és a lelke meg-megremegett a vágytól. Mindig ez érdekelte: a bőr. Lázba jött a gondolatra, mekkora az a távolság, amit a bőr a vágóhídról idáig megtesz. Ó, ha otthon megértenék! Ha beleegyeznének, hogy ő ezt a távolságot bejárhassa! De nem akarják megérteni és sohasem fognak beleegyezni. Csupán annyi haladékot kapott, hogy majd az érettségi után döntenek. Nyilván nem akarják lelki egyensúlyát megzavarni ellenkezésükkel, hogy nyugodtan készülhessen. De ő már most tudja, hogy újra ezt fogja kérni. Elhatározásában mindinkább megerősödve hagyta ott naponkint a kirakatot. Közben figyelte önmagát. De megnyugodott. Nem a tanulástól való idegenkedés hajtja errefelé, hanem a hajlama. Ó, sokféle tudomány van még a világon a könyveken kívül is.

Elfordult. Egyenesen Szentgyörgyiék felé tartott. Orsika bátyja osztálytársa volt, de egyben a legjobb barátja is. Azt hazudta önmagának, hogy hozzá megy, pedig tulajdonképen Orsikához húzta a szíve. Szerette a kislányt ifjú szíve első szerelmével és úgy érezte, hogy haláláig szeretni fogja . . .

Szentgyörgyi Pali nem volt otthon. Orsika a kertben tanult, de úgy tett egyelőre, mintha nem vette volna észre Dinit. Pedig amint a rácsos kapu kattant, már tudta, hogy Dini jön. A bokrok között kilesett és látta, hogy egyenesen hozzájuk tart. A könyve felett éberen figyelt. Ha Pali nincs itthon, képes rá Dini, hogy elmenjen a nélkül, hogy őt köszöntené. Furcsa fiú ez a Dini. Szégyenli, hogy szerelmes. Pedig hát nemcsak az Orsika osztálya, hanem az egész premontrei gimnázium tudja, hogy Apáthy Dininek minden kisleány között legkedvesebb Szentgyörgyi Orsika. És itt van, ni. Már megy is a kapu felé.

— Dini! Dini!

A fiú azonnal visszafordult. A kedvesen hívó hang megpirosította arcát. Sugárzott a tekintete, amint megállt a kislány előtt.

— Kezét csókolom, Orsika. Azt hittem, senki sincs itthon.

— Mert mindig csak Pali után érdeklődik. Pedig én is a világon vagyok.

— Tudom, Orsika, dehát . . .

— . . . dehát énrám nem kíváncsi, ugye?

— Dehogy is nem. Sőt!

— Hát akkor foglaljon helyet.

— Köszönöm.

— És most mondja el nekem, mi igaz abból, amit Olga néni anyikának elpanaszkodott.

— Anyuka énrólam mondott valamit?

— Igen, mégpedig súlyos dolgokat. Hogy nem akar tovább tanulni. Megmakacsolta magát és hallani sem akar egyetemről, főiskoláról. Igaz ez, Dini?

— Igaz, Orsika.

— Dehát miért? Miért akar elmaradni a többitől?

— Nem akarok elmaradni, csak más irányba megyek.

— Maga úrifiúnak született, nem fogja jól érezni magát ott, ahova indul.

— Azért ott is úr maradhatok. S aki a lelkében úr, az minden körülmények között az marad.

Orsika kicsit lebiggyesztette a száját. Dini közelebb hajolt.

— Orsika, lehetséges, hogy akkor kevesebb leszek a szemében?

A kislány sokáig nem felelt. Aztán csendesen mondta:

— Én egyetemre fogok menni.

A fiú sokáig nézte. Megértette. Ebben a mondatban benne volt, hogy elhagyja, előbbre jut, képzettebb lesz, diplomás s ha reá tekint, csak visszafelé nézhet, nem előre és nem fel.

Orsika figyelte. Látta, hogy küzd önmagával, a szívével és hallotta, hogy sóhajtott.

— Ezek után is kitart elhatározása mellett?

— Ha a szívem szakad is meg, ki kell tartanom — felelte sápadtan a fiú. — De talán azért magát, Orsika, nem kell elveszítenem.

— Nem tudom, hogyan képzeli ezt el?

— Úgy, hogy szeretem most is, és szeretni fogom mindig. Más kérdés az, hogy maga kitart-e velem.

— Maga nem tud áldozatot hozni értem, de én hozzam meg magáért a legnagyobbat?

— Ha már áldozat, Orsika, akkor el sem fogadom. Megy mindegyikünk a maga útján, aztán majd meglátjuk, ki meddig ér el . . .

Felállt, hogy elmenjen.

Orsika is felállt. A szemébe nézett.

— Eddig az akarat teljesen hiányzott magából. Most meg egyszerre olyan erősen és megingathatatlanul áll velem szemben, mint a szikla. Mi ütött magába?

— Látom magam előtt a célt, Orsika, és tűzön-vizen át feléje megyek.

— Akkor is, ha engem elgázol?

A fiú végtelen szeretettel nézett reá.

— Nem fogom elgázolni, Orsika, arra nagyon vigyázok.

— Dehát hogyan képzeli el, Dini?

— Tisztán magától függ minden, Orsika. Mennyi szeretet, mennyi hűség és mennyi kitartás van a szívében. S ezek együttvéve meg tudnak-e birkózni a hiúságával. Mert a tizenöt éves kis szívében bizony az is benne lakozik.

A kislány elpirult. Meg akart sértődni, de Dini határozott fellépésétől egészen megzavarodott. Milyen magabízó Dini és mennyire kedves. Nem lehet reá haragudni. Csak fáj, hogy ez nem tesz a kedvére.

— Ne menjen el még, Dini. Pali hamarosan hazajön.

Újra leültek. Dini boldog szédülést érzett. Amitől legjobban félt, Orsikával megvívta a harcot. Arcán rózsák égtek és a szeme sugárzott örömében. Szerette volna Orsikát karjára kapni és elszállni vele a boldogság országába.

Csend szállt le közéjük és ők hallgatták. Tele volt titokkal, vággyal, megsejtésekkel. A kert virágai illatukkal körülölelték őket, a méhek fülükbe zümmögtek és a madarak a virágos bokrokon nekik énekeltek. És ők ennek a szép májusi délutánnak a varázsa alatt ott ültek mozdulatlanul és nézték egymást átmelegedett mosollyal. Orsika szívében elsimultak az indulatok. Ebben a percben arra gondolt, akármi lesz Dini a jövő életben, most a legdrágább mindenki között, akitől elszakadni sohasem tud.

A kapu felől zaj hallatszott. Pali érkezett egy csomó diákkal.

— Kár, hogy végeszakadt ennek a szép órának — suttogta Orsika.

— Kár, — felelte Dini — de a szívemben benne marad mindíg.

A diákok egyenesen a kertbe jöttek. Egy pillanat alatt

körülülték Orsikát; akinek nem jutott szék, a kerti asztal tetejére telepedett.

Kelemen Pista meglóbálta a lábát az asztal szélén és hosszasan nézte hol Orsikát, hol meg Dinit. Csúfondáros mosollyal méregette aztán Dinit és fellobbanó féltékenységében odavetette:

— Egyesek nagyon könnyen fogják fel a dolgot. Amíg más diák beletemetkezik könyveibe, addig Apáthy Dini kellemkedik és a szépet teszi.

Dini elpirult haragjában, de mielőtt felelhetett volna, egy másik diák nevetve oldalba lökte Kelemen Pistát:

— Ordít rólad a sárga irígység.

— Én irígy? Erre a bőrösre?

És nevetett szörnyű hahotával.

Orsika talpra ugrott.

— Micsoda hang ez nálunk? Hogy mer így beszélni előttem?

A szeme villámokat szórt, úgyhogy a fiú végül már csak hebegni tudott.

— Bocs . . . csánatot kérek, de . . . most hallottam, hogy a méltóságos papának a fia bőrös lesz.

— Hát aztán? Attól még lehet különb ember, mint akárki más. És magának sohasem lett volna bátorsága ilyen elhatározásra.

— Nem, mert az ember nem visszafelé megy, mint a rák, hanem előre.

— Az még majd eldől, ki hogyan halad — szólt közbe nyugodt hangon Dini. — Tíz év mulva majd lemérhetjük a távolságot.

— Lehet, hogy messze haladsz, de nem velem egy vonalban.

— Téged csak sajnálni lehet meg szegény hazánkat is, hogy ilyen ferdén gondolkozó fia van. Valamivel egészségesebb gondolkozás nem ártana az egész vonalon. Ezzel a felfogással csak egy helyben topogunk, de nem haladunk. És ha még sokan így gondolkoznak hazánkban, mint te,

akkor nálunk sokkal kisebb nemzetek megelőzhetnek bennünket. Azért ne nézd le bennem előre a bőröst, mert én azon a helyen is hazámnak szolgálok.

Felállt, elköszönt Orsikától, megemelte kalapját a fiúk előtt és elment. Pali kikísérte.

— Miért sietsz annyira, Dini? Pista maflálkodását csak nem vetted a szívedre?

— Dehogy vettem. Már indulóban voltam azelőtt is.

Otthon nekifogott a tanuláshoz. A ház csendes volt és egészen üres. A tanulás most könnyen ment. Áttüzesedett lelke itta a mondatok értelmét. Örült a csendnek és a magánynak. Órák múltak el így, akkor a ház újra megnépesedett. Anyuka Ilivel bevásárlási körútról jött haza. Később lementek a kertbe. Ő az ablakból nézett le rájuk. Ili kihúzott néhány gyomot, rövid pillanatra ujjai között fogott egy-egy feslő rózsabimbót, rámosolygott, azután letépett egy csomó pünkösdi rózsát. Majd mint aki nem tud betelni vele, még szedett egész halommal, mert az úgy szép, ha az öblös, nagy vázában sok van belőle. A nehéz rózsaszínű fejek elhajolnak és a szalonban egy egész sarkot megtöltenek.

Még rendezgette a virágait, mikor vőlegénye megérkezett.

De csalafinták ezek a leányok! Munkával elfoglalva, de virágok közül mosolyogva fogadják vőlegényüket.

Ili boldog, Ilire mosolyog az élet.

Megszínesedett lelke a látványtól. Visszagondolt a Szentgyörgyiék kertjére, az Orsikával töltött kedves órára és mosolygott. Ha néha nehéz is, de azért szép az élet.

Tanult tovább.

Később édesanyja bejött érte, hogy menjen vacsorázni. Nem érzett éhséget. Az arca halvány volt. Édesanyja megsimogatta. Azt gondolta, hogy a holnapi írásbeli miatt izgul.

— Nézd, kisfiam, a bátyád távolról sem volt ennyire komoly fiú, mint te, mégis sikerült neki. Azt hittük, az érett-

ségit is elkönnyelműsködi, azt hittük, sohasem jut el odáig és ma már . . .

Elhallgatott. Arcára árnyék húzódott.

Dini tudta, miért. Berci, a bátyja könnyelmű fiatalember. Az érettségin átesett, az igaz, de az ilyen Berci-féléknek inkább szerencséjük van, mint tudásuk. Egyetemet azonban már kétszer változtatott. Itthon csak mindíg utóbb tudták meg. Elment azzal, hogy a műegyetemre iratkozik be és néhány hónap mulva kiderült, hogy a képzőművészeti főiskolára jár, mert úgy érezte, hogy benne művészi tehetség szunnyad. S minthogy a tehetség csak nem akart felébredni benne, valóban a műegyetemre ment. Kitűnt azonban, hogy a műegyetemen rengeteget kell tanulni és dolgozni és ha eredményt akar elérni, akkor komolyan kell ezekkel foglalkozni, gondolt egyet és átment a jogra. Dini biztosra vette, hogy ha nagyon száraznak fogja találni Berci a törvények és a paragrafusok tudományát, akkor azt is ott fogja hagyni. Mert Berci az életben sokra szeretné vinni, ha a messze célokat játszva elérhetné. A mellett Berci nagyon szeret élni, de mindíg csak a felszínen úszkálni.

Berci könnyű fajsúlyú, azért is tud fennmaradni.

Apáthyné mégegyszer megsimogatta fia arcát, aztán kiment azzal, hogy rögtön tálalnak.

A szobára csend borult. A nap sugarai egyik ablakról átmentek a másikra, aztán onnan is tovább húzódtak. Már csak a szemközti falon volt egy fényes csík. Dini ezt a csíkot figyelte. A csík mindíg vékonyodott, majd az ablak felső részén lassan kihúzódott. A nap a rohonci hegyek mögé csúszott. Felső széle még látszott, még megaranyozta az égen úszó fehér felhők szélét, rózsaszínű sugarait szétterítette, mint valami hatalmas legyezőt. Aztán egészen lecsúszott. Dini olyan mozdulatot tett, mintha utána akart volna kapni, hogy elfogja és visszahozza. Hogy ne legyen vége ennek a napnak.

A felhők aranyszélei sápadoztak és a rózsaszínű sugarak meg-megakadva a fák virágos koronáiban, lilára halvá-

nyodva kúsztak a hegyek mögé a nap után. Nincs tovább! Mire a nap fényes ábrázatával a másik oldalon újra felbukkan, előtte a határkő. De nekimegy, mint annyian mások s ezzel diákévei lezárulnak.

III.

A júniusi nap melegen ontotta sugárkévéit a földre. Minden ragyogott és érezni lehetett a mindenség pihegését. A kertekben teljes pompájukban virultak a virágok és illatuk betöltötte a levegőt. Az árnyék élesen rajzolva kísérte az embert útja végéig. Könnyű kis világos ruha libbent a templomajtóban s egy pillanatra megállt. A nagy fényesség után meg kellett szokni a templom hűvös homályát, hogy el tudjon igazodni a padok között, aki imádkozni tér be. Szentgyörgyi Orsika a szenteltvíztartónál néhány pillanatig húnyt szemekkel állt, azután felpillantva elindult és letérdelt az egyik padba. Kezére hajtva a fejét imádkozott:

Hálás szívvel köszönöm neked, édes jó Istenem, hogy egy vizsgán ismét átsegítettél. Jó voltál hozzám mindíg, nagyon kérlek, légy jó hozzám ezután is mindíg és szeress engem nagyon, hogy segítségeddel bátran álljak mindíg az élet nehézségeivel szemben. Aztán nagyon szépen kérlek, légy jó az Apáthy Dinihez is, tekints le reá, különösen ebben a nehéz órában, amikor érettségizik. Simítsd el lelkéről az izgalmat, világosítsd meg elméjét, hogy nyugodtan, bátran és értelmesen feleljen meg a feladott kérdésekre. Légy vele, édes jó Istenem, hogy sikeresen állja ki a nehéz próbát és jeles érettségi bizonyítványt kapjon, de ha Te akarod, még ennél is jobbat. És verd ki a fejéből, Istenem, azt a szándékát, hogy iparosnak menjen. Te, aki az emberek életútjait megszabod, vezesd arra az útra, mely az enyémmel együtt halad, sugalmazd neki, hogy tovább tanuljon és ne engedj elszakadni egymástól bennünket. Én szeretem Dinit, édes jó Istenem, de ha ő másfelé megy, mint én, hogyan talál-

kozhatunk? Hallgasd meg minden kérésemet, Istenem és... és . . .

Lehajtotta fejét és elfedte az arcát. Nehezen jöttek a további szavak:

. . . és engedd, hogy Dini én mellettem döntsön. Ha . . . ha mégis kitart elhatározása mellett, akkor nem akar nekem kedvemre tenni, nem szeret úgy, mint kellene . . ., akkor . . . akkor, édes Istenem, add, hogy én is el tudjam felejteni őt! . . .

Megharmatosodott a szeme és megremegett a szája.

Ha nem úgy tesz, mint én akarom, azaz . . . ha nem arra törekszik, hogy engem egyszer elnyerjen, akkor én sem akarom őt!

Dacosan összecsukta a száját és merően az oltárképre szegezte tekintetét.

Nagy és mélységes csend töltötte meg a templomot. A magas, keskeny ablakokon betűzött a napfény és hosszú sugárkévében nyúlt a templom közepéig. Az egyik sugárkéve a nagy üvegcsillárig ért és ott megtörve, ezer színre bontva csillogott, ragyogott, tündökölt. A gyönyörű festmények alakjai is megelevenedtek, mozogtak, szinte kilépni látszottak helyükről. A fehér márványszobrok mosolyogni kezdtek, a nagy ragyogástól életszínt nyertek és közelebb jöttek.

Orsika ámulva nézte a mozdulatlan tárgyak megelevenedését, a napfény csodáját és néhány pillanatig a látvány varázsától megigézetten figyelt. Aztán még mélyebb lett a csend. A levegőben a tömjén illata az oltárok virágainak illatával keveredett. A sugárkévék ferdére csúsztak. Az egyik Orsikára esett. Beragyogta alakját, fürtös barna haját, összekulcsolt kezére hajló édes kis arcát. Mélységes áhítat töltötte meg a szívét.

Sokáig imádkozott. Diniért és önmagáért, azután Pali bátyjáért.

Azután felállt. Lelkében teljesen megnyugodva elhagyta a templomot.

Nehezen múltak a percek otthon. Akárhányszor az órára pillantott, alig mozdult előbbre. Végre megérkezett Pali. Arca csupa mosolygás, szeme sugárzó öröm. Átölelte édesanyját, megcsókolta a nyakába repülő kis húgát és mondania sem kellett, látni lehetett rajta az eredményt.

— Pre!

Édesanyja minden ok nélkül elkezdett sírni. De aki az anyai szívekbe lát, az tudja, hogy remegő lelke búcsúzik a fiától. Attól a kisfiútól, akinek eddig látta és tudta, aki az övé volt, de akit az élet most elkér tőle.

— Anyukám! — állt melléje Pali kissé ijedten, de nagy-nagy szeretettel.

Édesanyja átölelte és megcsókolta.

— Légy az én jó fiam ezután is, Palikám.

Pali megcsókolta a kezét, arcát simogatta, míg végre megnyugodott és könnyein keresztül mosolyogni tudott.

— Nagyon örülök a szép eredményednek, Palikám, — szólt Orsika — de most mondd el, hogy sikerült Dininek?

— Jól, Orsika. Bene lett.

A kisleány néhány pillanatig elpirulva hallgatott. Azután csendes öröm járta át a szívét. Dininek is sikerült! Hála neked, Istenem!

Ettől kezdve minden percben várta Dinit. Eddig még minden örömüket megosztották egymással attól a naptól kezdve, amikor ráeszméltek, hogy nemcsak jópajtásai egymásnak, hanem a barátságnál többet is éreznek egymás iránt.

Két évvel ezelőtt történt a jégen. Együtt korcsolyáztak. Gyönyörű téli délután volt. A hó sűrű pelyhekben esett. Mintha az égből tollat eregettek volna alá. A sűrű, nagy pelyhek odatelepedtek Orsikának a sapka alól kilátszó hajára, vállára. És a nagy fehérség alatt annál rózsásabban virult az arca és ragyogóbb volt az aranybarna szeme. De hóembert csinált Diniből is. Puhán hulltak a pelyhek a jégre is, belepték, befödték vastagon, úgyhogy a repedések nem látszottak. Orsika Dini karján belesiklott

egy ilyen betakart repedésbe és elvágódott. Hiába segítette fel Dini, nem tudott lábra állni. Könnyei potyogtak a fájdalomtól. És akkor a nagy fájdalom közben is látta Orsika a fiú halvány arcát, összeszorított száját, érezte karja alatt kezének remegését. Tudta, hogy vele szenved. És ettől a felfedezéstől egyszerre hős lett a kislány. Belekapaszkodott Dini karjába és fájdalmát lenyelve egy lábon valahogyan elhagyta a jégpályát. De tovább nem ment. Autót kellett hozatni. A kocsiban félig ájultan ült Dini mellett. Rettenetesen szenvedett. A bokája helyén mintha parázs égett volna. A fiú a kezét fogta és észre se vette, hogy állandóan simogatja.

— Orsika, Orsika, ha át tudnám venni a szenvedését, de szívesen átvenném!

S ő akkor azt suttogta:

— Csak a felét adnám át, hogy egyforma legyen.

— Ha már a felét lehetne, én az egészet átvállalnám. És ha így át lehetne venni valakinek a szenvedését, én a magáét mindig átvenném, Orsika.

Már nem is fájt annyira. Mintha Dini csakugyan átvett volna egy jó részt a fájdalmából. Rámosolygott a fiúra.

— Kedves magától, hogy ezt mondja, Dini. Köszönöm.

Ettől kezdve igazán jópajtások lettek. S ahogy nőttek, az érzés is nőtt a szívükben egymás iránt.

Délután eljött Dini. Orsika már olyan türelmetlen volt, hogy csak jött-ment a lakásból a kertbe s a kertből újra a lakásba. Onnan meg szobáról szobára. Leült a zongorához, belekezdett egy dalba, aztán hirtelen abbahagyta. Kinyitotta a rádiót, de az sem volt jó. Valaki előadást tartott, de ő egy szót sem értett belőle. Végül is újra lement a kertbe és leült egy fonott karosszékbe olyan helyre, ahonnan a bokrok között kiláthatott az utcára. S minthogy sarkon épült a villájuk, erről a helyről végigláthatott azon az úton, amelyen Dininek jönnie kell. Mikor aztán megpillantotta, hirtelen megnyugodott. Csak azt várta, hogy a rácsos kapu kattanjon, akkor elébe szaladt.

— Örülök, Dini, és gratulálok!

— Köszönöm, Orsika.

Egy pillanatig mosolyogva nézték egymást.

Orsika szülei a teraszon ültek. Szentgyörgyiné kézimunkázott, Szentgyörgyi Tamás pedig ujságot olvasott. Előtte az asztalon egy tálcán uzsonnamaradványok vannak. Ma nehéz napja volt. Kórházi főorvos és súlyos operációi voltak. Reggeltől fogva csak most tudott elszabadulni. Fáradt volt, de azért szívéből örült Pali szép napjának.

— Orvos leszel te is? — kérdezte fiától.

Pali ráemelte nyilt pillantását.

— Tanár szeretnék lenni, apám.

— Azt hittem, követni fogsz engem, fiam, de ha nem, légy tanár, ha úgy érzed, hogy annak kell lenned.

— Annyira úgy érzem, hogy nem is tudok másra gondolni.

— Rendben van. Akkor bizonyosan jó tanár lesz belőled.

Orsika szívdobogva hallgatta őket.

Milyen egyszerű volt az egész. Egy-két mondattal elintézték Pali jövőjét. Vajjon Apáthyéknál is ilyen könnyen megy?

Fürkészve nézett Dini arcába, mikor megérkezett. De a fiú arca nyugodt volt. Nem árult el semmit. Pedig bizonyosan döntöttek már Apáthyék is.

Körülbelül félóráig együtt voltak mindnyájan a teraszon, de azután Orsika, Pali és Dini lementek a kertbe. Itt Orsika nem tudta a kíváncsiságát tovább fékezni.

— Dini, Pali pályaválasztását apukáék jóváhagyták. Nagyon egyszerűen ment.

Dini mosolygott.

— Az enyémre holnap kerül a sor. Apa azt kívánta, hogy ma ne beszéljünk róla.

— Akkor bizonyos, hogy nem fog beleegyezni, csak ma nem akarta az örömét elrontani.

— Igy gondolom én is.

— És hát igazán nem enged az elhatározásából, Dini?

— Nem lehet, Orsika.

— Miért kötötte meg ennyire magát?

— Nem kötöttem meg magamat. Nem szabad azt hinnie, Orsika, hogy azért nem engedek elhatározásomból, mert egyszer már kimondtam a szót és állni akarom. Úgy vagyok vele, mint Pali a tanársággal. Csak arra tudok gondolni. Odahúz a szívem, úgy érzem, ott tudom kiadni belőlem, amit az Isten belém adott, egyszóval a hajlamom elragadott. Mind a tíz ujjamban bizsergést érzek, ha a bőrre gondolok.

— Hogyan lehet így gondolni a bőrre?

— A lelkem is áttüzesedik arra a gondolatra, mit művelhetek én ott.

Orsika arca elkomolyodott. Kedvetlenül nézett maga elé. Aztán felállt. Könnyeivel küzdött, amint Dinire nézett.

— Csak a bőrre gondol. Jövő terveiben egyéb nem szerepel?

— De igen, Orsika. Csakhogy először itt kell elindulnom és célba jutnom.

— A célja nagyon kétséges, Dini.

— Nem bízik bennem, Orsika?

— Nem. Hogy itt valami különöset elérjen, nem hiszem. Legfeljebb egy áruval megrakott üzlete lesz, dehát odáig más is el tudott jutni.

— Ha idáig eljutok, az is jó lesz. A szívesen végzett munka mindig örömet jelent. A jól végzett munka méginkább.

— Tehát megmarad e mellett?

— Megmaradok, Orsika.

— Ez az utolsó szava?

— Ebben a kérdésben ez.

— Más kérdés pedig nincs!

Szembenéztek egymással. A kislány félig sírva, félig haragosan, de a fejét büszkén felvetve. A fiú komolyan, kicsit bánatosan, a tekintetében nagy szeretettel.

— Miattam lehet, ami akar, már nem érdekel! — vágta oda Orsika és hátat fordított. Beszaladt a házba, többet nem is mutatkozott.

Percekig csend maradt utána. Aztán a két fiú szembenézett egymással.

— Csacsik a leányok, — szólt Pali — de egészen azért nem lehet elítélni Orsikát.

— Tudom, Pali, — nézett el messze Dini — Orsika még abban a korban van, amikor az osztály véleménye súlyosabban esik latba, mint a saját szíve. És még évekig így lesz... Aztán mire ráeszmélne tévedésére, késő lesz...

— Nem gondolod, hogy az első lépéseknél mindjárt igen nagy az áldozat?

Dini arca megrándult. A szeme elhomályosult. Kis időbe tellett, míg felelni tudott:

— A legnagyobb, amit valaha is áldozni fogok. Fájdalommal a szívemben indulok el jövőm útján s tudom, hogy velem marad, elkísér igen messzire.

Pali barátja vállára tette a kezét.

— Dini, én minden körülmények között a barátod maradok. Ha nehéz napjaid lesznek, ne felejtsd el, hogy én változatlan szeretettel, barátsággal állok melletted életünk végéig. Ha pedig el fogod érni célodat, amit én szívemből kívánok, akkor is veled leszek, hogy együtt örüljünk. És Orsika miatt ne fordulj el tőlünk, hanem gyere ezután is, érezned kell, hogy mindnyájan szeretünk és én is menni fogok hozzád, ahányszor csak tehetem.

Megölelték egymást és Dini elment.

Pali felment Orsika szobájába.

A kisleány a heverőn feküdt. Arca csupa könny volt és a kis zsebkendője darabokra tépve szanaszét hevert mellette.

— Most könnyebb, Orsika?

— Könnyebb! Ha a szívem szakad meg, akkor is könnyebb. Mit tartsak egy fiúról, aki elfordul tőlem?

Nem szeret eléggé. Hát jól van! Nekem sem kell! Apáthy Dini nem ideálom többé!

Pali elmosolyodott.

— Azért, ha választasz új ideált, az ne Kelemen Pista legyen, Orsika.

— Juj, eszembe sincs! Különben is csak felnőttek jöhetnek számításba.

— Akkor még várj egypár évig, míg magad is felnősz.

— Akkor várok. Csakhogy a lányokat előbb is észreveszik ám! Sokkal előbb, Pali. Nekünk nem kell hozzá érettségi, diploma és még azok a különféle szabókellékek, amelyekkel a magadfajta zöldfülűek mutatni szeretnék a férfias megjelenést. Mert még azzal a szabótól kapott széles vállakkal is nagyon zöldek vagytok ám, Palikám.

— Milyen hetyke lettél egyszerre! Egy órával előbb még az ideálod volt a barátom és egyben osztálytársam. Furcsa lány vagy, Orsika. Eddig mégis csak velem tartottál.

A kisleány a bátyjára nézett. Könnyes mosollyal mondta:

— Valamivel csak kell vigasztalnia magát az embernek első nagy csalódása után. Így mégis nem sírok, de ha hozzátok számítom magamat, akkor mindjárt igen kis leány leszek és bőgnöm kell a fájdalomtól.

Kezébe temette az arcát és felzokogott.

— Menj... ki, kérlek... Pali. Hagyj magamra!...

— Látná ezt Dini — mormogta maga elé Pali, amint becsukta maga után a kedves, hófehér leányszoba ajtaját.

IV.

Berci, Dini bátyja megérkezett Budapestről. Dini kiment eléje az állomásra. A két fivér megölelte egymást. Berci arcán fölényes mosoly volt, amint hátba veregette öccsét.

— Sápadt és sovány vagy, Dini. Úgylátszik, megviselt az utóbbi pár hónap. Na, de remélem, a vakáció helyrehoz.

Dini nem felelt. Arra gondolt, hogy az utóbbi éjjelek álmatlansága, a szívére nehezedő fájdalom és bánat viselte meg. De hát erről nem beszélhet Bercinek. Még akkor sem beszélhetne, ha testvéri őszinteség volna kettőjük között. De az nincs. Berci mindíg fölényes volt s ez bosszantotta Dinit.

— Mi ujság van itthon?

— Semmi különös.

— Apa nagyon érdeklődik a dolgaim iránt?

Dini elmosolyodott.

— Azt majd neked mondja meg.

— Remélem, minél előbb, hogy túl legyünk rajta.

Kiértek az állomásról és Berci körülnézett valami szállítási alkalmatosság után.

— Van pénzed, Dini?

— Nincs.

— Nem mondtál igazat, mert annyi zsebpénzed mindíg van, hogy egy taxira fussa.

— Itt a villamos. Ha Budapesten jó, itt miért nem jó?

— Szóval ez a te takarékosságod titka.

— Igen, én csak annyit költök, amennyire telik.

— Hát jó, gyerünk a villamosra.

Fiatal leány ment el mellettük lassú sétalépésben. Futó pillantást vetett reájuk, a tekintete mintha keresett volna valakit. Berci erősen megnézte.

— Láttad, Dini, hogy visszanézett? Az egész napja boldog lesz, mert azt hiszi, hogy tetszik nekem. A jámbor! . . .

— Én csak azt láttam, hogy tulajdonképen rád sem nézett. Pillantása úgy röppent át rajtunk, mint mikor gyors mozdulattal kinyitnak egy napsütötte ablakot, amelynek vakító fénye az utca másik felén végigszánt. Érdeklődését teljes egészében annak a valakinek szánta, akit bizonyára keres.

— Ó, te mafla! Mit értesz te a nőkhöz! Sohase lesz belőled semmi, ha ilyen szemmel nézed az embereket. Mindig alul fogsz maradni, megjósolom.

— De nem fogok csalódni, mert nem képzelődöm.

Berci vállat vonva fellépett a villamosra. De még ott is úgy állt meg, mintha leereszkedett volna a szülővárosához. Régi jó ismerősöknek kimérten köszönt. Megközelíthetetlennek akart látszani, de csak végtelen gőg ömlött el rajta. Akik ismerték, megmosolyogták. Korához képest fejletlen volt hosszúra nőtt alakja és éretlenek a vonásai.

De Berci, ha akart, tudott kedves lenni. Csupa szeretetreméltóság volt otthon, mikor megérkeztek. Oda, odament édesanyjához, megcsókolgatta, még a konyhába is kiment utána. Édesapjával tisztelettel, majdnem alázatosan beszélt. Húgához kedves és udvarias volt. Általában otthon szerény és illemtudó fiú volt.

Vacsora után el akart menni. Hívta magával Dinit is, de az nem mutatott hajlandóságot.

— Ne menjetek sehová, — szólt közbe édesapjuk — ma maradjunk együtt és beszélgessünk.

Bercinek nem volt ínyére ez a beszélgetés, de a világért sem mutatta. Sőt azonnal kijelentette, hogy hiszen jobb is otthon.

Ott maradtak az ebédlőben. Közben megjött Ili vőlegénye is. Kitárták a teraszra vezető szárnyas üvegajtót és az esti levegő illatosan, frissen beáradt rajta. A sötétkék égnek egy csillagokkal teletüzdelt darabja is látszott és a terasz felett bebólogatott egy hatalmas diófa sötét lombkoronája. Az asztal felett a sokkarú lámpa éles fénnyel árasztotta el a szobát. Csak apu, anyu és Dini ültek az asztalnál. Ili és vőlegénye a zongorához húzódtak. Berci a terasz közelében cigarettázott. Kedves, meleg családi kör volt, de mindnyájan hallgattak. Vihar előtti csend ülte meg a levegőt.

— Most, hogy mindnyájan együtt vagyunk, — kezdte

édesapjuk — legjobb alkalom, hogy megbeszéljük Dini jövőjét.

Dini felkapta fejét és elsápadt.

— Dini közölte velem azt a kívánságát, hogy a bőrszakmában szeretné a képességeit kifejteni. Mit szóltok hozzá?

Anyu sírva tiltakozott ellene, Ili rémüldözött, Berci dühösen szembeszállt öccse akaratával.

— Őrült vagy! Ilyen marhaságot akarsz csinálni, mikor apa a legjobb jövőt tudná neked biztosítani?

Dini halvány arccal, de nyugodtan felelt:

— Nem akarok arra a bizonyos létrára kerülni, amelyen aztán apai, rokoni, esetleg, ha akad, miniszteri segítség emeljen a legfelső fokra. De nem is érzek tehetséget magamban a tisztviselői pályához. Orvos sem tudnék lenni, tanár sem. Én az szeretnék lenni, amihez hajlamot érzek magamban. Ott aztán a magam erejéből tudnék érvényesülni.

Berci a szemébe nevetett.

— A magad erejéből?

— Igen, a magam erejéből!

— Te?

— Én!

— Nevetni kell ezen.

— Csak nevess, Berci.

— Szégyent hozol a családra. A helyett, hogy emelkednél, lefelé igyekszel.

— Felfogás dolga. Szerintem a jó iparos éppen olyan derék ember, mint a jó tisztviselő. És a rossz tisztviselő semmivel sem különb ember a rossz iparosnál. Sőt, súlyosbítólag esik a mérlegre, hogy érdemtelenül húzza azt a jövedelmet, amelyet nem szolgált meg. Lelkiismeretlenül élősködik az államon.

Édesapja előrehajolva figyelte kisebbik fia kigyúlt arcát.

— Megállj csak, Berci — fordult a nagyobbik fiához

igen komolyan. — Nincs jogod ahhoz, hogy így beszélj az öcséddel. Hol tartasz te? Az apád pénzét pocsékolod Budapesten a nélkül, hogy eredményt tudnál felmutatni. Négy éve vagy fenn, már éppen végezned kellett volna, de te egyik egyetemről a másikra vándoroltál. Még nem vagyunk bizonyosak, végig akarod-e próbálni valamennyit s hogy egyáltalán valamelyiket elvégzed-e.

Berci fülig vörösödött. Kínos zavarában a cigarettáját nyomkodta a kezében tartott kis hamutartóba ötször egymásután.

— Dini súlyos igazságokat mondott — folytatta édesapjuk tovább és szelídebben. — Nekem nincs már kifogásom az ellen, ha a hajlama szerint cselekszik. Legyen iparos. Tanult, intelligens iparos. Szüksége van az országnak ilyenekre.

Dini hálásan, sugárzó szemmel nézett édesapjára.

— Köszönöm szépen, apuka.

— Figyelmeztetlek, fiam, hogy nehéz útra lépsz. Különösen kezdetben igen nehéz lesz. De még mindig meggondolhatod.

Ili és a vőlegénye egymás között nehezteltek Dinire elhatározása miatt, de véleményt nem nyilvánítottak, anyu könnyes szemmel nézte kisebbik fiát, de nem beszélt ellene, csak Berci füstölgött magában még mindig.

Dininek meg kellett osztania szobáját Bercivel. Tudta, hogy elkerülhetetlen lesz egy újabb összecsapás, de ezt már nem vette komolyan. Az a fontos, hogy apu megértette őt és beleegyezését adta.

Amint becsukódott az ajtó Berci mögött, rögtön rátámadt öccsére.

— Na, szép jövőt választottál, mondhatom!

— Nekem szép.

— És rám zúdítottad apa haragját.

— Apának igaza van. Teljesen reá nehezedsz még évek mulva is. És ha meg nem változol, éppen így fogsz az államra nehezedni, ha behelyeztet apa valamilyen állás-

ba. És te majd hagyod, sőt el is várod, hogy minden foknál lökjenek rajtad egyet.

— Apán se löktek, mégis felemelkedett.

— Apa tehetséges tisztviselő. Őt a munkája és a tudása emelte. De ne felejtsd el, hogy apa is a maga erejéből indult el. Mert ne téveszd szem elől, hogy apa egyszerű és szegény iparos szülők gyermeke volt. Apa tanult, mert vonzották a könyvek, szomjazta a tudást. Én is tanultam és még tanulni fogok sokat, de engem meg a szabad ipar vonz. Én alkotni és teremteni akarok.

— A lenyúzott állatok bőrének cserzéséhez valóban nagy tudás szükséges. Teremtő, korszakalkotó munkát fogsz végezni, mikor a mészárosoknál összeszeded a marha- és borjúbőrt és családunk szívszaggató örömére taligán végigtolod a városon.

Csupa metsző gúny volt Berci hangja.

— Az inasidőn át kell esni.

— Inas maradsz teljes életedben. Az élet inasa. Mert egész ember sohase lesz belőled.

— És te azt hiszed, a szolgalelkek egész emberek?

— Kikérem magamnak!

— Kérheted. Te szégyellni fogsz engem, a dolgozó öcsédet, mint ahogyan szégyenled és letagadod az egyszerű rokonainkat. Majd félrenézel, Berci, ha találkozol velem, hogy ne kelljen szervuszt mondanod, mint ahogyan vonakodol köszönteni az egyszerűbb ismerősöket. Vagy ahogyan apa hivatalának tisztviselőit köszöntöd, azt hiszed, az egész emberre vall? Mintha apa vagy éppen te fizetnéd őket. De még akkor, ha így lenne. Ők már dolgoznak, de te még sehol sem vagy, legfeljebb magad helyezted el valahová a magasba magadat, csakhogy, kedves Berci, az még nem bizonyítja azt, hogy a valóságban is ott vagy.

— Te őrült vagy! Veled nem lehet okosan beszélni. A legjobb úton vagy ahhoz, hogy fantaszta légy.

— Nem értesz meg engem, Berci, az a baj. De ne veszekedjünk, feküdj le te is. Jó éjtszakát!

Dini azonban még azután is sokáig ébren volt, amikor Berci leoltotta a lámpát. Túl minden örömén édesanyja könnyes szemére gondolt. Vajjon mit sirathatott rajta? Bizonyára azt, hogy olyan nehéz sorsot választott magának. Mert az édesanyja így látja. De ha a lelkébe pillanthatna, rögtön megnyugodna.

Csakugyan megnyugodna? Látna ott a megnyugvás mellett mást is. Bánatot, keserűséget, fájdalmat.

— Orsika! Orsika!

Vánkosába temette arcát, hogy visszaszorítsa a fájdalom sóhaját.

Hiába volt a tegnapi nagy öröme, csak sápadtan ébredt reggel. Édesanyja aggódva figyelte.

— Nem vagy beteg, Dini?

— Nem vagyok, anyuka.

— Olyan halvány az arcod.

Félrefordította a fejét Dini.

Édesanyja nem nyughatott. A lelkét fürkészte.

Estefelé ott ültek a nappali szoba szelíd homályában. Kint a nap már lebukott a hegyek mögé, világos már nem volt, de annyira sötét se, hogy lámpát kívántak volna gyujtani. A bútorok sarkai, hajlásai megfényesedtek az ablak előtt égő utcai lámpa beszűrődő világától. Az üveg- és porcellánedények és vázák fehéren váltak el a sötét bútoroktól. A vázákban levő virágok fehér fejecskéi mint szelíden világító csillagok emelkedtek az alkonyat árnyai fölé. Az utcáról autóbúgás és távolabbról villamoscsilingelés hallatszott. Kint zajlott az élet, idebenn a csend hallgatott.

Az ablaknál ültek. Az utcai lámpa fénye arcukra esett. Apáthyné ölében nyugodott az abbahagyott kézimunka. Lassan összehajtogatta és félrerakta.

— Összevesztetek Bercivel, fiam? — kérdezte Apáthyné hosszú hallgatás után.

— Nem vesztünk össze, anyuka, csak vitatkoztunk. Mind a ketten kitartottunk saját álláspontunk mellett. Én

nem értem meg Bercit, ő nem ért meg engem. Mint az ég és a föld, úgy álltunk egymással szemben.

— Helyteleníti, hogy inasnak mész. Azért őt is meg lehet érteni. Jobban szeretné, ha valami más állás után néznél, ahol jobb környezet venne körül, mint ott, ahova igyekszel.

— Ne féltsenek a környezettől, anyuka. Nekem jó lesz ott.

— Menekülsz valami elől, Dini?

— Nem menekülök.

— A minap melegen érdeklődtek irántad Szentgyörgyiék. Kérdezték, miért nem mész hozzájuk? Én is ezt kérdezem, fiam. Azelőtt olyan gyakori látogatójuk voltál. Miért húzódtál vissza?

— Nem kívánkozom sehova, anyuka.

— De állandóan csak itthon ülni, nem egészséges dolog, fiam. Társaság is kell az embernek.

— Itt vannak nekem anyukáék. A legkedvesebb és a legjobb társaság.

— Kedves vagy, fiam, de mi nem elégíthetünk ki téged. Hozzád való fiatalok között a helyed.

Dini nem felelt. Kifelé nézett az ablakon.

— A kis Orsikára sem vagy már kíváncsi? Mióta nem láttam, egészen megnyúlott. Szépen fejlődik és nagyon csinos.

— Ma délelőtt láttam az ablakon át.

— És nem futottál ki hozzá?

— Nem.

— Haragban vagytok?

Dini lehajtotta a fejét. Nem tudott felelni.

Édesanyja megsimogatta az arcát. Tudta már, miért halvány a fia arca.

— Ha megbántottad Orsikát, ki kell engesztelni, fiam.

— Én nem bántottam meg őt. Majd ha nagyobb és okosabb lesz, meg fog érteni engem.

— Nem tetszik neki a pályaválasztásod ugye?

— Ő az osztályra gondol és a hiúságára hallgat.

— Dinikém! Édes fiam!

Magához ölelte, simogatta, mosolygott is és meg is könnyezte.

Dini átölelte édesanyját.

— Én nem akarok anyukáéknak se, senkinek se szomorúságot okozni. Ellenkezőleg, sok-sok örömet. Szorgalmas, dolgos ember kívánok lenni. Nagyon szeretném, ha anyukáéknak nem fájna az elhatározásom, a pályaválasztásom.

Apáthyné újra megsimogatta a fia arcát.

— Nem fáj, Dini, legfeljebb mi könnyebb sorsot, jobb jövőt szerettünk volna neked. Édesapád legelőször belenyugodott elhatározásodba. Szinte azt lehetne hinni, hogy örül is neki. Azt mondta, a nagyapád vére vagy. És ha olyan szorgalmas és az iparodban annyira mester leszel, mint ő, akkor nem lesz hiba a számításodban.

V.

Az egész család elment Badacsonyba nyaralni. Itt volt Apáthyéknak szőllőjük és nyaralójuk. Jó volt itt lenni. Dini örült, hogy egyidőre elhagyhatta Szombathelyt, talán itt könnyebben tud felejteni. A Badacsony tövében a csend ölelte körül. Ha nem akarta, nem kellett elhagynia nyaralójukat, mégis sok szépet kapott. A széles ablakokra napsugár színű redőny ereszkedett, hogy a szobák kellemes hűvösét megőrizzék. Az oszlopos verandán azonban már a nap tüzes csókjától pirultak a muskátlik. A ház környéke tele volt virággal, hűs árnyat adó lombos fák alatt fehér utak kanyarogtak és feljebb a hegyen fegyelmezett rendekben sorakozott a rengeteg szőllőtő. De ő nem akart mindíg itthon lenni. Szerette a Balatont. Órák hosszat elüldögélt a vízparton. Nézte a szelíden hullámzó gyöngyszínű vizet,

figyelte a hajók érkezését és indulását. Vitorlás kirándulásokra ment Ilivel és Bercivel, meg az évről-évre itt nyaraló régi ismerősökkel. De legszívesebben azonban olyan helyen volt, ahol egyedül lehetett. Ahol nyugodtan elmerülhetett bánatában, ahol nem látta senki, ha szomorúság ült ki az arcára.

Kiválasztott magának a vízparton, a fák között egy kis tisztást, ahol a zöld füvön nagy lapos kő feküdt. Itt nem látta senki és itt egyedül lehetett teljesen.

Egyik délután, mikor megérkezett kedvenc helyére, a fehér kőlapot elfoglalva találta. Fiatal leány ült ott. Nem mert közelebb menni. A leányt féloldalról láthatta csak, de annyi áhítat, annyi bensőséges öröm ömlött el rajta, hogy Dini a lelkét emelkedni érezte. Az a gondolata támadt, hogy ez a leány és ő meg tudnák egymást érteni. Ha beszélhetnének egymással, jó barátság fejlődhetne köztük.

A leány mozdulatlanul ült a kőlapon. A víz felé fordult, lelke a táj szépségét itta. Ajka mosolygott, sötét szemében meleg sugár fénylett.

Dini nem ment közelebb. Leült a fűre. A magával hozott könyvet maga mellé tette és ő is belemosolygott abba a sok gyönyörűségbe, amelyet a táj szépsége nyujtott. A nyár zsongó melege, a vidék szépsége elragadta lelkét és egy erősebb hatalom odahelyezte a leányé mellé. Látta mindazt, amit a leány látott, érezte ugyanazt a meleg hullámverést, ami a leány szívét érte és úszott a szépség élvezetében, ami csak az emelkedett lelkek ajándéka.

Bátyja talán nem találná szépnek a leányt, de ő annak látja. De hogy mint leányt, mint nőt hogy hívják, ki ő és hol lakik, ezek a kérdések nem izgatták. Talán soha nem fog többé leányokkal törődni...

Emlék már minden. Az iskola. Az egész gimnázium a tanári karral és az osztálytársakkal. A jégpálya a fiúkkal és kisleányokkal. A nyár örömei ugyanazokkal. Szent-

györgyiék kertje és az egész virágos ház Orsikával. És mindenütt, mindenütt Orsika kedves lénye, édes mosolya.

Összerándult a szíve. Minden emléke mintha eltávolodott volna tőle. Orsika fürtös fejével, drága kis arcával a legtávolabbról mosolygott feléje.

Dini elfedte kezével az arcát. Orsika nem a szeretet és nem a barátság mosolyával távolodott tőle olyan tüntetően.

Lenyelte Dini a keserűséget és igyekezett elfordulni az emlékeitől.

— Ember leszek, meglássa Orsika, ember leszek! Nagy és erős, gazdag és tekintélyes. Akire büszkén néznek azok, akikhez tartozik és akitől nem fordul el az, akit mindenekfelett szeretnek.

Lépések nesze hozta vissza a gyötrődésből. A leány közeledett feléje. Világos ruhája villogott a napfényben. Dini feltekintett reá. A leány, míg közeledett, nem fordította el tekintetét a fiú napsütötte, szomorú arcáról. S mikor egészen melléje ért, rámosolygott. Mint az idősebb nővér a játék közben megsebesült kis öccsére. Megállás nélkül tovább ment. A mosolya azonban ott maradt s betöltötte a tóparti kis térséget. És ettől a mosolytól a napfény melegebb és a táj békéje teljesebb lett.

Az egyik lélek megsimogatta a másikat.

Dini nem foglalta el a kőlapot. Meghagyta a leánynak. Akármikor jön, az ő helye marad. Egyébként sem tudta úgy tekinteni, mint jövevényt. A leány annyira biztosan jött, olyan természetesen mozgott, mintha otthon járt volna. De ő sem nézte ki a fiút. Együtt birtokolták a kis tisztást, szótlan, csendes magányban. Minden itt töltött óra a templom áhítatával, a természet szépségével és Isten békéjével töltötte meg a lelküket.

Egyik nap Dini vendéget kapott. Nem a tisztáson, hanem otthon. Pali jött át hozzá Keszthelyről.

— Hogy kerülsz ide, Palikám? — örült meg neki nagyon.

— Keszthelyen nyaralunk és nem állhattam meg, hogy meg ne nézzelek, hogy vagy.

— Igazán kedves vagy, Pali. Nem maradnál itt nálunk néhány napig? Bizonyos, hogy anyuka is nagyon örülne.

— Most nem lehet, Dini. De hajóval néha átjövök, ha megígéred, hogy te is átjössz hozzánk.

— Tudod, hogy nem tehetem, bármennyire is szeretném. Nem kerülhetném el az Orsikával való találkozást, neki pedig nem akarok alkalmatlankodni. De te gyere át, amikor teheted, igen örülnék neki.

— Hát jó. Átjövök majd néha. Hogy vagy?

— Köszönöm, jól. És te?

— Én is. Apámék is. Ha érdekel, Orsika is. Orsika különben megváltozott. Amennyire szerette azelőtt a társaságot, most annyira kerüli. Keresi a magányt. A leánypajtásai azonban nemigen méltányolják ezt a kívánságát és rárátörnek. Jobb is így. Egy tizenöt éves kislány még ne húzódjon félre, hanem örüljön a boldog gyermekkornak. Na nem igaz?

— De igaz, — hagyta rá Dini, magában azonban arra gondolt, talán megbánta Orsika, hogy felmondta a barátságot, szeretetet, talán ő is úgy érzi, hogy most üres lett az élete. Ha így van, akkor Orsika módját fogja találni annak, hogy ezt a tudtára adja.

Remény költözött a szívébe és egyszerre szebb lett a világ körülötte.

Vidáman beszélgetett Palival. Elmondta, hogy itthon minden rendben van, szülei jóváhagyták a pályaválasztását és hogy szeptemberben már megkezdi az inasévet.

— Szóval végképen eldöntöttétek?

— Igen.

— És én azt hittem, addig meggondolod és szeptemberben mégis csak velem jössz az egyetemre.

Dini nevetve tiltakozott.

A napnak rendelkezésükre álló részét fürdéssel és vitorlázással töltötték el.

Apáthyné is hívta Palit, maradjon náluk, de csak a legutolsó hajóig kapott engedélyt. Hanem majd legközelebb úgy jön, hogy itt maradhasson néhány napig. Dini ennek igen megörült.

Lekísérte barátját a hajóállomásra. Amint a hajó elment vele, a reményt is mintha magával vitte volna. A szomorúság visszaköltözött szívébe és megint üresnek érezte az életét. Elment a tisztás felé. A leány már nem volt ott. Lassan hazaballagott ő is. Útközben arra gondolt, hogy nincs is öröm nélkül az élete. Mindennap itt van a leány csendes társasága és a várakozás öröme barátja érkezése felett. A legjobb barátja Pali, de egyúttal Orsika bátyja is, akivel beszélgethet róla vagy hírt hallhat felőle.

És teltek, múltak a napok a vakáció édes ízével. Már július is elmúlt. Elérkezett az augusztus rövidebb napjaival, párás reggeleivel. Az idő azonban továbbra is meleg maradt, mintha csak itthonmaradásra csábítaná a menni készülőket.

Egyik nap a leány túlságosan hosszú ideig ült a kőlapon. Dini a fűben hanyatfekve figyelte mozdulatlanságát. Csodálatos leány! Nem a boldogtalanság hajtja ide, mégis mennyire kedveli a magányt. Olyan harmonikusan nyugodt, mint maga a táj. És itt mindig megszépül az arca. Ilyenkor kellene jönni valakinek, aki kincset keres, a leányban megtalálhatná. Megtalálhatná benne az otthon békéjét, melegét és csendes derűjét. Valakinek kellene jönni, aki erre vágyik, de nem leli sehol.

A leány megmozdult. Lassan felállt, mint akinek igen nehéz megválni egy szép képtől, amelyben annyi gyönyörűséget talált. Most szinte szomorú volt az arca. Dini felé tartott. A fiú felugrott.

— Isten vele! — állt meg előtte a leány. — Köszönöm, hogy megosztotta velem a kis tisztást. És meg kell mondanom, hogy nagyon kellemes volt a társasága. Éreztem, hogy lélekben többször szólt hozzám kedvesen és barátságosan. Csak azt sajnálom, hogy mindig olyan szomorú volt. Szomorú a lelke és a tekintete. Pedig még annyira fiatal, hogy

csak örülnie kellene. Ha már nem lesz itt, ne felejtse el ezt a kis tisztást és azt sem, hogy barátot talált itt. Nekem is kedves emlékem marad s a barátságot is megőrzöm. Isten vele!

Gyorsan elment, mintha az idő sürgetné.

Dini másnap is kiment. Tudta, hogy már egyedül lesz, de azért kiment. A jövő-menő vonatokat nézte. Egyszercsak felugrott. Az egyik vonatból kendő lobogott feléje. A leány integetett. Dini a levegőbe lendítette a kezét, még elkaphatta a leány meleg mosolyát, azután eltűnt a vonat.

Sohasem tudja meg, kinek a lelkével volt az ő lelke olyan egyetértésben.

És most hiányzik a leány.

Ó, nem úgy, mint Orsika. Nem olyan fájón, olyan örökké siratva, hanem, mint a nyár melege, vagy mint a jóbarát megszokott társasága.

Az idő ezen a napon hirtelen hűvösre vált, esett és a nyár melege éppen olyan emlékké vált, mint a leány hallgatag társasága.

VI.

Reggel korán kellett Dininek munkába mennie. A diákok még csak most ébredeznek, hogy iskolába készüljenek. A nap is csak az imént bukkant fel a keleti ég alján, hogy aranyos fényével beragyogja a világot és bágyadt meleget sugározzon a földre.

Szeptember volt már akkor.

Dini napok óta szaporázta lépéseit ebben a kora reggeli időben. Mindig sietett, hogy egy percet se késsen. Édesapja is, meg a gyár igazgatója is intelmekkel látta el. Neki mindig pontosnak, szorgalmasnak kell lennie. Munkáját kedvvel, de komolyan kell végeznie. És nincs felmentés semmi alól. Az rossz hatással lenne a többire. Dininek inkább példát kell mutatnia, nemcsak szorgalomból, hanem, ha úgy

adódik, a tűrésből is. Hiszen tudják a társai, hogy úri fiú, iskolát végzett, érettségizett. Másként tekintenek reá, mint a saját fajtájukbelire. Szigorúbban nézik, mit végez, hogyan dolgozik.

Az első nap a háta mögött összecsillanó szemekkel lesték, fintorgat-e a szagtól. Meg meri-e fogni a frissen nyúzott állatbőröket. Odaáll-e a taliga mellé, hogy súlyosan megrakva a szükséges helyre vigye.

Dininek mintha süket lenne a szaglószerve, meg sem mozdult az arca. Mindent elvégzett, amit reá bíztak. Mindent megfogott, mindent a helyére vitt. Nem fintorgatott, nem húzódozott, nem hagyta ott az egészet, hogy visszamenjen a szülői otthon kényelmébe azon törni a fejét, milyen pályát válasszon inkább, hogy könnyebb legyen az élete. Puha, fiús arcának vonásai megmerevedtek. A szíve szorongó érzéssel telt meg. Nem tudta határozott pontossággal, mire vállalkozott. Hogy az ennyire csúnyán kezdődjék! Majdnem büntetésnek látszott az elhatározása mellett való szilárd kitartásáért. De ilyenkor feltűntek lelki szemei előtt azok a csodálatos bőrök, amelyeket a kirakatokban látott különféle tárgyaknak feldolgozva. És pillanatokra meg-megnyugodott. Ha a kezdet nehéz és útálatos is, a végső cél biztatóan szép.

De sem délben, sem este nem tudott egy falatot sem lenyelni. Édesanyja aggódva nézett utána, amint halvány arccal kifordult az ebédlőből. Édesapja megnyugtatóan legyintett:

— Majd megszokja. Eltelt a gyomra a cserzetlen bőr meg a különböző pácok szagával.

Később Dini helyzete lassan, de észrevehetően javult. Már nem útálta a szennyes, véres bőröket, a piszkos munkát, a szagokat. Csak egyes pácoktól undorodott még sokáig. A tanulással azonban előrehaladt. A bőr kikészítésének a titka érdekelte, izgatta. Szomjasan tanult. Nem emlékezett arra, hogy az iskolában valaha is ekkora tanulási vágyat érzett volna.

Időközben a társait is megszokta. Mindnyájan szegény gyerekek, akiket nem a megismerés vágya hozott ide, hanem pusztára a kereseti lehetőség, a megélhetés kérdése. Ők nem a cél felé igyekeztek, hanem a mindennapi robotba indultak reggelenkint. Dinitől húzódoztak. Dini nagyon szűkszavú volt. Amit mondott is, csak a szakmát érintette. De a viselkedése nem volt elutasító. Ha szóltak hozzá, barátságosan felelt.

Eleinte azt hitték, hogy majd semmire se megy. Hamarosan tapasztalták, hogy mindenkinél gyorsabban tanul. A munkáján, minden mozdulatán meglátszott, hogy előrenéz. Társai kezdtek rá más szemmel nézegetni.

Dini viselkedése nevelő hatással volt egyesekre. A kis inasok megpróbálták őt utánozni. Erre a többiek csúnyán kicsúfolták őket. Akkor egy kis időre elbátortalanodtak.

Volt egy fiatal, szeplősarcú, csillogó barnaszemű fiú, aki mindinkább húzott Dinihez. Kerülgette, kérdezgetett tőle olyan dolgokat, amelyek nem a szakmára vonatkoztak.

— Maga sohase káromkodik? — kérdezte egyszer.

— Miért káromkodnék?

— Csak úgy szokásból. Meg hogy a többiek is káromkodva beszélnek.

— Én nem szoktam káromkodni. Mástól meg inkább a jót igyekszem eltanulni. Ahogyan egyesek itt beszélnek, az förtelmes. Eszembe sem jut, hogy utánozzam őket.

— Igaz . . . maga más, mint ők, mint mi . . .

— Te szoktál káromkodni, Feri?

— Igen, de inkább úgy szeretnék beszélni, mint maga.

— Hát miért nem beszélsz úgy? Az édesanyád nem int meg, ha káromkodol?

— Édesanyám mindig haragszik érte, de itt kinevetnek, ha finomabb akarok lenni.

— Ne törődj azzal, ha kinevetnek. Hamarosan tudomásul veszik majd, hogy te jobb modorú gyerek vagy, mint ők. A rosszra téged senki nem kényszeríthet.

— Én olyan szeretnék lenni, mint maga . . .

— Olyan könnyen lehetsz, Feri. Szeresd a szépet. Keresd mindenben, majd meglátod, hogy könnyebb és szebb lesz az élet.

— Segítsen nekem.

— Melletted leszek. De ha a szívedben hordod a jó és a szép után való vágyat, úgysem kell sokat segítenem.

— Itt az emberek olyan durvák, olyan gorombák.

— Talán a szívükben nem is azok. Hátha úgy vannak, mint te, hogy félnek egymástól, azért hangoskodnak. Hiszen valamennyinek szülei vagy gyermekei vannak, akiket szeretnek. Ha pedig valakinek a szívében szeretet van, ott jóság is van.

A szeplős arcú kis inas elbűvölve nézett Dinire.

Egy másik alkalommal, mikor megint együtt mosták a bőröket, a fiú félénk mosollyal csendesen szólt:

— Maga mindig olyan szótlan.

— Édes fiam, ez nem szalon. Ide dolgozni jön az ember.

— Szeretném, ha az én természetem is már itt tartana. Ha már nem erőltetnem kellene a szótlanságot, hanem az magától jönne. Ha már nem eresztené meg a nyelvemet a sok mondhatnék.

— Majd az is elérkezik, amikor már komolyabb leszel. Hiszen te még nagyon fiatal vagy.

— Tizenöt múltam.

— Szereted a mesterségedet?

— Most már megszoktam, de nem én választottam.

— Az baj. Az embernek szeretnie kell a szakmáját.

— Tanulni szerettem volna, de negyedik után ide kellett jönnöm.

— Látod, engem meg az egyetemre akartak küldeni, a helyett idejöttem.

— Annyira tetszik itt?

— Annyira érdekel a bőr. A készítése meg a fínomítása. Hogyan lesz olyan, hogy mindenféle szép dolgokat lehet belőle készíteni. És hányféle tud lenni?

— Az magas iskola. Még olyan messze van tőlünk, mint az ég a földtől.

— De én el akarok jutni oda. Ha még annyit kell is tanulni.

— Furcsa, mikor nagyúr is lehetne és nem akar az lenni.

— Úgy érted, hogy magasállású? Mert úr belőled is lehet, sőt, még nagyúr is lehetsz, ha vannak benned képességek, amelyek később kibontakozhatnak. Ha pedig nem szunnyadnak benned különösebb képességek, akkor nem lendülsz a magasba, de azért úr még mindig lehetsz. Csak képezd magadat és a lelki adottságaidat fejleszd. Ha nem tanulhattál is tovább, módodban áll olvasni. Olvassál sokat, de csak jó könyveket, majd meglátod, hogy kitárul előtted a világ.

— Nincsenek könyveim és nincsen rá pénzem.

Másnap Dini két könyvet hozott a fiúnak. Ezek a könyvek annakidején az ő lelkét is megragadták és mindig kedves olvasmányai maradtak.

— Ha nem értesz valamit, csak szólj, majd megbeszéljük.

VII.

A kétkerekű taliga, vagy ahogyan ezen a vidéken nevezik, kulló nyekkent néha a rárakott sok állatbőr nehéz súlya alatt. Dini a két kezével erősen markolta és felsőtestével előrehajolva igyekezett vele a bőrgyárba. Szekerek zörögtek el mellette, autók suhantak a közelében, kerékpárok csengettek szüntelenül, az utcák két oldalán emberek jöttekmentek és ő ment a kullóval a forgalom közepén. Nem először csinálta, de valami kényelmetlen érzés mindig elkísérte. Félt az ismerősök bámuló vagy gúnyos pillantásától. Arra gondolt, hogy Amerikában ez semmi. Ott egészen alacsonyról indultak ifjúsági olvasmányainak hősei és mind

nagy emberek lettek. De nemcsak a könyvekben van így, hanem az élet is így nevel ott nagy embereket.

Felvonta kicsit a vállát. Nem akart törődni társadalmi osztályának éretlen felfogásával.

Egy másik kulló jött vele szemben. Fiatal fiú tolta s a decemberi hidegtől kékespirosra csípett arca rámosolygott Dinire. Látszott rajta, hogy fázik, de azért fütyült. Egy felkapott filmdalt fújt Dini felé.

— Ennek az életében a kullótolás nem jelent problémát.

A belvárosi forgalmat maga mögött hagyta. A bőrgyár felé már csendesebb utcák következtek.

Az egyik utca derekán egy csapat diákleány fordult be. Sötétkék intézeti ruhájuk ismerős volt Dini szemének. Szíve megremegett s ez a remegés végighullámzott egész testén. Arca piros, majd újra halvány lett. Úgy érezte, egy helyben topog. Karjai bénán mervedtek a kulló fogójára. A szeme előtt egy pillanatra különböző színű karikák ugráltak. A föld is remegett alatta, mintha a világ összeomlani készült volna. Menekülési vágy fogta el. De olyan hirtelen fordultak be a diáklányok, hogy már csak szembe lehetett nézni velük.

Dini összeszorította a száját és várta a kisleány-sereget. Legelöl jött egyik társával Szentgyörgyi Orsika.

A taliga megcsikordult. Dini arca megvonaglott, mintha kényes füle hamis hangot hallott volna. Tekintete találkozott Orsikáéval. Meghajolt a kulló felett. Orsika köszönés helyett hirtelen szembefordult társnőivel és gyorsan keresgélni kezdett a könyvei között. A lányok körülvették. Orsika kezéből minden könyv kihullott. Valaki hangosan kacagott.

Dini csak Orsika menekülését látta és utána a hangos kacagást hallotta. Nem nézett vissza, de ez a kacagás a fülében maradva kísérte útján.

Piros arccal tolta be kullóját a gyár udvarára. Az egyik épületből éppen akkor lépett ki a gyár igazgatója egy ismeretlen magas úrral.

Dinit az igazgató odaszólította. Szavaiból kiérzett, hogy már beszélt róla az ismeretlen úrnak.

— Örülök, fiam, hogy megismerhettem — nyujtotta feléje kezét az idegen úr.

Dini meghajolt és jelentette a gyár igazgatójának, hogy a vágóhídról elhozta a bőröket.

Megint az ismeretlen úr felelt:

— Jegyezze meg, amit most mondok, fiam. Egyszer majd arra lesz a legbüszkébb, hogy inaskorában kullón tolta a bőröket a vágóhídról a városon át a bőrgyárba. Na, igazán nagyon örülök magának.

Dini csak bent a gyárban tudta meg, hogy az ismeretlen úr Budapestről a központi vezérigazgató.

Hogy a kullótolásra egyszer majd még büszke lesz? Lehet. Most azonban nagyon nyomorultnak érezte magát. Orsika elfordulása, meg az a hangos kacagás égette a szívét. Hiába mondta magában, hogy nem jelent semmit egy éretlen leány gőgös rosszasága, a seb fájt és Orsika mégiscsak Orsika.

Otthon Szentgyörgyi Pali levele várta. Érdeklődött hogyléte iránt, meg hogy nem gondolta-e meg a dolgot? Milyen jó lenne, ha Dini is vele tanulna Budapesten.

— Hagyd ott a bőrt és gyere a szellemi világba — írta Pali. Majd Dininek és az Apáthy-családnak kellemes karácsonyt kívánt arra az esetre, ha Dini tovább kívánja folytatni a világgal és benne a jóbarátokkal való nem törődést.

— Én törődöm velük, csak nem megyek utánuk — gondolta magában Dini. — Palihoz elmennék, de Orsika miatt nem tehetem. De Pali jöhet hozzánk. Éreznie kell, hogy szívemből örülök jövetelének, mint ahogyan tudja, mennyire boldoggá tett augusztusban egy egész heti ottlétével Badacsonyban.

Hamarosan válaszolt Palinak, bár nem bizonyos, hogy még Budapesten éri levele, ha Pali karácsonyra hazajön, de mindegy, azért írt neki.

Megírta, hogy bár keményen dolgozik, de mellette tanul is.

„Mert ne hidd, Pali, hogy a bőr nem kíván szellemi odaadást. Ha az ember a célt tekinti, nagyon sokat kell tanulnia."

Sokáig nem találkoztak, de gyakran írtak egymásnak. Pali meg volt elégedve az egyetemi élettel. Minden levele hosszabb lett és a hangja lelkes. A fiatalság lelkének tüze világított a sorok között. És mindig jobban érdeklődött Dini munkája, haladása iránt. Dini levelei nem voltak olyan lelkesek, a bajtársi élet vidám levegője hiányzott belőlük, de tele voltak komoly gondolatokkal és a szíve melegével. Minden levelében megjegyezte, hogy az inasévéből még mennyi van hátra. Mert hiába, azon át kell esni.

Egy évig tartott ez a keserves sors. Azon a nagy napon, mikor mint segéd először lépett be a gyár kapuján, úgy érezte, az úton messze haladt és egy állomáson túl van. Nehéz volt ez az út, otthoni életének levegőjéből naponta kiszakadva sokszor terhes és megalázásokkal gyötrelmes. Mert hiába, kezdő volt, a maga világában úttörő és viselnie kellett az emberi gyarlóságból és a társadalom ferde felfogásából eredő lekicsinylést és gúnyt. De a másik része annál szebb volt a dolognak. Szép dícséretet kapott a vizsgán. Sokkal többet tudott, mint amennyi elő volt írva, s amit mondott, abban értelem és a szakma iránt való komoly érdeklődés volt.

VIII.

Öt hétig dolgozott már Dini mint segéd, mikor egy délelőtt az irodájába hivatta az igazgató.

— Arról van szó, fiam, — mondotta barátságosan — hogy a kormány az ország területéről 24 fiút küld külföldre a bőrszakmából, hogy tanuljanak olyan dolgokat, amelyeket itthon nem tanulhatnak. Ebből a célból összeválogatták a

24 legtehetségesebb fiatalembert s ezek között maga is ott van. Kapnak ösztöndíjat. Ezzel szemben az a feltétel, hogy a félévi és évvégi bizonyítványban benne kell állnia annak, amit a kormány elvár maguktól. A cél az, hogy legyenek itthon szakképzett bőrfinomítók.

Dini arca kigyulladt. Fényes szemekkel nézett az igazgatóra.

— Hálásan köszönöm igazgató úrnak, hogy rám esett a választása.

— Mondtam, hogy a legtehetségesebbeket válogatták ki.

Otthon legnagyobb meglepetésére már mindent tudtak. Az igazgató telefonon közölte Dini édesapjával a hírt.

A nagy örömhírre hazajött Ili, a párhónapos fiatalasszony és a férje. Apáthyné ünnepi ebédet rögtönzött. Mindnyájan örültek és boldogok voltak.

Dini csendesen mosolygott. Úgy érezte, mindenki megkönnyebbült egy kicsit. Távolabbi kilátások nyíltak, emelkedési lehetőséget láttak, jövőt éreztek Dini életében.

— Látod, fiam, — mondotta indulás előtt az édesapja — ha a mult században élnénk, most vándorútra indulnál s az lenne a nagy esemény. Abban az időben az iparban a vándorlás volt a magasabb tudományok kútforrása, ami a te számodra most a Gerberei Hochschule.

Mert Dinit a németországi Freibergbe irányították a bőriparban való magasabb kiképzésre.

Az utolsó délelőtt elment Szentgyörgyiék háza előtt. Nem volt arra dolga, de a szíve vitte, maga sem vette észre. Pillantása az ablakokat simogatta. A nappali szoba ablakán elpihent a tekintete. Orsikának ott kell lennie. Ha kitekintene és egy pillanatra láthatná! Mintha véletlenül éppen erre ment volna s megszokásból tekintene oda. Nagyon komolyan oda köszöntene a kisleánynak s az nem sejtené, hogy talán utoljára látja. Ha barátságosan, kedvesen nézne ki Orsika, jóvátehetné a régi megbántásokat. Több alkalma nemigen lesz erre, mert csak a jó Isten tudja, hogy Német-

ország után hová fog kerülni további gyakorlatszerzés céljából.

Az ablakokban nem mozdult semmi. Orsika nem mutatkozott. Pedig ha feltekintett könyvéről vagy dolgozatáról, látnia kellett őt. A kertben nem lehet, az időjárás nem ahhoz való. Előadás sincs most és mégis semmi, semmi jel.

Dini lehajtotta fejét s egy iszonyú gondolatra meggyorsította lépéseit. Arra gondolt, hátha Orsika a függöny mögött látja őt és gúnyosan nevet rajta.

Szíve elnehezedett. Úgy érezte, igazán csak most szakadt el Orsikától örökre . . .

Milyen hihetetlen! Hiszen a szíve úgy hajlik feléje, mint virág a napsugár felé. Hogyan lesz nélküle?

Nagyon szomorú dolog a válás! Ezen tűnődött Dini, mikor a vonat kigördült vele a pályaudvarról. Szüleinek kedves arca ködbe veszett és lobogó zsebkendőjük fehér foltját elnyelte a távolság.

Nézte a házakat. Egy-egy utcába még belátott. Milyen egyenesek. Csinos és rendezett várost hagy maga után. Benne hagyja a boldog gyermekkort és ifjúságának két kemény, küzdelmes évét. Esztendők mulva a várossal kapcsolatban már csak emlékei lesznek. S most robog az ismeretlen jövő felé.

Amint messze távolodott szülővárosától, fellélekzett. A válás fájdalmának, az otthonból való kilépés felett érzett szomorúságának szívéhez kötött szálai leszakadoztak róla. Úgy érezte, ebben az órában lett felnőtt emberré, aki ezután már önállóan és mindenekfelett a saját lábán áll. Jóleső érzés volt.

Ezalatt otthon Szentgyörgyi Orsika barna fürtös feje levélpapír fölé hajolt és írt.

Kedves Pali!

Te sohasem voltál az az útálatos fiútestvér, akire a leányok az osztályban állandóan panaszkodnak. Szívesen segítettél nekem, ha kellett, udvarias voltál

leánypajtásaimhoz, és majdnem mindig jó voltál hozzám kicsike koromtól fogva. Azért írom, hogy majdnem, mert néha megtörtént a régmultban, hogy rám ripakodtál, amikor véletlenül a füzetedre borítottam a tintát, akaratlanul elszakítottam a könyvedet, vizet loccsantottam az első hosszú nadrágod gyönyörű élére stb. Még egynéhány esetet felemlíthetnék, pl. mikor ráestem a lepkegyüjteményedre, meg mikor eleresztettem a vadgerlicédet. Te is voltál kisfiú, tudod, hogy egy gyermek kezéhez valósággal neki ütődnek a tárgyak és mindig azok, amelyeknek nem szabadna, mert hasznos rendeltetésük van. Igy volt velem is. Sohasem készakarva okoztam Neked kellemetlenséget. Akkor sem, amikor asszonyosdit játszottam és anyuka ruhájában megbotolva, a lepkegyüjteményedbe estem. A gerlicét meg nagyon sajnáltam, hogy kalitkában raboskodik, mikor a szabad erdőhöz volt szokva szegényke, azért eresztettem el. De tudod, csak azért tettem, mert azt hittem, majd időnkint visszalátogat hozzánk. Sohasem láttuk azóta. Pedig én is szerettem.

Csodálkozol ugye, kedves Pali, hogy ennyire a multon rágódom? Sajnos, sok minden, ami szép volt, már csak a multban található.

Nem tudom, talán a csúnya hideg idő okozza, hogy ennyire mélabús vagyok. Mikor a levelet elkezdtem, úgy éreztem életgyónást fogok végezni. A szívemet szerettem volna kitárni neked, de most valami mégis visszatart. Talán az, hogy te fiú vagy és a fiúk sohasem tudják megérteni a lányokat.

Igy csak azt írom meg, hogy Apáthy Dini ma éjjel elutazott Németországba bőripari főiskolára. Ma olvastam az ujságban, hogy a kormány ösztöndíjával ment ki, de megtoldotta majdnem ugyanannyival a Kereskedelmi és Iparkamara is.

Hozzánk nem jött el búcsúzni!

Pedig . . . pedig, ha engem nem is kívánt látni, anyukáéktól illett volna elbúcsúzni.

Szeretettel ölel, csókol:

Orsika.

U. i. Még nem bizonyos, hogy elküldöm neked ezt a levelet.

Letette a tollat. Sokáig nézte a sorokat.

„Hozzánk nem jött el búcsúzni."

— Pedig mindig jópajtása voltam. És ő olyan kedves volt! Tudom, hogy szeretett . . . Még azután is, hogy én eltaszítottam . . . És most tudom, hogy elfelejtett . . .

A sorok táncolni kezdtek előtte, ködös lett minden a könnyeitől.

Aztán felkapta a fejét, megtörölte szemét és a levelet betette a fiókjába. Erélyes mozdulattal becsapta a fiókot és bezárta.

De az asztalnál csendes maradt, az ebéd nem ízlett és dacos, piros ajka meg-megremegett.

IX.

Kint sűrű, nehéz pelyhekben hullt a hó. A szobában kellemes meleg volt s a villanyfőzőn teavíz zubogott. Az imént ért haza a két fiatalember. Együtt laktak. Apáthy Dénes és svéd barátja, Olaf Hansson. A világ minden részéből ide érkezett fiatalemberek között Dini ezzel a magas, szőke, kékszemű északi fiúval értette meg magát legjobban. A németeken kívül nemzetközi társaság verődött össze. Amerikai, japán, kínai, olasz, spanyol, lengyel, angol s az északi nemzetek mindegyikéből érkeztek tanulók. Dini első naptól kezdve ehhez a svéd fiúhoz vonzódott. Nem tudta, mi kapta meg leginkább. Talán a tiszta ragyogású kék szemek tekintete? Talán az első hang, amelyen szólt hozzá,

barátságos volt? Vagy az úri viselkedésével hatott rá? Bármiként volt, Dini szívében a svéd fiatalember rokonszenves lénye barátságot ébresztett. Két hónap után már együtt laktak és tudtak egymásról mindent. Dini megtudta, hogy Olaf gazdag bőrgyárosnak a kisebbik fia. A gyárat idővel Olafnak kell átvennie, s édesapja azt akarja, hogy majdan kitűnően szakképzett utód kerüljön a helyére.

Dini készítette el a teát, Olaf a csészéket rakta a kis asztalra. A svéd fiú időnkint az ablakhoz ment meg vissza. Mintha szűk lett volna számára a szoba. Kint a tél kora alkonyi homályában kigyúltak a lámpák. A lámpák fénye körül táncolva libbentek a hópelyhek.

— Csendes téli nap van, — jegyezte meg Olaf az asztalnál megállva, hogy folytassa a terítés nehéz munkáját. Nem fordított rá különösebb gondot. Amolyan diákos terítés volt. Az asztalra aznapi postával érkezett magyar ujság volt abrosz helyett kiterítve, az edényeket a háziasszonyuktól kérték kölcsön, cukrot, rumot és süteményt pedig a legközelebbi üzletben vásárolták s még azonmód a papírzacskóban volt. Mind a ketten arra gondoltak, hogy otthon ebben az időben uzsonnázni vagy teázni szoktak s a szívüket vágy fogta el melegség, otthoni hangulat után.

— Mit vársz a félévi bizonyítványodtól? — kérdezte őszinte érdeklődéssel Olaf.

— Mindent megtettem, ami tőlem tellett — felelte csendesen Dini.

— Nagy munka volt. Az apámnak fogalma sincs róla, mi van még azután, amennyit ő tud. Pedig teljes életében szorgalmas ember volt, aki mindíg arra törekedett, hogy fejlessze és tökéletesítse az iparát.

— Majd te hazaviszed a tudásodat és segítesz a kornak és a mai követelményeknek megfelelően beállítani a termelést.

— Rajta leszek.

— Szereted a mesterségedet, Olaf?

— Egész életemben erre neveltek, nem is gondoltam arra, hogy mást válasszak.

— A szíveddel mész neki?

Olaf Hansson nevetve vont vállat.

— Inkább az eszemmel. Tudod, a mi szakmánk jó üzlet. Sok pénzt lehet keresni vele, különösen, ha az ember lépést halad a fejlődéssel. Azért vagyok itt.

— De csak érzel érdeklődést vagy egy kis szeretetet a foglalkozásod iránt? Hiszen e nélkül keserves lehet az egész.

Olaf vidáman nézett magyar barátjára.

— Annyira szívvel és olyan szerelemmel nem tudom nézni a dolgot, mint te. Én inkább örökséget vállalok, ami kötelességet ró rám az apám, és nagyapám nemes hagyományai és házunk szelleme iránt. De ezt a kötelességet becsülettel akarom teljesíteni.

Vállat vont.

— Lehet, hogy idővel majd az én szívemhez is hozzá forr annyira, hogy a jövőben rejtőző gyermekemet én is arra nevelem.

Kék szeme a nyári ég derűjével mosolygott barátjára.

Dini barátságos érzések között töltötte tele teával a csészéket.

— Az imént azt mondtad, hogy édesapádnak fogalma sincs róla, mennyi minden van még az ő tudásán túl. Tudod te egyáltalán, mennyit tud az édesapád?

Olaf arca elkomolyodott.

— Nem tudom. Amit az előbb mondtam, csak azért mondtam, mert itt én is tanultam valamit, amiről azonban még nem derült ki, hogy az apám nem ismeri. Mert az én apám híres a szakmájában, de úgy is mondhatnám, hogy elismert tekintély. Az bizonyos, hogy ő küldött engem ide tanulni, helyettem viszont egy német fiút küldtek az édesapámhoz ugyancsak tanulni.

— Egy szakmabeli tapasztalt, idős emberen mi nem

tehetünk túl, Olaf. Igaz, hogy mi tanulunk itt, de az övék a gyakorlat és egy élet munkájának a tanításai.

— Legfeljebb mi előbb jutunk ahhoz a tudáshoz, amelyet ők egy élet munkájával szereztek meg.

— Igen, mert az ő hosszú munkájuk leszűrt tanításait kapjuk.

— És mi ezzel a tanítással a tarsolyunkban megyünk neki az életnek, hogy még nagyszerűbb eredményeket érjünk el, amelyeknek tanításait majd mi is átadjuk utódainknak — felelt elmerengve Olaf.

— Az élet rendje ez. Minden fejlődik. Mi is lenne, ha örökké egy helyben topognánk? Haladni! Haladni! Ez a szép benne!

— A te felfogásod megszépíti a reánk váró jövőt. Mintha nagyszerű feladatot vállalnánk, amellyel az emberiség boldogabb jövőjét mozdítanánk elő.

— Mindenkinek ilyen lélekkel kellene elindulni a választott úton.

— Kicsit szigorú vagy, nem gondolod?

— Ha engedményeket akarsz kicsikarni az élettől, nem fogod betölteni a reád váró hivatást olyan mértékben, mint ahogyan kellene. Házatok szelleme és a cég jóhíre egész embert kíván.

— Igaz, apám egész ember, de én még olyan fiatal vagyok, és úgy idegenkedem attól a gondolattól, hogy a munka parancsoljon nekem.

— A fiatalságé a lendület. És tereád örökség vár, amely kötelez. Nem is tudod, Olaf, milyen boldog vagy, hogy ilyen örökségre számíthatsz. Én egész életemben idegeneknek fogom adni azt, amit eddig tanultam, és amit ezután tanulni fogok. Nekem nincs lehetőségem arra, hogy üzemet létesítsek és azt fejlesszem, gyarapítsam, míg naggyá növi ki magát. Pedig az volna az igazi öröm számomra. Az embernek a saját lelke szerint alkotni, teremteni . . .

— Lelket lehelni holt dolgokba és a szépség szárnyára bocsátani — kiáltott fel nevetve Olaf és meleg barátsággal

tekintett Dinire. — De szükség van ilyen rajongókra, amilyen te vagy, hogy előmozdítsák a fejlődést.

De Olaf csak itthon, a szobájuk csendjében beszélt ilyen könnyedén közös munkájukról. Mert a Gerberei Hochschule munka- és előadótermeiben éppen olyan komolyan végezte feladatát, mint Dini. Az arca is ugyanazt a kifejezést vette fel. De olyan volt a többié is. Talán az iskola levegője simogatta egyformára a fiatal férfi arcokat. A világ minden részéből összesereglett fiatalemberek érzik a levegőnek sajátságos ízét, mely egy felsőbbrendű cél érdekében kifejtett munka, tudásvágy és a tanítás nyomán a tudás világosságából tevődik össze.

Dininek már hosszú sor jegyzete volt. Minél jobban látja a lehetőségeket, annál lázasabb igyekezettel fekszik bele a tanulásba. Mindent feljegyez, amire a gyakorlati tanítás rávezeti. Gyüjti az anyagot, feljegyzi az ő külön meglátásait, észrevételeit. Vannak titokban tartott homályos pontjai is, amelyek a saját elgondolásai alapján agyában fészkelnek. Megkérdőjelezi ezeket a jegyzeteiben, azután gondosan elrakja. Érzi, hogy ma még korai volna ezeket fürkészni, mert a tanulási rendnek nem kerülhet elébe, de agya egyik tekervényében homályosan benne a tudat, hogy mindez világos lesz egyszer.

Csendes tanuló volt. Nem kifelé adta, amit tudott, hanem befelé gyüjtögette, mint szorgalmas méh a mézet. Mindennek a mélyére tekintett és alapos vizsgálat alá vette. Nem nyugodott, míg minden miértre meg nem találta a kielégítő feleletet.

Ilyenkor öröm ujjongott a szívében. Bátyjára, Szentgyörgyi Palira, meg a többiekre gondolt, akik más irányban haladnak, de szintén tanulnak. Vajjon milyen lélekkel? Nagy elődök tanításait szívják magukba ők is. Eszükbe jut-e az, hogy mindnyájan átvesszük és tovább adjuk azt, amit a tanításokban kapunk? Az élet stafétái vagyunk valamenynyien. Kapunk valamit, amivel az örökkévalóságban futunk egyideig, azután át kell adnunk a következő nemzedéknek.

Vannak, akik jól, vannak akik rosszul futották meg idejüket. Vannak, akik egészen elbuknak és vannak, akiknek teljesítménye magasan kiemelkedik. Ez utóbbiak lesznek az irányt mutatók. Világító fáklyák az ismeretlen életúton.

Messze ragyogó célok. Fiatal férfiak álma.

Munkájuk fölé hajolnak a komoly fiatal arcok. Csend van. Csak a munka nesze hallatszik.

X.

„Kedves Dini!

Ha nem szeretném annyira a szellemi világot, igazán mondom, irígyelnélek. Olyan érdekesen írtad le életedet, tanulmányaidat, és olyan kitűnő rajzot adtál arról a nemzetközi társaságról, amely naponta körülvesz téged, hogy szinte a valóságban látom életedet. Ha nem csüngnék annyira gyermekkorom álmain, ha nem az egész szívemmel készülnék a tanári pályára, nem gondolkoznék egy pillanatig sem, hanem utánad indulnék. Ha nem is a bőrszakmát választanám, de termelő munkát végeznék.

Csodálkozol ugye, hogy felfogás tekintetében ide értem? Őszintén bevallom, hogy magam is haladásnak tartom.

Mikor elindultál, egészen más irányban, mint mi többiek, nem tudtam elhinni, hogy boldogulni fogsz. Gondoltam, a magunkfajta ember okvetlenül elbukik a neki idegen területen. Ma már tudom, hogy nem az az idegen terület, amelyet nem ismerünk, hanem az az idegen terület számunkra, ahol a képességeink nem elegendők. Hiába választok magamnak egy tetszetős, rangos foglalkozást, vagy mondjuk úgy, hogy pályát, ha nincsen rátermettségem, de még csak jóakaratú szándékom sem, amelynek segítségével némi ered-

ményt tudnék felmutatni, idegen terület marad az számomra.

Leveleid régen meggyőztek arról, hogy helyes irányba indultál, amikor lelked szavára hallgattál. Bizonyosra veszem, hogy amit a Teremtő neked útravalónak adott a földi élethez, te azt mind napvilágra hozod.

Ma már ott tartok, hogy sokat várok tőled.

Nem akarok ezzel fájdalmat okozni neked, kedves Barátom. De becsületes dolognak tartom, ha őszintén megmondom, amit gondolok. Én pedig annakidején azt gondoltam, hogy te visszafelé mész a helyett, hogy előre igyekeznél. Ezért hívtalak mindíg, gyere utánam.

Neked volt igazad, Dini!

Ha a jó Isten segítségével eljutok a diplomáig, visszamegyek az iskolába, amelyet az érettségi után elhagytunk. Ennél a gondolatnál majdnem meghatottságot érzek. Minden tanítványommal szemben jó és megértő leszek, de a magadfajta fiúkkal szemben ennél is többet akarok. Kifürkészem, mit akarnak, mit szeretnek, merre visz a hajlamuk, hogy segítségükre lehessek az indulásnál.

Mi ketten mindíg jóbarátok voltunk. Te csendes, tartózkodó, talán egy kicsit félénk is. Nekem mindíg volt szavam. Erővel törtem rá minden kis eseményre és amit akartam, kivívtam. Te, ha nagyon jól nem tudtad a leckédet, elakadtál, én ha nem tudtam is, kivágtam magamat. Éppen ezért, te a gyenge tanuló voltál, én meg a jó. És én, a jövendő tanár, az egykori „gyenge" tanulótól tanultam meg, hogyan kell készülni az életre és milyen lélekkel közeledni választott pályánkhoz.

A napokban bátyáddal, Bercivel találkoztam. Bizonyára értesültél már róla, hogy a jogot is otthagyta — végkép. A zeneakadémiára íratkozott be. Úgylát-

szik, ő még mindig nem találta meg a helyét. Nyughatatlan lélek. Valami hajtja, kergeti. Vagy talán — hiszen ez is lehet — egészen egyszerű képességei vannak, csakhogy ő ezt nem akarja belátni. Ne vedd rossznéven, ha így mondom: Berci a diplomával díszíteni akarja magát, hogy többnek lássék, de nem tud a végére járni az odavezető útnak.

Otthonról semmi különösebb hír.

Igaz barátsággal ölel:

Pali."

Dini letette a levelet és újra megnézte a kis fényképet, amelyet Pali küldött el a levélben. A kép a Szentgyörgyi-családot ábrázolja otthon a kertben.

Mintha meleg kéz simogatását érezné a szívén. Boldog idők kedves emlékei fogták körül. Eltűntek szobájának falai. Szentgyörgyiék kertjét látta maga előtt. Milyen népes, mennyi virág és bokor benne!

Aranyköd szállt a szívére és ettől minden olyan szép és ragyogó lett.

— Orsika! Istenem, de szép!

Dini lelke beleveszett az emlékek tündéri világába. De aztán elért az elszakadásuk napjáig s az aranyköd nyomban felszállt a szívéről.

A képet a levéllel együtt elzárta.

Olaf Hansson toppant a szobába. Szeme vidáman csillogott, arca kipirult a sietéstől s jókedv áradt egész lényéből.

— Az utolsó napunk, Dini! Tulajdonképen búsulnunk kellene, hogy már vége az egésznek, de a szívem ugrál az örömtől, hogy hazamehetek.

Elkomolyodott.

— Amint látom, te csakugyan búsulsz. Vagy a bizonyítvány gyötör? Úgy lesz, mint félévkor. Lepipálsz valamenynyiünket.

Dini elmosolyodott.

Olaf levelet húzott elő a zsebéből.

— Ezennel van szerencsém apám meghívását átadni. Gyakorlatszerzés céljából egy esztendőre meghív a gyárába.

Dini elpirult az örömtől.

— Ezt neked köszönhetem, Olaf.

— Szó sincs róla. Én csak azt írtam meg apámnak, kik vannak itt és ki mennyire haladt. Úgylátszik, a te neved tetszett meg neki.

— Köszönöm szépen, Olaf. Hálás vagyok édesapádnak és boldogan elfogadom a meghívást.

— Tehát akkor együtt utazunk.

— Igen.

Másnap megkapták a bizonyítványt.

Mielőtt szétszéledtek volna, a főiskola igazgatója Dinihez fordult.

— Önnek a szorgalmát és az elért kitűnő eredményét jutalmazni kívánja a főiskola. E célból megkerestük az I. G. Farbenindustrie igazgatóságát Ludwigshafenben, hogy mint főiskolánk legkitűnőbb tanítványát fogadja be gyakornoknak. A válasz kedvező volt, önt ott várják. További szép sikereket kívánva bocsátjuk útjára.

Dini meghajtotta magát. Messziről hallotta a saját hangját, amint köszönetet mondott az elismerésért és a kitüntetésért.

Valóban nagy kitüntetés volt. Idegen ország fia csak a legritkább esetben részesülhet benne, mert hiszen ahová Dinit most beengedték, ott már gyártási titkokat leshet el.

A svédországi útból tehát egyelőre nem lett semmi. Olaf csalódott szívvel egyedül utazott haza. Szavát vette azonban barátjának, hogy a gyakorlati idő letelte után azonnal utazik a Hansson gyárba.

XI.

Három év múlt el azóta.

A három évből egyet Ludwigshafenben töltött el, egy évig itthon mint katona szolgált a hazának, egy évig pedig Esztországban volt, hol a szőrmekészítésben specializálta magát.

Most azonban elindult Svédországba, hogy eleget tegyen Olaf sürgetésének.

— Az édesapám már nagyon kíváncsi rád. Úgylátszik, a kelleténél többet emlegettelek, mert hiszen alig érdemled meg, hogy nevedet a számra vegyem. Hadd lássam végre, mennyit tanultál azóta, hogy elváltunk. Az apám rengeteget tud. Csak most látom, mióta én is értek a dologhoz valamit. Hidd el, még a te tudásodat is meg tudja valamivel tetézni — írta Olaf az utolsó levelében.

Dénes maga elé mosolygott. A baráti érzés meleg hulláma öntötte el a szívét. Örült, hogy viszontlátja Olaf barátját, azt a tisztaszemű, mindíg vidám óriást.

Hosszú volt az útja, de nem bánta. Mióta elindult hazulról, egyik országból a másikba száguldott, megszokta a távolságokat. A vidék, az idegen országok képe mindíg érdekelte. És akármerre fordította tekintetét, ez a kép egyformán szép és vonzó volt. A természet festői képét a kultúra és az emberi tudás merész és nagyvonalú alkotásai váltogatták.

Svédországban, Olaf szülőföldjén barátja fogadta az állomáson. Kék szemének derűs sugara már messziről feléje ragyogott. Mintha tegnap találkoztak volna utoljára, vidáman köszöntötték egymást. Csak a kezük szorítása volt melegebb, hosszabb.

Szép luxusautó röpítette haza őket. Olaf maga vezetett. Míg az utat figyelte, időnkint mosoly suhant át az arcán. Szívből örült barátja érkezésének.

A város mellett a nagy gyárépületet elhagyva, kitárt kapun suhantak be. Árnyas fák alatt széles fehér út vezetett

egy csinos, emeletes villához. Oszlopos bejárata előtt fehér lépcsősor emelkedett szélesen.

Szeptember eleje volt, alkonyodott.

Az épület hátsó részén a konyhaablak nyitva volt. A friss alkonyi levegővel pecsenyeillat érkezett hozzájuk. Olaf mosolyogva mélyet lélekzett ebből az illatból.

Dénes lehúnyta a szemét egy pillanatra. A pecsenye illatával a konyha nesze is ideért. Habot vertek, meg mintha petrezselyem zöldjét vágnának. Gyorsan kopogott valami szerszám.

Az otthon levegője csapta meg Dénes szívét. Jó érzések között lépte át a Hansson-ház küszöbét.

A hallban találkozott Olaf szüleivel. Magas, őszhajú úr volt Olaf édesapja, kövérkés, kedvesarcú hölgy az édesanyja. Mind a ketten mosolyogva mentek Dénes elé és németül üdvözölték.

— Isten hozta! Már nagyon kíváncsian vártam — nyujtotta kezét Olaf édesapja, Gustav Hansson és mélyen belenézett Dénes szemébe.

Dénes állta ezt a pillantást és barna szemének becsületes tekintetével viszonozta is.

Az öregúrnak ez tetszett, mert mégegyszer megszorította Dénes kezét, azután mosolyogva átadta feleségének.

— Gondjaidba ajánlom.

Dénes mélyen meghajolt az idős hölgy előtt, aki szeretetreméltó szavakat mondott neki, majd megjegyezte:

— Nagyon messziről jött ön. De kedves, hogy végre eljött.

Mikor Dénes körülnézhetett, megállapította, hogy előkelő, szép házba került. A hallból faragott tölgyfalépcső vezetett az emeletre. A lépcső alján inas várta, hogy elvezesse szobájába.

Olaf felkísérte. Dénes arcát langyos levegő simogatta, amint a szőnyeggel fedett lépcsőn felfelé haladt. Ide nem hallatszott a konyha nesze, mégis érezte, hogy otthonba érkezett.

Szobája barátságos, otthonos volt. Széles ablakán függöny, a heverőn drága terítő, a padlón vagyont érő szőnyegek.

Olaf barátja vállára tette a kezét.

— Érezd otthon magadat, Dini.

Hangjából testvéri szeretet melege csendült. Dénes szívében ebben a pillanatban a barátság érzése egy életre elmélyült.

— Ma korábban vacsorázunk, hogy mielőbb lepihenhess.

Balfelől kinyitott egy ajtót.

— Itt a fürdőszobád. Egyébként Georg a rendelkezésedre áll. Németül meg tudod vele értetni magadat.

Intett az inasnak, ő maga pedig kiment.

A vacsoránál kicsit ünnepélyes, de vidám volt a hangulat.

Az ebédlő diófával burkolt falai, a káprázatos csillár, a drága, meleg szőnyegek, a sok ezüst és kristály ragyogó fényekkel, meleg színekkel töltötték meg a szobát.

Halkan beszélgettek. Dénes utazásáról, a két barát találkozásáról, s a Freibergben együtt töltött időről folyt a szó. Később már annyira felmelegedtek, hogy a távol levő családtagokról is megemlékeztek.

— Isabell, akiről apa beszélt, — nem tudom említettem-e annakidején — a nővérem. Férjnél van és Stockholmban lakik. Egyébként, ha egy-két héttel korábban jöttél volna, itt találod őt. A nyárból néhány hetet rendszerint itthon tölt. Aranyos asszony, jó lélek, de mindig fellélekzem, amikor elmegy, mert utána nyugalom borul a házra. Míg itt van, bolondok háza ez az öreg épület annyira, hogy még Olaf barátod is többet jár négykézláb, mint kettőn.

A ház ura helyeslően nevetett, Hanssonné azonban megbotránkozva csóválta a fejét.

— Engedj engem beszélni, Olaf. Ha te mutatod be családunkat, barátodnak ugyancsak furcsa fogalmai lesznek rólunk. Tudnia kell, — fordult Hanssonné Dénes felé —

hogy leányomnak két fia van, akik nem tagadom, nagyon eleven gyermekek. De aranyosak, drágák és olyan megvesztegetően kedvesek, hogy Olaffal azt tehetik, amit akarnak. Bizony akárhányszor négykézláb vitte őket a hátán irtózatos zenebonát csapva. De meg vagyok róla győződve, hogy a nagyobb lármát ez a nagy gyerek csinálta.

Olaf nevetve vont vállat.

— Üvöltöttem az üvöltözőkkel.

— Szegény Isabell meg kétségbeesve, kezét tördelve futott mellettetek, mert mindig az volt a helyzet, hogy valamelyik gyermeknek a nyaka törik.

— Felesleges aggodalom volt Isabell részéről. Neki emlékeznie kellene, miket vittünk véghez mi is gyermekkorunkban és mégsem történt baj sohasem. Azaz . . .

— Na látod. Sok „azaz" van az életetekben, Isabell azért félti a kicsinyeit.

Vacsora végén tejszínhabos tortát helyezett az inas az asztalra.

— Szegény Gusztim kedvenc süteménye.

Olaf elégedett arccal vette ki a részét.

— A szegény Guszti az a bátyám, akit apa nem tudott úgy belevonni az üzletbe, mint engem, az engedelmes, jó fiút. És Guszti azért „szegény", mert zsíros állami állásban külföldön él a diplomáciánál. Rólam vajjon hogyan emlékezett meg anyám, mikor zsenge ifjú létemre Németországban tömtem a fejemet a bőrkészítés magas tudományával?

— Szegény kisfiam, de jót enne ebből! — felelt nevetve édesapja.

Dénes meleg szeretettel gondolt édesanyjára, aki évek hosszú sora alatt csak a jó Isten tudja hányszor gondolt így legfiatalabbik gyermekére. Mert az édesanyák mind egyformák az egész föld kerekén.

Vacsora után még beszélgettek kisideig, aztán Olaf felkísérte barátját a szobájába.

— Nagyon fáradt vagy? — kérdezte cigarettát véve

ki az ezüstdobozból. — Lefekvés előtt egyet még elszívunk, jó?

— Egyáltalán nem vagyok fáradt. Maradj, ameddig jólesik.

Olaf leült a kis dohányzóasztal mellé, szemben Dénessel.

— Beszéld el Dini, hogy kerültél el Esztországba?

— Éppen úgy, mint ide. Még Ludwigshafenben voltam, amikor meghívást kaptam a freibergi eszt társunktól, aki éppen úgy, mint te, bőrgyárosnak a fia. Levelében futólag érintette, hogy az ő gyáruk inkább a szőrmekészítésre fekszik, ő azonban annakidején majd rangra emeli a bőrt is. Gondoltam: hopp, szőrme! És elhatároztam, hogy elmegyek. Az ember minél többet tud, annál jobb.

— Az eredmény?

— Megtanultam, amit lehetett.

— Ahogy ismerlek, az ösztönös meglátásod még többet is szerzett neked abból a tudásból, nem?

Dénes mosolygott.

— Amit lehetett, azt felpakkoltam.

— Szeretném, Dini, ha nálunk nemcsak egy évig maradnál. Azt szeretném, ha mindig itt lennél mellettem. Talán meg tudsz annyira kedvelni bennünket, hogy ez lehetséges lesz.

Dénes az eszt barátjára gondolt, aki az év második felében már nem volt olyan barátságos hozzá, sőt titokban ellene is dolgozott. Ezt az ösztönös meglátást vette észre nála, de egyébként is messze elmaradt mögötte, amit röstelt apja előtt s az irígység rosszakaratúvá tette.

Olafra nézett. Barátja szeme vidáman, meleg ragyogással felelt tekintetére.

— De hiszen csak egy évre kaptam tartózkodási és munkavállalási engedélyt.

— Ó, kérlek, azt meg lehet hosszabbíttatni.

— Majd meglátjuk, Olaf. Ha eredményt tudok felmutatni és hasznotokra lehetek . . . De hiszen egy év hosszú

idő és ma még csak az első napon vagyunk. Még ott sem, mert csak holnap kezdődik.

Másnap reggel Gustav Hanssonnal és Olaffal együtt indult a gyárba.

Hatalmas területet foglalt el a gyár. Több épületből állt a legkorszerűbb berendezéssel és felszereléssel. Dénes alaposan megnézett mindent. Elismeréssel állapította meg, hogy az egész gyár berendezésénél és felkészültségénél fogva is a legelsők közé tartozik.

Gustav Hansson bevezette Dénest abba a helyiségbe, amely a munkahelye lesz. Itt bemutatta a helyettes igazgatónak, akinek aztán a gondjaira bízta.

Nem szűnt meg azonban Dénessel törődni. Utánanézett maga is a munkájának, figyelte, közben szakszerű eszmecserét folytatott vele.

Mind a ketten szakmájuk szerelmesei voltak. Mindkettőjük szavaiban volt minden alkalommal valami, ami a másikat elragadta. Gustav Hansson megfiatalodott ilyenkor, Dénes arcáról pedig a komoly férfi értelme sugárzott.

XII.

Egy hónap mulva már olyan áttekintést nyert Dénes úgy a gyár teljesítményéről, mint az ország minden részébe, de a külföldre is szállított bőrök minőségéről, hogy örvendező szívvel állapította meg: jó helyre került. Gustav Hanssonban olyan embert ismert meg, amilyennel eddig még nem találkozott. A gyáros tekintete, figyelme mindenütt ott volt. Egy ország ipari és kereskedelmi világa hajolt meg előtte. Vezérférfiú volt hazájában, akinek tekintélye és népszerűsége vetekedett a híres politikusokéval. De semmi szó, semmi ígéret nem csábíthatta el a munka területéről. A gyár tulajdonképeni irányítója ő volt. Hatalmas üzemének lüktető ütőerén állandóan rajta tartotta a kezét. Akkor is érez-

ték ezt a kezet, amikor pihenni ment néhány hétre vagy egyéb ügyek szólították el városából. Tisztviselőivel, munkásaival szemben szigorú, de igazságos és szociális érzésű főnök volt. Hatalom volt, emberek sorsának intézője, büntető és jutalmazó bíró.

Ennek a csodálatos embernek, ennek a nagyipari alkotónak magánélete is volt. A háza és benne a családja. Majdnem hihetetlennek tűnt fel, de otthon egyszerű, csendes, halkszavú ember volt.

Dénes csodálattal figyelte. Vajjon mindíg ilyen volt? Vagy évtizedeken át az élet verte ennyire tömörré és nemes értékűvé? Közelében Dénest a magasabbrendűség után való vágy fogta el és ösztönözte rendkívüli teljesítményekre. De nem gyorsíthatta a munka menetét. A munkások lassan dolgoztak, de jól. Ez talán abból a körülményből folyt, hogy Svédországban egészen más jogai vannak a munkásnak, mint például otthon, Magyarországon. Itt nincs osztálykülönbség, nincs rang- és címkórság, ami de sok tehetséget és rátermett embert von el és tart vissza a hazai ipartól és kereskedelemtől.

Itt más a levegő.

Dénes erősen kívánta, hogy egész lelkét teleszívhassa ebből a tiszta, egyszerű és természetes északi levegőből, hogy majd egyszer odahaza ugyanezt a légkört teremthesse meg maga körül.

A gyár tisztviselőit és munkásait már ismerte. Résztvett néhányszor a munkások esti kultúróráin és látogatást tett a tisztviselők otthonában.

Ma estére éppen hivatalos volt a helyettes igazgató családjához Olaffal együtt. Ingridnek, a helyettes igazgató leányának tizenhetedik születésnapját ünnepelték.

Ingrid még iskolába járt. Nyúlánk, szőke, eleven. Két szemében a tavaszi ég mély kékje ragyogott, tele mosolygó derűvel. Virágszirom arcán két kis gödröcske ugrált, valahányszor mosolyra nyílt az ajka.

Ellenállhatatlan kedvességgel fogadta a két fiatal-

embert. Olaf és Dénes szerencsét kívántak neki és átnyujtották a magukkal hozott virágokat.

A kisleány elpirult örömében.

— Jaj, de kedvesek maguk! Köszönöm, nagyon köszönöm.

Olaf mosolygott.

— Nehéz elképzelni, hogy maga is megnő, mint általában minden gyermek, de kívánom, hogy a jó Isten éltesse az emberi kor legvégső határáig és nekem ebben a hosszú életben végig jópajtásom maradjon!

— Köszönöm, köszönöm — nevetett reá Ingrid. Mozdulatában azonban némi zavar látszott, ami azt bizonyította, hogy kedvessége szabadon nyilatkozik meg ugyan, de még szokatlan neki komoly fiatalemberek virággal való udvarlása.

— Érdekes, egy ilyen ünnepélyes alkalom kell ahhoz, hogy az ember ráeszméljen némely dologra — folytatta tovább Olaf meleg mosollyal.

Ingrid a virágokat rakta vázába s onnan nézett kérdőleg Olafra.

Olaf egy hosszú lépéssel a kislány elé állott és buzgón rángatta a virágról lecsüngő szalag egyik végét.

— Miért kellett ezt olyan erősen megkötni? Itt van ni, már megoldódott. Szegény Ingrid, ha nem segítek, semmire se megy.

— Mire eszmélt rá? — kérdezte halkan Ingrid.

— Arra, hogy maga már nem olyan kislány — felelte ugyanolyan halkan Olaf.

Ingrid arca rózsásra pirult, nem is annyira attól, amit Olaf mondott, hanem attól, ahogyan mondta. Zavarában elfelejtette leültetni a vendégeket. Szerencsére édesanyja bejött a konyhából, hogy üdvözölje a vendégeket és ezzel kisleányát kimentette zavarából.

— Az uram azonnal itt lesz, — szólt mentegetődzve a háziasszony — csak a telefonhoz hívták.

Már jött is a helyettes igazgató. Szívélyes mosollyal

üdvözölte a fiatalembereket. Egészen más volt, mint a gyárban. A gyárban komoly, határozott és mosolytalan volt. Itthon barátságos, vidám háziúr.

Ingrid helyet foglalt egy karosszékben nem messze Olaftól, de nem is mellette. A mellette levő széken Dénes ült.

— Hogy érzi magát az én hazámban? — fordult kedvesen Déneshez.

— Nagyon jól — felelte őszintén Dénes.

— Meddig marad itt?

— Egy évig.

— Sok is, meg kevés is az az idő. Vajjon azután elfelejt bennünket?

Dénes a kisleányra nézett és melegen mondta:

— Nem felejtem el magukat, Ingrid.

— Ez szép lesz. Van húga?

— Húgom nincs. Asszonynővérem van.

— Kár. Szerettem volna vele képeslapokat váltani. Nem ismerem Magyarországot, de ha sok képet láthatnék róla . . .

— Majd beszélni fogok a hazámról és ha hazamegyek, küldök magának képeslapokat.

— Köszönöm előre is.

Újabb vendégek érkeztek. Ingrid iskolatársnői szüleikkel, azután ismét két fiatalember.

A szalon lassan megtelt. A házikisasszony sok virágot és apró ajándékokat kapott.

Az ebédlőasztalt nagy vendégkoszorú ülte körül. Ingrid Olaf és Dénes között ült. Olaf váltig mulattatta a kisleányt, Ingrid pedig mind a kettőjükkel kedvesen elbeszélgetett.

Roswaengené, Ingrid édesanyja még egészen fiatalasszony volt. Karcsú, magas és szőke. Ingrid hozzá hasonlít. A többi szülők is még a fiatalsághoz tartoztak. Kedélyesen beszélgettek és jóétvággyal fogyasztották a kitűnő vacsorát és pompás italokat.

— Szeret táncolni? — kérdezte Ingrid Dénestől.

— Valamikor szerettem és akkor még tudtam is.
— Mikor még diák volt?
— Igen.
— És azóta nem táncolt?
— Nem.
— Maga annyira komoly, hogy megveti a táncot?
— Nem vetem meg, csak nem volt alkalmam azóta táncolni.
— Ma este lesz — vigasztalta meg a kisleány.

Dénes mosolygott, de szívében csendes fájdalommal hazagondolt.

Volt valami Ingridben, ami Orsikára emlékeztette. Talán a kedvessége, talán hangjának közvetlensége, vagy talán a tavaszi fiatalsága. Ilyennek látta utoljára Orsikát, mikor mint katona otthon volt. Nem beszéltek, csak köszöntötték egymást az utcán. Orsika is szép leány, de nem mosolygott, mikor találkoztak. És ő nem lépett melléje, Orsika meg nem bátorította, hogy legalább szólhatott volna hozzá. Olyan szomorú volt, hogy Orsika idegenként ment el mellette. Talán azóta már menyasszony is. Sokan forgolódtak körülötte. Bizonyára hamarosan feleségül veszi valaki.

Felemelték a poharakat. Ingrid egészségére, boldog jövőjére ittak.

A kisleány ragyogó mosollyal köszönte meg az ünneplést.

Dénes alig tudta a szemét elfordítani róla. Olyan üde és olyan kedves volt Ingrid az ünneplés lázas örömében, hogy Dénes lelkén remegés futott át. Édes vágyat érzett a közelében valami után, ami messze van tőle, de ami szép és meleg színekkel tölti meg az ember életét.

Mire visszamentek a szalonba, az már a tánchoz volt elkészítve. Az első táncból Dénes kimaradt. Ingridet Olaf vitte el mellőle, a másik két leányt meg a velük jött fiatalemberek. A második táncnál már fürgébb volt.

Ingrid lepkekönnyűséggel táncolt. Dénes álomban ke-

ringett, forgott vele. Úgy érezte, most kezdődik valami, ami szép és megbecsülhetetlen, drága, most kezdődik a fiatalsága.

Nézte Ingrid gyönyörű arcát. A kisleány mély kék szeme felragyogott hozzá. Ezeket a szemeket keringés közben hol meleg barnának, hol az ég kékjének, a hajat meg egyszer fürtös barnának, másszor meg érett búzakalász színűnek látta.

Ingrid meg Orsika arca nevetett egyszerre reá és szívében a halk bánat és édes öröm váltogatták egymást.

Aztán csak Ingrid lett egyedül, a mosolygó kisleány, aki megdícsérte őt a táncáért.

Táncolt a többi leánnyal is, de Ingridhez tért vissza minduntalan.

Otthon, álmában folytatódott a kedves emlékű est. Ingridről álmodott, vele táncolt, majd ott ültek ketten a helyettes igazgatóék kertjében. Nyár volt, melegen sütött a nap és boldogok, vidámak és fiatalok voltak.

Reggel, mikor felébredt, esett a hó, az álombeli nyár ködképpé foszlott, Dénes mégis jókedvűen sietett a gyárba.

Teljesen külön helyiségben dolgozott. Szabadon kísérletezhetett, önállóan végezhette munkáját. Gustav Hansson azt mondta a minap, hogy ha meglehetne hosszabbíttatni itttartózkodási engedélyét, akkor egy külön épületet, a helyettes igazgatóék villájához hasonló házat bocsátana Dénes rendelkezésére. Dénes ebben nem bízott. Pedig szeret itt lenni és a munkájáért nagyon jó fizetést kap a gyártól. Fizetését nem is tudja elkölteni. Így mire az év végére ér, elég tekintélyes összeg áll majd rendelkezésére.

XIII.

Dénes a helységet járta. A város kicsike, mindössze 2700 lakosa van, de nem lehetne falunak nevezni, mert az épületek egytől-egyig városias jellegűek. A kisvárosban hat cukrászda volt, két mozi, azonkívül iskolák és kórház.

Kulturált helység, mint általában Svédország legtöbb helysége.

Hideg volt. Olyan erős szél fújt, alig lehetett menni tőle. Dénes nekifeszült s felhajtott kabátnyakkal birkózott a széllel. Erős napja volt. Szakadatlanul kísérletezett egy újfajta eljárással, míg végre ma olyan eredményt sikerült elérnie, ami eddig nem fordult elő.

Ez az eljárási mód az ő titka. Még senki nem ismeri és egyelőre nem is fogja ismerni. Zúgott a feje, fáradt volt. A szél kegyetlenül cibálta a fákat és tépte az emberek ruháját. Dénesnek szinte jólesett. Nekifeküdt és hagyta tépni, előre, hátra sodorni magát.

Sokáig bolyongott, míg a széllel való küzdelem teljesen kimerítette. Körülnézett, merre jár. Nem messze a helyettes igazgatóék villáját pillantotta meg. Mosoly villant át az arcán. Nem tudta volna elkerülni őket úgy, hogy be ne nézzen.

A házban kellemes, langyos levegő fogadta. Arcát a szél pirosra csípte, sötét szeme belső tűztől ragyogott. Az öröm ott világított az arcán. Ingrid két öccse és kishúga elébe szaladt. Ingrid az asztalnál tanult. Felnézett és várakozásteljesen felállt. Dénes arcát látva azt hitte, valami rendkívüli hírrel jött.

De Dénes kézfogás után egyszerűen leült a kínált helyre és csendesen azt kérdezte:

— Hogy van, Ingrid?

A kisleány visszaült helyére.

— Minek örül? — kérdezte nem lankadó érdeklődéssel.

— Talán annak, hogy itt lehetek.

— Kedves, hogy ezt mondja, de egészen más valami volt az arcán.

— Vajjon mi lehetett? — nevetett Dénes.

— Különös ember. Magának tudnia kell. Maga örül valaminek.

— Mondom, annak örülök, hogy itt lehetek. Lássa,

Ingrid, én nem szándékoztam ma idejönni. Sétáltam, mert nagyon sokat dolgoztam, s egyszercsak itt találtam magamat a házuk előtt. Öntudatlanul valami idehozott.

Ingrid újra felállott. Egyszer lehajtotta a fejét, aztán megint felemelte. Ez a mozdulata mindig elárulta a zavarát.

— A szalonba kellett volna mennie. Ez a gyerek-, tanuló-, egyszóval a mi mindenes-szobánk. És anyám oda-át van.

Dénes engedelmesen felállt.

— Szíveskedjék átjönni velem s aztán ott is maradni. És jöjjenek át a gyerekek is. Olyan kedvesek és olyan okosak.

— De hiszen akkor igazán kár átmenni. Ha maga a gyermekek társasága után vágyik . . . Akkor átszólok anyámnak.

Roswaengené a szalonban zongorázott. Solvejg dala áthallatszott hozzájuk és Ingrid egyszerre elfelejtette, hogy menni akart. Állt Dénes előtt és hallgatta a zenét.

Egyikük sem mozdult.

Az egyik kisfiú odaszaladt hozzájuk.

— Mit bámuljátok egymást?

Megtört a varázs, Ingrid indulni akart.

— Ingrid várjon, én is megyek.

— Anyám nagyszerűen zongorázik — állt meg egy pillanatra Ingrid és visszafordult. — Ő zongoraművésznő. Azelőtt sokat utazott, játszott sok nagyvárosban, de mióta mi vagyunk, csak itthon játszik és csak mi hallgatjuk.

Dénes csendesen ment utána.

Roswaengené tovább játszott. Nem vette észre, hogy ők beléptek. Látszott rajta, hogy a lelke a dallal együtt száll a tiszta szépség birodalmába.

Megálltak a zongora mellett.

Roswaengené felpillantott, rájuk mosolygott és abbahagyta a játékot.

— Sajnálom, hogy megzavartuk, — mondta Dénes őszinte hangon az üdvözlés után.

— Örülök, hogy eljött.

— Anyám, el sem hiszed, de igazán csak a játékod csalta ide vendégünket. A gyerekszobában akart maradni. Úgylátszik, a gyerekekhez jött.

— Hát persze, hogy a gyerekekhez jött — fogta meg az állát édesanyja. A mosolya azt mondta, hiszen még te is gyermek vagy.

Az egyik kisfiú autón robogott be a szalonba, a másik repülőgépet eresztett fel, a kis Helga az ajtóban maradt és ijedten nézte, hol zuhan le a repülőgép. Édesanyjuk összeterelte őket s a függönyökön mászkáló repülőgépet leszedve, kitessékelte a szobából a gyerekeket.

— Elfelejtettétek, hogy ez a szoba nem harctér? Hol a játszószobátok?

— Odaát — felelték engedelmesen, tiszta kék szemükben csalódott kifejezéssel.

— Akkor menjetek szépen oda, játsszatok, de ne lármázzatok.

Az ajtó becsukódott mögöttük és Roswaengené visszafordult a szobába. Nevetett.

— Bizonyosan a játékukat akarták bemutatni magának, de nem szeretem, ha elfelejtik, hogy legalább egy szobának mentesnek kell lenni a játékaik nyomaitól.

— Nehéz szegény gyermekek sorsa — mosolygott Ingrid. — Mindig vissza vannak szorítva. Mindig oktatják és korholják őket.

— Hazabeszél? — kérdezte nevetve Dénes.

— Nem beszélek haza. Én már kinőttem ezek közül, de azt hiszem, míg élek, mindig a gyermekek pártján leszek.

Dénes elkomolyodott.

— Én is mindig a gyermekek mellett vagyok.

— Örülök, hogy maga is a gyermekek barátja.

— Az vagyok.

Újra mosolygott.

— A maga nagyobbik öccsével jóbarátok vagyunk. A

kisebbik — sajnos — a felnőttet tiszteli bennem és nincs bizalommal hozzám.

— Nekem is volt kicsi koromban egy nagy barátom. Nagyon szerettem és mindig bizalommal voltam hozzá. Mikor én három éves voltam, ő akkor volt tíz. Mikor én tíz, ő tizenhét. Nagydiák volt, de azért mindig korcsolyázott és síelt velem.

— Most is megvan még ez a barátja?

Ingrid szeme felragyogott.

— Megvan. És én még mindig cammogok utána, mint egy mackó. Ő már felnőtt fiatalember, dolgozó férfi, én meg még mindig iskolásleány vagyok.

Dénes előrehajolt a székén.

— Olaf?

— Igen. Ugye nem volt nehéz kitalálni?

— Nem.

Dénes visszaegyenesedett. Hallgatta Ingrid csicsergését Olafról, aki karján hordozta őt kicsi korában, aki elhalmozta játékokkal, aki később is mindig a kedves Olaf maradt, Ingrid egyetlen barátja, nagy pajtása, a legdrágább valaki, aki kívülről jött az életébe.

Úgy ült Dénes a mesélő leány előtt, mintha kizárták volna egy szép kertből, ahová nagyon vágyott bemenni, mert ott minden szép, napsugarasan derűs az egész s ahol a szív megtelik örömmel, boldogsággal.

— Ingrid szerelmes — állapította meg Dénes. — Még nem tudja, de érezni minden szavából, látni a mosolyából, szemének tündöklő ragyogásából, hogy egész kis lényét ez az egyetlen érzés hatja át.

Végighallgatta a szép tündérmesét, amelynek folytatását a jövő homálya takarja. De Dénes már sejti, mert Ingrid és Olaf — csak most eszmélt rá — teljesen egyek. Mintha még a külsejükön is hasonlóságot fedezett volna fel.

Teát hoztak be. Másról beszéltek, Dénes gondolatai azonban továbbra is Ingrid és Olaf körül csapongtak.

Otthon egy kicsit szomorúan, de inkább megnyugodva

állapította meg, hogy jó volt idejekorán rájönni a valóságra, mert mi lett volna, ha a szíve lángot fog. Nem is jó rágondolni.

Ezentúl mindíg ezzel a tudattal ment Roswaengeékhez. Nem látott semmi különöset. Ingrid és Olaf jópajtásként beszélgettek. Vidámak voltak, de szerelemről, jövőről nem esett szó köztük.

Sokat töprengett azon Dénes, mi viszi őt olyan gyakran Roswaengeékhez? Talán az otthon melege, a kedves családi kör, talán a lelke mélyén meghúzódó vágy az ilyen élet után.

Még messze van tőle. De Olaf megtehetné, hogy saját fészket rakjon. Vagyona, állása, biztos jövője van.

Egyik este, mikor Olaf szokása szerint látogatást tett nála, beszélgetés közben rátért a dologra.

— Olaf, nem gondolsz a nősülésre?

— De igen — felelte Olaf őszintén és egyszerűen.

— Mi tart vissza?

— Az, hogy a leendő feleségem még iskolába jár.

— Tréfálsz vagy komolyan beszélsz?

Olaf felkelt helyéről és közelebb ült Déneshez.

— Nem tréfálok, Dini.

— Mikor határoztad el magadat?

— Nehéz erre felelni. Magam sem tudom. Velem nőtt az érzés és olyan természetes, hogy akit szeretek, azt feleségül veszem.

— Nem ütközik akadályba?

— Egyáltalán nem. Ha a szüleimre gondolsz, megnyugtatlak. Mindent elmondtam és örülnek a választásomnak. Hogyne örülnének, hiszen minden tekintetben méltó leányt hozok menyüknek.

— És Ingrid? Mert hiszen róla van szó, ugye?

— Ingrid még semmiről sem tud. Szüleinek az volt az egyetlen kívánsága, hogy amíg nem végez a tanulmányaival, ne zavarjam meg a lelki egyensúlyát.

Felállt. Mosolya bemelegítette a szobát.

— Egy év mulva azonban minden másképp lesz.

Aztán, mintha eszébe jutott volna valami, Déneshez lépett s a vállára tette a kezét.

— Hát te, Dini? Mikor mondod el nekem, hogy otthon a hazádban van valaki, akit egyszer majd elhozol ide, mint a feleségedet?

Dénes a lámpa fényébe nézett.

— Elmondanám most is Olaf, de nincsen senki, akiről úgy beszélhetnék, mint te Ingridről. Olyan boldogan és annyi bizakodással a jövő iránt.

— Majd eljön, Dini. Mindenkinek eljön, egyiknek hamarább, a másiknak később . . .

XIV.

Tombolt a tél. Szörnyű szélviharok zúgtak napokon keresztül. A vastag hótakaró alatt azonban, házakban és műhelyekben a munka tovább folyt. Az élet nem állhat meg, ha még olyan zord hideg és kemény jégréteg feszíti is a föld kérgét.

A Hansson-gyár teljesítő képességének tetőfokára hágott. Dénes nagy elismerést szerzett a gyárnak. A külpolitikai helyzet következtében a svéd kormány és ugyanakkor a finn kormány is árlejtést hirdetett birkaszőrme készítésére. A Hansson-gyár részéről Dénes készítette el a tervezetet minőség, kivitel és ár tekintetében. A hozzá mellékelt mintát teljesen Dénes készítette el.

Nemsokára megjött az értesítés mind a két kormánytól, hogy a hadvezetőség a Hansson-gyár készítményét találta a legmegfelelőbbnek és óriási arányú megrendelést tett a gyárnál.

Dénes azonnal hozzáfogott a munkához. Mindenekelőtt nagyobb helyiségre volt szüksége a jelenlegi épületnél, amelyben dolgozott. A megrendelés szerint naponta legalább ezer darab birkaszőrmének kellett volna elkészülnie,

de nem volt elég hely a munkások befogadására. Gustav Hansson azonnal intézkedett megfelelő hely létesítése iránt.

Addig is lázas ütemű munka indult. Mindenkinek a figyelme Dénesen függött, az ő intézkedéseit lesték.

Gustav Hansson a munka megkezdése előtt melegen megszorította Dénes kezét.

— A jó Isten küldött téged ide, fiam.

Örömének egyéb módon is kifejezést adott. Dénes számára olyan magas fizetést rendelt el, amilyenről a huszonnégy éves fiatalember eddig álmodni sem mert. Egyébként is megbecsülte Dénest. Fiaként bánt vele, szerette s a tudását, szakképzettségét nyiltan elismerte.

— Kár, hogy te nem az én hazám fia vagy, — mondta egyszer Dénesnek — akkor itt maradhatnál a gyárban mindíg és közösen szép eredményekre törekednénk.

Dénes mosolyogva akarta elhárítani a dícséretet, de Hansson kezében még ott volt a levél, amelyet egy perccel előbb adott vissza neki, s amelyben a finn hadügyminisztérium arról értesíti a gyárost, hogy a készítményekkel meg van elégedve, azok a katonaság érdekeinek tökéletesen megfelelnek. Ugyanezt az elismerést kapta Hansson a svéd hadügyminisztériumban is személyesen. Dénes tehát nem háríthatta el a dícséretet. Mi tagadás, jólesett neki és örült annak a tudatnak, hogy a svéd és finn katonákat az ő készítményei védik a hideg ellen.

Magánélete úgyszólván ebben az időben nem is volt. Dolgozott és késő este elfáradva azonnal aludni ment. A hazulról kapott híreket is csak átfutotta. Úgylátszik, Berci végre megtalálta a helyét. Zeneszerző lett és már apróbb sikerei vannak. Ili nővérének második fia született. Ili férje szépen emelkedik hivatali pályáján, így a boldogságból nem hiányzik semmi.

Szentgyörgyi Pali is hosszú levelet írt. Már kész tanár és Szombathelyen tanít. Abban a városban, ahol született, s ahol a gyermekkoruk emlékei ölelik őket körül. Keresete még sovány s egyelőre csak a jövőbe vetett bizalma nagy.

Ezek a hírek átsuhantak napjain mint koratavaszi verőfény a késlekedő télben.

Megfeszített erővel folyt a munka. Eszébe sem jutott hogy farsang van. Nem gondolt arra, hogy a magafajta fiatalság most táncol. A munkatermek lármája volt a farsangi zene számára. Készítették a meleg bundákat, egyik ezret a másik után, hogy a finn katonák meg ne fázzanak a kegyetlen télben hazájuk védelmében vívott hősies küzdelmükben.

A farsang azonban ellátogatott Déneshez, hogy a szívébe napsugarat lopjon. Egyetlen lap elhozta hozzá egy szép báli éjtszaka hangulatát. Többen aláírták a lapot. És az aláírások között szerényen megbújt egy név: Orsika. Csak így egyszerűen: Orsika. A lapot Pali küldte.

Dénes szívét meleg hullám öntötte el. Érezte a bál hangulatát, az éjtszaka szépségét, a suhanó párok táncának ritmusát és megint érezte szívében a vágyat valami szép után.

Odakinn fagyos hideg volt, a fákat zúzmara borította. Mintha sohasem akart volna elmenni a tél. Dénes, ha egy-egy pillanatra kitekintett ablakán a mindent beborító nagy fehérségre, arra gondolt, hogy otthon talán már nyílik a hóvirág . . . Szívében megfeszültek a láthatatlan szálak, amelyek hazájához fűzik és a vágy szomorú, halk dalát muzsikálták.

— Jó volna otthon lenni!

Ilyenkor el kellett mennie Roswaengeékhez. Honvágytól és otthoni emlékektől meggyötört lelke a kedves családi körben mindig felvidult.

Ma azonban nem találta meg ott sem a lelki nyugalmát. Mióta ismerte a helyzetet, másként tekintett Ingridre. Látta, hogy a kisleány szavaiban és szemének fényében a lelkét viszi Olafhoz, aki vigyázva bánik vele és szemének egy rebbenésével sem árulja el szíve nagy örömét.

Kettőjüket nézve, szívében még inkább megerősödött a vágy a boldog emberi élet után.

Otthon sokáig ült a kandalló tüzébe nézve. Befelé figyelt. A lelkében hangokat hallott:

— Ember leszek! Erős és boldog ember! Életre keltem a vágyaimat, hogy megszépítsem a világot magam körül. Ha túl leszek a nehéz munkámon, elindulok valamerre, ahol öröm és boldogság vár reám . . . Ember akarok lenni a szívemben és a munkás életemben. Ember, aki a célját eléri!

Szívét a vágy, izmait erő feszítette. Szeme ragyogott és nemes vonású arca kipirult.

Felállt. Ebben az időben szokott átjönni hozzá Olaf, hogy egy cigarettát elszívjon itt nála.

Megindult az ajtó felé.

Ma ő látogatja meg Olafot.

Olaf a rádiót zárta le, amikor belépett hozzá. Mosolyogva nézett fel.

— Éppen hozzád készültem. De igaz is. Miért mindig én menjek a te medvebarlangodba?

— Eljöttem én a tiedbe.

— Ritkán láthatlak itt nálam. Neked olyan visszahúzódó természeted van, hogy az embernek utánad kell járnia, ha látni akar.

Dénes mosolyogva vett cigarettát a feléje tartott remekművű ezüstdobozból.

A kandalló elé ültek. A lámpa fénye távol esett tőlük, de a kandalló tüze arcukra világított.

A szoba hasonlított Dénesékéhez. Tágas, szép, otthonos, meleg. Itt is ugyanazok a drága terítők és szőnyegek, a falakon művészi képek. Az íróasztal felett Ingrid édes arca mosolygott reájuk. Olaf nemrégen kapta Ingrid szüleitől. A kép is mostanában készült, de azon rajta volt a serdülő ifjúság minden bája.

Dénes sokáig nézte. Olaf követte tekintetét.

— Ingrid nem tudja, hogy képet kaptam róla és hogy nem alszom el egyetlen este sem a nélkül, hogy el ne köszönjek tőle.

— Érdekes eset. Menyasszonyod Ingrid úgy, hogy ő nem is tud róla.

— Csodálkozni fog, ha majd elmondom egyszer, mióta tekintem menyasszonyomnak.

— Sok örömtől megfosztod ilyenformán.

— Majd kárpótolom, ha szabad lesz tennem.

— Nem furcsa ez az állapot?

— Szép, tiszta és álomszerű. De csak itthon álomszerű. Ingrid mellett egyszerre valóság lesz minden.

— És nem árulod el magadat?

— Nem. De Ingridnek éreznie kell, hogy a legdrágább nekem.

— Ő is nagyon szeret téged.

— Mondta? — kérdezte előre hajolva Olaf.

— Nem kifejezetten, de benne volt a hangjában és egész lénye ezt sugározta, mikor rólad beszélt.

— Pár hónap mulva végez Ingrid s akkor eldől mind a kettőnk sorsa.

Most Dénes hajolt előre.

— Te is voltál inas, Olaf?

— Voltam. Hogyne lettem volna.

— És Ingriddel akkor is sokszor találkoztál?

— Majdnem mindennap.

— És... és... toltad a bőröket kétkerekű taligán?

— Azon is és máson is, ha rám került a sor. Messzebb vidékről teherautón hoztam egyszerű munkásruhában. Egyszer így hoztam haza Ingridet a város határából. A kocsi tele volt nyúzott bőrökkel, mi meg elöl ültünk ketten és Ingrid folyton egy tréfás dalt énekelt, amit aznap tanult az erdészék fiától.

(— Orsika, Orsika, megtetted volna-e te ezt? Soha!)

Dénes hazagondolt. Milyen egyszerű és természetes volt mindez Olafnak. De Olaf kitaposott úton járt, ő meg úttörő volt abban a társadalmi osztályban, amelyhez tartozott. És az úttörők sorsa mindig nehéz.

Mikor aludni ment, azt vette észre, hogy minden régi

keserűsége eltűnt a szívéből. Felszabadultan, örömmel állapította meg, hogy mindez jól van úgy, ahogyan történt. Büszkén viseli az úttörők sorsát, mert innen messziről látja, mennyire szükség van reájuk otthon, Magyarországon. S aki mielőbb felismeri ezt és vállalja sorsukat, annál jobb fia a hazának.

XV.

Hosszú volt az útja a tavasznak. Messze délről jött, de ha soká ért is ide, mégis megérkezett, s üde mosolyával elűzte a mogorva, vénhedt telet. Uralkodott egyideig, ragyogott, tündökölt, életre csókolta a fákat és bokrokat, előcsalogatta a pillangókat és színes, illatos virágokkal tüzdelte tele a réteket és a kerteket. Azután mégegyszer rámosolygott a megelevenedett földre és tovább libbent, hogy helyet adjon a gyümölcsérlelő nyárnak.

Ingrid ámulva nézett bele a világba. Csak az előbb tudta meg a sorsát. Olaf a tündérkirályfi meséjét mondta el neki és most ő nem tud mást tenni, mint hallgatja szívének riadt és boldog dobogását.

— Olaf! Olaf! — suttogta maga elé.

Egymásmellett fognak élni és sohasem kell elszakadnia tőle.

A boldog gyermekkorból a még boldogabb nagyleányságba fordult az élete.

Édesanyja megindultan nézte. Olyan közel volt még az ifjúsághoz ő is, az érzések még melegen élnek a szívében és a szeretett asszony sorstestvérét látta leányában. Meghatva ölelte magához a szőkefürtös fejecskéjét s a fülébe súgta:

— A jó Isten adjon olyan boldogságot neked, mint nekem adott!

Nemsokára megtartották az eljegyzést. Ott voltak Hanssonék és ott volt Dénes. Más vendéget nem is hívtak.

Dénes szokatlanul komoly volt. Tárcájában levelet hordott, ami keményen szíven ütötte. Névtelen levél volt, amelyben megfenyegették, hogy ha nem hagyja el sürgősen Svédország területét, majd gondoskodnak róla, hogy megszabadítsák tőle a hazai ipart.

Kinek állhat az útjában? Ki lehet az a szörnyen irígy ember, aki a névtelenség mögé bújva fenyegetődzik?

Senkire sem tudott gondolni. Mint ember nem bántott senkit. Mint iparos? Ő a Hansson-gyárnak dolgozott. A kenyeret senkitől nem vette el. Ellenkezőleg, egy kegyetlen, hosszú télen át rengeteg munkásnak juttatott kereseti lehetőséget. Nem ismeri őt, aki megfenyegette. A szívében a munka és iparának szeretetével jött Svédországba, hogy tanuljon és esetleg adjon abból, amit ő hozott magával. Álmában sem gondolt arra, hogy az itteni csendes ténykedésével hullámokat ver fel. El sem tudta képzelni, merre keresse megbújt ellenségét. Nem szólt még az öreg Hanssonnak. Senkinek sem mutatta meg a levelet. Megvárja, míg a szívek ünnepe lezajlik s majd holnap esetleg...

Szívében már hazakészült. Úgy gondolta, utolsó társasági szereplése lesz Olaf barátjának eljegyzési ünnepe. Az év különben is lassan lejár. Gustav Hansson ugyan szeretné még itt tartani, próbálja is kieszközölni, hogy meghosszabbítsák ittartózkodási engedélyét, de Dénes azért menni készül. Jobb, ha nem reménykedik, legalább nem éri csalódás. Mert szívesen maradna ebben a gyárban még a névtelen levél ellenére is. Hogy megfenyegették, a miatt nem félt. Aki elbújva fenyegetődzik, az gyáva ember.

— Ezután már nem fogok neked hiányozni — mondta Olafnak, mikor Roswaengeékhez mentek. Olaf szülei szemben ültek velük az autóban.

Olaf a vállára tette a kezét s a lámpafénynél szemébe nézett.

— Dini, emlékezetedben tartsd, amit mondok: mindíg várunk téged. Ha hosszabb időt tudsz szakítani magadnak, gyere el hozzánk. Mi is meg fogunk látogatni téged otthon a hazádban.

— Egyszer még én is elmegyek — mondta vidáman Gustav Hansson. — Becsülöm azt a népet, amelynek ilyen munkás és kiváló iparos fiai vannak.

Olaf nevetett.

— Igyekezz mielőbb fészket verni, mert amint látod, bejelentett vendégeid máris lesznek.

— Ha nem is lesz még saját otthonom, szüleim mindnyájukat igen szívesen látják — felelte Dénes csendes mosollyal.

Búcsúhangok voltak ezek. Hanssonék érezték Dénes szívének melegét és melegséggel felelt az ő szívük is.

Ingrid az ajtóban várt reájuk. Mikor az autó megállt a kapu előtt, a kerten átszaladt eléjük. Földig érő, bő rózsaszínű organdiruháját két ujjával elöl felfogta, hogy meg ne botoljon és repült a boldogságát hozó emberek felé.

Hanssonnénak a nyakába borult. Fiatal szíve ott dobogott leendő anyósa keblén, mint riadt kis madár. Hanssonné megcsókolta és szelíden fiához tolta. Olaf is megcsókolta és belekarolva odasúgta:

— Legszívesebben felkapnálak, mint régen, hogy úgy vigyelek be a karomon.

Ingrid elpirulva nevetett.

— Már nem lehet. Nem látod a hosszú ruhámat? Ma este menyasszony leszek!

Olaf kissé odébb lépett és a hold ezüst fényében sugárzó karcsú leányt nézte, amint könnyű lépteivel továbbment. Utána lépett és megindultan mondta:

— Olyan vagy, mint egy porcellánbaba. Gyermek vagy és mellettem még sokáig az maradsz.

A bejárat felett a lámpa barátságosan eléjük világított.

Dénes szívéről a felhő lassan tünedezett. Élvezte a boldogság bensőséges ünnepét.

Olaf testvérei messze vannak, nem jöhettek el, de itt érezték őket. Ingridet mindnyájan ismerték. Testvéri szívvel köszöntötték, mint öccsük menyasszonyát és kijelentették levelükben, hogy örömmel fogadják maguk közé a családba. Az esküvőre azonban hazajönnek.

— Még akkor is ott leszek, ha valahonnan a világ végéről kellene is megjönnöm — írta Olaf bátyja.

Ezen az estén a kicsinyek is benn lehettek, míg idejük el nem érkezett, hogy aludni menjenek. Egymásmellett ültek. Érezték a nap jelentőségét és arcukon ünnepélyes kifejezéssel bámulták Ingridet.

— Igaz, hogy Ingrid elmegy tőlünk? — kérdezte ijedten a kis Helga.

Nagyobbik bátyja fölényesen felelt:

— Persze, hogy elmegy, de nem messze. Ő ezentúl fenn fog lakni a nagy villában, de akkor láthatjuk, amikor akarjuk. Akár mindennap is.

A négyéves Helga szájacskája lefelé görbült. Kis keze fehér ruhájának fodrait gyűrte.

— Csúnya Olaf bácsi, miért viszi el tőlünk Ingridet?

— A felesége lesz.

A kisleány elgondolkozott.

— Te, — súgta neki a bátyja titokzatosan — ha megnősz, téged is elvisz valaki.

— De én nem megyek el senkivel. Én anyukát nem hagyom itt.

— Ha sírsz, aludni kell mennünk. Maradj jó, ha tánc lesz, felkérlek.

Kicsit lenézően végignézett rajta.

— Helyes leány vagy, de csak egy csöpp. Nem is tudom, lehet-e veled egyáltalán táncolni?

Dénes titokban figyelte őket és mosolygott magában.

Néhány mondattal ő is felköszöntötte a jegyespárt. Szavai a szívéből jöttek és melegítettek.

Rádiózenére táncoltak.

Dénes a háziasszonyt kérte fel táncra, Roswaenge meg leendő nászasszonyát. Hanssonné eleinte szabódott, hogy ő már többszörös nagyanya, meg aztán már legalább tíz éve nem táncolt, de végül is nevetve engedett. Hanssonnak csak a pöttöm Helga maradt. Leemelte a székről a kisleányt és nem is annyira öregesen megtáncoltatta.

Dénes Ingriddel is táncolt, azután visszaült helyére.

Szeretett itt lenni új barátai között. Úgy érezte, ez az év örökre szép emléke marad.

Nézte Ingridet és Olafot. Ők is abbahagyták a táncot. Nem vonultak félre, hanem közöttük maradtak és résztvettek a beszélgetésben. Olaf hihetetlenül gyengéd és figyelmes vőlegény. Úgy viselkedett, mint eljegyzés előtt, csak a tekintete fordult menyasszonya felé nyiltan és leplezetlen elragadtatással.

Az ablakok tárva voltak. Az illatos nyári este benézett a lakásba, ahol egyik szobában az eljegyzési vacsora terített asztala fehérlett, közepén a vőlegény gyönyörű vörös rózsacsokrával, a másikban a két család tagjai meghitt beszélgetésben, a harmadikban három gyermekfej pihen a fehér párnákon és álmodik gyermekálmokat. A többi szoba csendes, sötét, csak még a konyhában van élet. Az ég ezüstös-kéken borult a mindenség fölé. Rejtelmes és titokzatos, mint maga az élet, amelyben sorsok alakulnak és szívek dobbannak egymás felé.

Egy kicsit nehezére esett Dénesnek másnap, hogy az éjtszaka szép emlékét Hansson szívében befelhőzze. De csak előhúzta zsebéből a levelet és átnyujtotta.

Gustav Hansson az íróasztala előtt ült, mikor Dénes bekopogott hozzá. Átvette a levelet és az arca elborult.

— Neked is írtak? — kérdezte haragosan. — Ez az első levél?

— Igen.

— Nekem már akkor is írtak, mikor megkaptuk a szőrmeszállítást. Úgylátszik, nem nyughatnak.

— De kik?

Hansson tekintetét Dénesre függesztette. Kisideig nézte, majd elmosolyodott.

— A konkurrencia, fiam. Ne vedd a szívedre. Ha mód van arra, hogy itt maradhass, itt maradsz, ha a konkurrencia megpukkad, akkor is.

Most már Dénes is mosolygott.

— Ha szíven ütött a levél, csak azért volt, mert én erről az oldaláról nem néztem eddig a dolgokat. Én csak a célt tekintettem, amit magam elé tűztem.

— Tudom, fiam. Te is az idealizmusodat, a szívedet vitted az iparodba. Azt lehetne mondani, hogy simogatva dolgozol, amikor a bőrhöz nyúlsz. Örömöd telik benne. Azok pedig, akik a levelet írták, csak a pénzt látják benne, azért dühöngenek, hogy elestek a zsíros falattól, amit könnyen lehet, hogy ha te itt nem vagy, akkor sem ők nyernek el.

Dénes megnyugodva lépett ki a párnázott ajtón.

A hátralévő néhány hetet igyekezett jól felhasználni. Újfajta eljárási módszerén dolgozott, legtöbbször időn túl. Berlinben az ipari kiállításra készültek. Ő is részt szándékozott venni a kiállításon néhány készítményével. Nem szólt róla senkinek. Úgy határozott, hogy hazafelé utaztában megáll Berlinben, hogy megtekintse a kiállítást. Ott fog csak látni remek dolgokat, amelyeket a világ minden részéből mesteri kezek oda irányítanak. Szíve megdobbant, ha erre gondolt. A világ legszebb bőrmunkáit fogja látni.

Dolgozott és írt. Jegyzett. Mint a zeneköltő, vagy mint egy orvos, aki kutatja a bajok okozóját, keresi az ellenszerét s ha megtalálta, jegyez és értekezést ír.

Dénes alkotott. Öröm és kétség között dolgozott. Egyik órában szárnyalt a lelke, a másikban lezuhant. Míg egy-egy

darabot elkészített, megrészegült az új munka örömétől, de amikor készen félretette, megszállta a kétség s úgy érezte, tévedésen alapul az egész felépítése.

Láthatatlan ellenfelekkel állt szemben. Ezeket viszi ő, de mit hoznak a többiek?

Mikor elkészült a kiállítási darabokkal, szakértekezést írt eljárási módszeréről. Azután a bőröket meg két rendkívül szép szőrmét azonnal útnak indított Berlinbe. Az értekezést pedig gondosan elzárta.

A munkát tovább folytatta. Lázasan dolgozott az ő külön laboratóriumában. Itt nem zavarta senki. Olaf szabad idejét menyasszonyánál töltötte, Gustav Hansson pedig, ha elhagyta a gyárat, magánemberré alakult. — A csend és a munka volt a társasága. Munka közben elmélyültek fiatal arcának vonásai. Sötét szemében az alkotóművész lelkének tüze égett. Azokat a szőrméket készítette el két-két példányban, amelyeket a berlini kiállításra küldött.

Elkészítette, de gondosan el is raktározta laboratóriumában.

Ezután már nem volt rendkívüli munkája, de csak ottott maradt a laboratóriumban. Nehezen vált meg tőle. Mindennap búcsúzott. Ha a saját tulajdonában lenne egy ilyen mindenféle eszközökkel korszerűen felszerelt laboratórium! Milyen boldog lenne! Mennyi álom, mennyi terv kísértette ebben a helyiségben!

Lám Olafnak ez mind rendelkezésére áll. Álmodhatna, alkothatna, dolgozhatna, amennyit akar, de Olafnak nem szívügye a bőr megmunkálásának művészetté való fejlesztése. Olaf aranyszívű ember, kifogástalan férfiú, de nem tudja, mit jelent egy ilyen laboratórium. Talán hetek, hónapok eltelnek majd úgy, hogy be sem teszi a lábát ide.

Ő meg majd vándorol országról-országra, gyárból-gyárba, másoknak adja a tudását, hogy annak hasznát lefölözzék.

Kezére hajtotta fejét a laboratórium nagy asztala mellett ülve és sokáig úgy maradt.

Igy ment ez majdnem minden este, míg elérkezett az utolsó. Szemével végigsimogatta a helyiség minden darabját. Úgy érezte, valamit elveszít örökre, ami eddig segítette és vitte előre.

Az elrejtett szőrméket gondosan becsomagolva még ebéd után elküldte szobájába. Elbúcsúzott mindenkitől, akivel egy esztendő alatt a munka összehozta.

Hanssonék búcsúvacsorát adtak tiszteletére, de csak szűk családi körben, hogy az utolsó estét annál meghittebben tölthessék el együtt. Rajtuk kívül csak Roswaengeék voltak jelen. A jó hangulat mellett ünnepélyesség is érzett a levegőben.

Ez alkalommal Dénes jövőjére és boldogulására ittak.

— Meg a viszontlátásra! — emelte Gustav Hansson a poharát Dénes felé.

Dénes mosolyogva hajolt meg felemelt poharával.

— Hiányozni fog, Dini — mondta Hanssonné szeretetreméltó mosollyal.

— Mi már elhatároztuk Olaffal, hogy ha arra elcsendesedik a világ és újra béke lesz a földön, akkor esküvő után Magyarországba fogunk utazni — mondta kedvesen Ingrid.

Dénes örömmel vette ezt tudomásul.

Vacsora után Gustav Hansson Dénessel külön ült.

— Mi a terved arra az esetre, ha holnap sem jön meg az ittartózkodási engedélyed meghosszabbítása? Én ugyanis tudakozódtam illetékes helyen és úgy vettem észre, nem zárkóznak el a kérés teljesítése elől. Csak még az ország területén érjen.

— Abban az esetben, ha nem maradhatok itt, hazautazom s valószínűleg egyelőre otthon maradok.

— Vannak kilátásaid?

— Olyan régen voltam otthon, hogy nem ismerem a viszonyokat. Édesapám azt írta már több levelében is,

hogy otthon is kilátásom lehet jó elhelyezkedésre. Majd meglátom...

— Érzed, hogy nem volt hiábavaló ez az esztendő?

— Érzem. Hamarosan be is bizonyítom.

— Tudom. Tebenned mindig forr valami. Szeretném figyelemmel kísérni fejlődésedet. Úgy érzem, ki fogsz törni.

— Én meg úgy érzem, el fogok akadni.

— Az lehetetlen. Téged a tudásod mellett a tehetséged is visz. Adj hálát az Istennek, hogy ezt a pályát sugallta neked. Mert hiszen lehettél volna egyéb is, nem?

— De igen.

— Minden foglalkozáshoz rátermettség szükséges. Akkor megy. Tudom, hogy Olaf jó gyáros lesz, hű marad a hagyományokhoz, átvesz tőlem, amennyit tud és amennyit én adhatok neki, de a hozzá való lélek az nálad van. Te erre születtél. Ha Olaf mellett te is fiam lennél, minden eszköz birtokában csodálatos dolgokkal lephetnéd meg a világot.

Dénes lehangoltan állapította meg magában, hogy minden a pénzen múlik. Azután, hogy ne kelljen erről tovább beszélnie, aziránt érdeklődött, hogy mikor lesz Olaf és Ingrid esküvője.

— Ez teljesen Ingridtől függ. És attól, hogy mikor akarják elengedni a szülei. Olaf természetesen minél hamarább szeretné megtartani, Roswangeéknek azonban az az álláspontjuk, hogy várjanak még egy keveset, mivel Ingrid nagyon fiatal. Különösek az édesanyák. Mindenáron férjhez akarják adni leányaikat s mikor viszik őket, mégis olyan nehezen válnak meg tőlük. Nálunk is csak így volt Isabellel.

Dénes a jegyespárt nézte. A szalonasztal mellett egy régi fényképalbumban lapozgattak. Ez az album magában rejti a Hansson-házaspár egész fiatalságát. Olaf magyarázatokkal kísérte a képeket. Nevetni kellett azon, amiket mondott.

Hanssonné megfenyegette a fiát:

— Vigyázz, Olaf, mert megharagszom.

Olaf édesanyja keze után nyúlt és kisfiús mosollyal arcához szorította, majd többször egymásután megcsókolta.

— Nem szabad haragudnod rám, anyám. Jól emlékszem, hogy te ugyanezekkel a szavakkal mondtad el egyszer Isabellnek.

— De nem ezen a hangon.

— Mert te már túl voltál ezen a koron, mi pedig most érkeztünk el ide és a magunk szemüvegén át nézzük.

— Megver az Isten, meglátod!

Olaf felugrott, átölelte édesanyja vállát és a fülébe súgta:

— Azzal, anyám, hogy egyszer majd minket is így néznek a mi... a te unokáid?

— Azzal, fiam.

Olaf nevetett.

— Én velük fogom nézni a képeket és elmondom nekik úgy, ahogyan most Ingridnek elmondom.

Visszaült helyére és kezébe vette az albumot.

— Nézd, Ingrid, itt még külön vagyunk, mert apádnak akkor még nem volt szabad szerelemről beszélni nekem. De megszerezte ezt a képet, a szobájában őrizte és minden este lefekvéskor elköszönt tőle. Mert tudod, kisleányom, a történelem megismétli magát s a fiatalok minden korban fiatalok s a szerelem is mindíg ugyanaz marad. Halálos, végtelen és rendszerint házasság a vége.

Itt már megtörtént az eljegyzés.

— Olaf, ne ejts kétségbe — szólt az édesanyja félig kérve, félig nevetve.

— De, anyám, hát nem veszed észre, hogy a saját történetünket olvasom le a képekről?

Ingrid mélyen elpirulva becsukta az albumot. Könyörögve nézett vőlegényére.

— Becsaptál, Olaf! Kérlek, ne folytasd!

Olaf hátradőlt a széken. Nevetett.

— Nem értem a nőket. Miért röstellik azt, ami a világon a legszebb és a legtermészetesebb?

Ingrid leendő apósa mellé menekült. Előre hajolva szólt Déneshez:

— Számítok a képeslapokra, Dini. Ugye nem felejti el?

— Nem felejtem el, Ingrid.

— Azt szeretném, Dini, ha mielőbb azt írná, hogy olyan boldog vőlegény lett, mint Olaf.

Huncutul nézett vőlegényére.

— És a menyasszonyod éppen olyan boldog, mint Ingrid — toldotta meg Olaf vidám mosollyal.

Dénes velük nevetett.

— Mindent megírok majd annakidején. És fényképeket küldök megfelelő magyarázattal ellátva.

Mindnyájan nevettek.

— Mi adtunk magának fényképet, — mondta Ingrid — próbálja meg becsúsztatni a bőröndjébe. Odahelyeztük az asztalára.

Kedvesen tette hozzá:

— Hogy el ne felejtsen bennünket.

— Nagyon köszönöm, Ingrid. És neked is köszönöm, Olaf.

A helyettes igazgatóék közelebb jöttek.

— Hagyjuk Dinit egy kicsit pihenni is. Hajnalban indul és már késõre jár.

Dénes lekísérte őket a kapuig. Ingrid és Olaf között ment. Útközben szerényen mondta:

— Ha megengedi és elfogadja tőlem, Ingrid, nászajándékul egy csomagot hagyok a szobámban. Holnap délelőtt jöjjön át érte. Lesz mellette egy másik csomag is, azt — nagyon kérem — adja át Hanssonné nagyságos asszonynak. Mintha az édesanyám lett volna, olyan jó és kedves volt hozzám. Hadd legyek egy kicsit hálás érte.

— Nem tudom, mit adott nekem Dini, de akármi, elfogadom és hálásan köszönöm.

Gyermekes örömmel tette hozzá:

— Az első nászajándék!

A kapuban szivélyesen elbúcsúztak Roswaengeék Dénestől.

A két fiatalember hosszan nézett utánuk.

Azután Olaf belekarolt Dénesbe.

— Illett volna elkísérni őket, de Ingrid azt mondta, maradjak veled. Ő úgyis ittmarad nekem.

Elkísérte a szobájáig. Nem búcsúztak, mert Olaf ki fogja kísérni az állomásra.

Másnap délben Dini már messze járt, mikor Ingrid eljött, hogy elvigye Dénes nászajándékát. Hanssonnéval együtt mentek fel Dénes szobájába.

Két csomag volt a heverőn. Mind a kettőn rajta volt a neve annak, aki kapta.

Ingrid buzgón bontogatta a magáét. Mikor a papírt lefejtette, meglepetésében felkiáltott. Mind a két csomag bundának való meseszép szőrmét és egy-egy kézitáskára való bőrt tartalmazott.

Hanssonné csak símogatta a szőrmét és egyre ezt hajtogatta:

— Ez a Dini! Ez a Dini!

— Nagyon drága dolog, ugye? — kérdezte a meglepetéstől halkan Ingrid.

— Mindjárt megmutatjuk apának, majd ő megmondja.

Mikor Hansson kezébe vette a szőrméket és a bőröket, elsápadt. Csak fogta, tapogatta, nézte közelről, nézte messziről, mint valami műremeket.

— Azt mondta, bebizonyítja... De ez már az ő titka marad örökre.

— Mi?

— Nem értitek ti azt. Jegyezzétek meg, hogy olyan ajándékot kaptatok, amilyent még senki nem látott. A világon csak ti ketten hordoztok ebből az egyedülálló bőrből készült kézitáskát. Csodálatosan szép!

— Titok...! Titok...!

XVI.

Az októberi nap szelíd fénye mint meleg simogatás érte a várost. Az utcákon, a járda mentén még egyenesen álltak a virágok és nyujtogatták színes fejecskéjüket a nap felé. Az ablakok nyitva, a szobák megteltek a visszamosolygó nyár melegével. Az emberek sétáló léptekkel mentek az utca napos oldalán. Ha a fák rozsdás levelei nem árulkodnának, azt lehetett volna hinni, hogy tavasz van.

Az egyik utca napos oldalán fiatal leány tartott hazafelé. Karcsú, nyúlánk alakja belesímult a fénybe. Mintha játszottak volna egymással. A leány egészségesen lesült barna arcán az ifjúság hamvas pírjával és a bársonyos barna szemében mosolygó életörömmel, szintén tavaszt varázsolt az őszbe. Arcát a nap felé fordítva ment a villakertek előtt. Kis sportkabátja lemelegedett róla, azt a kezében vitte kézitáskájával együtt. Puha, nyersselyem ingblúza és angol kalapja alól vállára omló hullámos barna haja fénylett, csillogott a napfénytől.

Ment, mint a fénytől szédült lepke. Félig lehúnyt szeme előtt fényfoltok ugráltak.

Valaki jött vele szemben kemény, határozott lépésekkel. Aztán ezek a lépések meglassúbbodtak, bizonytalanná váltak.

A leány felpillantott. Arcára mérhetetlen csodálkozás ült, majd elpirult.

— Kezét csókolom, Orsika!

— Dini! Jó napot, Dini!

Álltak egymással szemben és néztek csodálkozva.

— Hogy megnőtt, Orsika! — szólt végre Dénes, szemébe nézve a leánynak.

Orsika igyekezett eltüntetni zavarát és lehetőleg közömbösen mondta:

— Maga is. Egész férfi lett. Talán meg sem ismertem volna, ha nem szól.

— Azért szóltam, hogy rám ismerjen. Hogy van?

— Köszönöm, jól.

— Mennyire van a tanulmányaival?

— Végeztem.

— Végzett? Az egyetemmel is?

— Oda nem iratkoztam be. Az érettségiénél megálltam.

— De hiszen... annak idején...

— Tudom. Nagy szám volt. Aztán mégsem tanultam tovább.

— Ezen csodálkozom. Ne vegye rossznéven, de nagyon csodálkozom.

— Csak tessék. Nyugodtan csodálkozzék. Én viszont közben rájöttem arra, hogy a férjhezmenéshez nem okvetlenül szükséges a diploma.

— Férjhez megy, Orsika?

— Ezen is csodálkozik? Minden leány férjhez megy, vagy legalább is a leányok nagy százaléka.

A két pár barna szem összevillant. Azután Dénes komolyan mondta:

— Ezen nem csodálkozom. De nekem itthon most még minden olyan furcsa. Akiket mint kisleányokat, kisfiúkat láttam utoljára, időközben felnőttek. Az emlékezetemben még úgy élnek és meg kell szoknom, hogy többé nem a gyermekarcuk tekint reám. Maga is ezek között van, Orsika. Furcsa, hogy nincs átmenet. Csakis ezért csodálkozom.

— Értem. Nekem is furcsa, hogy magát így látom. Ilyen meglett férfinak. Mintha... mintha nem is maga lenne. Hiába, egypár esztendő eltelt azóta...

Habozva ránézett és halványan mosolygott.

— Jöjjön, kísérjen haza, hadd lepjem meg magával anyuékat.

— Maguktól jövök, Orsika. Sajnáltam, hogy nem találtam otthon.

— Maga volt nálunk?! — ámult Orsika.

— Voltam — felelte egyszerűen Dénes.

— És nem dőlt össze a ház?

— Nem vettem észre.

Dénes mosolyogva melléje lépett, hogy elkísérje a kapuig.

És megindultak egymásmellett, mint annyiszor gyermekkorukban.

— Beszéljen magáról, Dini. Mit csinált annyi ideig külföldön?

— Tanultam és dolgoztam. Jóformán ebből állt az életem.

— Igaz, igaz, hiszen Palinak ezeket megírta. De bizonyára járt maga is társaságba és mulatott, szórakozott, mint más fiatalember.

— Az is megtörtént néha.

— Szépek az északi leányok?

— Gyönyörűek — felelte Dénes és Ingridre gondolt.

— Maga legalább őszinte — mondta hidegen Orsika.

— Kérdezzen még.

— Gyónni szeretne? Csakhogy én nem vagyok kíváncsi a titkaira.

— A titkaim az enyémek, Orsika, azokat úgysem mondanám el.

Lopva nézett reá a fiatal leány.

— Annyi esztendő alatt gyüjtögethetett össze néhányat.

— Hála Istennek, gyüjtöttem!

(Jaj, de goromba, vagy talán henceg? — hökkent meg Orsika, de nem árulta el meglepődését.)

Most már nyiltan nézett fel hozzá.

— Nagyon megváltozott maga, Dini.

— Ne felejtse el, Orsika, hogy a gyermek és a férfi között nagy időbeli különbség van.

— Igaz, de talán nem lenne annyira szembetűnő, ha közben is találkoztunk volna.

Dénes eltünődve nézett maga elé.

— Jobb, hogy így történt — mondta aztán csendesen.

— Kőszikla — gondolta megbántottan Orsika. — Akárhogyan kerülgetem, mindig beleütközöm.

Megint csak ránézett.

— Hát igen, férfi lett. Erős, határozott, komoly férfi. A régi Dini nincs többé. Kár. Annyi kedves tulajdonsága volt. Legfőképen meleg szíve volt. És milyen ragaszkodó tudott lenni! Talán... talán nem is igaz, hogy szerelmes volt belém...

Újra és újra Dénesre emelte tekintetét. Szeretett volna keresztültörni a zárkózottságán, hogy a szívébe pillanthasson. Hátha a tartózkodása csak páncél, amely védi a meleg érzéseket odabenn. De inkább valószínű, hogy megváltozott. Hideg, mogorva férfi lett Apáthy Dénesből. Legalábbis velem szemben...

Vagy talán az élet verte ilyen keményre? — tűnődött tovább. — Talán a nők, akikkel sorsa összehozta, fosztották ki szívét, hogy nem ad több meleget?

És lélekben elhúzódott tőle.

Csalódást érzett Orsika. Bátyjának szavai meg Dénes felolvasott levelei nem hagyták kiveszni szívéből Dénes emlékét. De nem veszhetett ki azért sem, mert gyermekszívének első vonzalma Déneshez kapcsolta. És ez a vonzalom erős volt és mély. Ha elerőtlenedve is, de azóta is benne van a szívében.

— Min gondolkozik, Orsika?

A fiatal leány felpillantott. Tekintete komoly volt.

— Sehogy sem ismerek magára. Ezen tűnődtem. Nem az az Apáthy Dénes jött vissza, akit én ismertem.

— Hála Istennek, Orsika, nem az jött haza.

— De így maga egészen idegen!

— Nem mindegy az, Orsika? Nem akarok idézni a multból, de amikor elmentem, akkor is idegen voltam. Egyik percről a másikra idegenné váltam. Én akkor csodálkoztam

azon, hogyan lehetséges ez. Öt-hat esztendő mégis csak nagyobb idő és maga most csodálkozik? Érthetetlen.

Nem volt keserűség a hangjában, de nem is mosolygott.

Megérkeztek. Dénes levette kalapját és a feléje nyujtott kezet megszorította.

— Meddig marad itthon? — kérdezte Orsika.

— Még nem tudom.

— Látjuk még?

— Ha nincs ellenére, eljövök. Kata néni olyan kedves volt, hogy figyelmembe ajánlotta a csütörtök délutánokat.

— Pali nem szereti a fogadónapokat. Alig lehet rávenni, hogy néhanapján bejöjjön.

— Palit fogadónapokon kívül látogatom meg. Ő az én egyetlen itthoni barátom és mi egymással nem parádézunk.

— Külföldön vannak barátai?

— Hála Istennek, igen.

— De hát azok messze vannak.

— Az igazi barátság és az őszinte szeretet nem ismer távolságot. És én a szívemben hordom őket.

Annyi melegség volt a hangjában, hogy Orsika meglepődve felfigyelt. Majd csendesen újra kezet nyujtott.

— A viszontlátásra, Dini!

— Kezét csókolom, Orsika.

A rácsoskapu halkan kattant s a könnyű lépések eltávolodtak a kert kavicsos útján.

Dénes lassan ballagott haza. Lelki szemeivel állandóan maga előtt látta Orsikát. Még szebb lett, mint valaha. Szívében megmozdult valami. Az eltemetett érzés nem halt meg. Az első alkalommal életre kelt újra.

És hát megtörtént a csoda. Nem csak találkozott Orsikával, hanem beszélgettek is.

Megnézte az óráját.

Még van idő. Villamosra szállt, hogy kimenjen a bőrgyárba.

Ott megváltozott állapotokat talált. A vezetőséget egészen kicserélték.

Dénes idegennek és a Hansson-gyár után kicsinek találta a gyárat, hol évekkel előbb inasévét töltötte s ahonnan elindult pályájának felfelé hajló ívén.

A munkások között azonban régi ismerős arcokat talált. Odament hozzájuk, kezet szorított mindegyikükkel és barátságosan érdeklődött sorsuk, hogylétük iránt.

— Minekünk nem megy olyan jól, mint Apáthy úrnak — felelt az egyik idősebb munkás elégedetlen hangon.

— De nem is tud annyit, mint Apáthy úr — lépett elő a háttérből egy fiatalember örvendező mosollyal.

Molnár Feri volt, Dénesnek régi kis inastársa, akivel rendszerint együtt mosta a csúnya, piszkos, véres bőröket. Dénes amint megpillantotta, egyszerre emlékezett a régi munkaórákra, beszélgetéseikre.

— Örülök, hogy látom, Feri — szorította meg a kezét barátságosan.

Feri arcán meghalványodtak a szeplők. Vagy a bőre lett barnább s közelebb került egymáshoz a két szín, de a szeplők már nem kiabáltak messziről. Most az öröm piros hulláma ömlött el rajta, amint ott állt Dénes előtt.

— Hogy van, Feri?

Az egykori tegezést, mely a kis inasnak szólt, elhagyta Dénes.

— Köszönöm, jól vagyok. És igen örülök, hogy láthatom végre Apáthy urat. Nagyon sokat gondoltam rá az elmult esztendők alatt. Mi mindent tudunk Apáthy úrról. Még a régi igazgató úr mutatott egy ujságot, amelyben az állt, hogy Apáthy úr milyen nagyra vitte külföldön.

Elfelhősödött az arca.

— De tudjuk azt is, hogy az irígység nem engedte egészen kibontani a szárnyát. Hogy jönnie kellett...

— Egy évre szólt a tartózkodási engedélyem. De legalább hazajöttem.

— Itthon marad, Apáthy úr?

— Még nem tudom, Feri.

— Jó lenne, ha itthon maradna. Kell a tudása nekünk magyaroknak is. Inkább minket tanítson meg különbet alkotni, hogy elismert legyen a magyar bőripar minden nemzet előtt.

— Jól beszél a munkavezető úr — szólt az előbbi munkás.

— Mi az, Feri, már ennyire vitte?

— Hála Istennek!

Dénes szeretettel nézte barnapiros fiatal arcát és csillogó szemét.

— Most is káromkodnak a munkások? Meg az inasok is?

— Nem, Apáthy úr, legalább az én jelenlétemben nem teszik.

— Hogyan érte el?

— Szép szóval. Megmagyaráztam nekik, hogy az ember mindíg ember legyen és inkább a jóra törekedjék, mint a rosszra. Arra is felhívtam a figyelmüket, hogy a nyomunkba kis inasok léptek, akiknek a lelkébe kár durva barázdákat szántani ocsmány szavakkal, mert azt elsímítani többé nem lehet.

— Magánál lehetett.

— Mert én nem fogadtam be, amiket hallottam, hála Apáthy úr idejekorán való mellém állásának. Apáthy úr jópélda volt. Azért mondom én is mindíg ezeknek a felnőtt embereknek, úgy viselkedjenek, hogy jópéldát adjanak az utánuk jövő fiatalságnak.

Dénes melegen nézett a csillogó szemekbe.

— Kevés emberrel találkoztam, Feri, aki ennyire úr, mint maga.

A fiatalember elpirult. Mintha símogatás érte volna a lelkét.

— Maga született úr, Feri. Magával hozta a jót szívé-

ben és a szépre vágyó lelket onnan, ahonnan jövünk s ahová majd egyszer megyünk.

— Pedig de egyszerű szülei voltak — szólt megint csak az előbbi munkás. — Aztán özvegy, dolgozó édesanyja, aki bizony nem sok időt fordíthatott a fiára.

— Az, hogy egyszerű szülőktől származunk, nem számít. Egyedül az számít, mi van a szívünkben. Hogyan hozzuk felszínre az egész embert, aminek az Isten teremtett bennünket — mondta Dénes.

Aztán odalépett az idős munkáshoz. Megnézte a munkáját. Az öreg egészen lázba jött ettől. Szőrtelenítéssel foglalkozott és most majdnem félve leste Dénes pillantását.

— Jó munka, látszik, hogy érti a mesterségét. Emlékszik rá, Horváth bácsi, maga tanított erre engem.

— Emlékszem, de maga Apáthy úr, már akkor is más volt.

— Virág is sokféle van. Ahány van, az mind más. Ott mégis béke van. Mert a rezeda nem akar rózsa lenni, a szekfű meg tulipán, s a kis melegszínű verbéna nem tekint irígyen a nagyra nőtt virágkoszorús jázminra. Mindegyik marad, aminek kisarjadt a földből és lehelli egyéni illatát. Én iparos akartam lenni, tehát arra törekszem, hogy valóban jó iparos váljék belőlem. Miért irígyeljem hát a tisztviselőt, az orvost vagy a kereskedőt? Álljunk csak azon a helyen, ahová a Teremtő állított bennünket, de ott aztán erősen álljunk és végezzük el vállalt feladatunkat becsülettel, százszázalékosan. És békével, megbecsüléssel a szívünkben egymás iránt.

— Hiszen nem úgy gondoltam azt, amit mondtam — emelte fel a fejét Horváth bácsi. — Én nem irígylem Apáthy úrtól a jómódot, tudom, hogy munkával szerezte, csak hát Apáthy úrnak mégis jobb a sorsa, már csak azért is, mert fiatalon sokra vitte. De hát, igaza van, kiki a maga helyén igyekezzék.

Dénes kezet szorított vele, elköszönt mindenkitől és Molnár Ferenc munkavezetővel kifelé indult.

A gyár udvarán ugyanaz a kép fogadta, amelyet mindennap látott annakidején. Bőrkötényes munkások dolgoztak, jöttek-mentek, inasok cipelték és mosták a bőröket, gépek zúgtak-zakatoltak, s a levegő nehéz és időnkint orrfacsaró volt.

A kapu felé tartottak.

— Apáthy úr átvehette volna ezt a gyárat — mondta Molnár Feri sajnálkozva.

— Miből, Feri? Nincs nekem annyi pénzem.

— Hát sok pénz kell az ilyesmihez, az bizonyos.

— Sok, nagyon sok.

— Valahol hiba van, Apáthy úr. Az ilyen embernek, aki a szükséges szakismereteken túl is sokat tud, módot kellene adni, hogy szabadon kifejthesse itthon a képességeit. Egy gyárat kellene a rendelkezésére bocsátani, ha még olyan kicsi is lenne az a gyár, hogy elindulhasson a maga lábán, a maga felelősségére s a magyar bőripar hasznára.

Dénes felelet helyett kezet nyujtott.

— Isten vele, Feri, a viszontlátásra.

— Látjuk még, Apáthy úr?

— Mindenesetre.

Molnár Feri visszament a munkájához, Dénes pedig eltünődve, hosszasan nézett vissza az épülettömbre.

XVII.

— Vajjon hányan jönnek? — tünődött hangosan Szentgyörgyiné az ebédlőben, miközben a tálalón elhelyezte az édes és sós süteményeket. Gyümölcsből mosolygó csendéleteket rakott ezüst- és üvegtálakra. Orsika cigarettát töltött, Pali meg háttal az ablaknak karbatett kezekkel mosolyogva nézte a készülődést.

— Ezt leginkább Orsika tudná megmondani — felelt Pali évődő hangon. — Hány családhoz jár ő évente névnapot köszönteni. Mert azok mind eljönnek, hacsak időközben egy-két jóbarátnővel össze nem veszett.

— Nem vesztem össze senkivel. Tudod, hogy nem is szoktam veszekedni — méltatlankodott a fiatal leány.

— Tudom, inkább megnémulva visszahúzódsz attól, aki valamiképen elvesztette kegyeidet.

— Ne csúfolódj mindig. Olyan helyes leányok jönnek, majd meglátod, milyen jó fogod érezni magad.

— Egyedül leszek férfi?

— Nem tudom. Akikre biztosan lehetne számítani, azok katonák. Üdvözlő soraik már megérkeztek Erdély levegőjét hozva magukkal.

— És aki itthon van, valószínűleg nem is tudja, hogy névnapod van.

— Valamikor tudta.

Orsika pirulva hajtotta le a fejét, hogy így elárulta magát.

Pali nevetve nézte húga szép arcát.

— Kifelé mindig nagyon hetykék vagytok ti, leányok, pedig ahogyan megfigyeltem, titokban csak viaskodtok a szívetekkel ti is, mint más közönséges halandó.

Pali jóvágású fiatalember lett, húgához hasonló csillogó, meleg barna szemekkel.

— Én nem viaskodom a szívemmel. Miért viaskodnék?

— Olyan biztos vagy a dolgodban?

— Nem tudom, kire gondolsz.

— Na, na, Orsika! A pirulásod elárulja, hogy jó szemem van.

— Ugyan, Pali, ne képzelődj.

— Nem tudod te, hogy a sok közül melyikre gondolok. Pistára, Gyurkára, Bandira? Esetleg a Kálmán is lehet, nem?

— Egyik se, hiába próbálgatod kitalálni.

Pali odalépett hozzá. Álla alá nyúlt és maga felé fordította az arcát.

— Tudom, kishúgom, hogy ezek közül egyik se. Az igazinak a nevét nem említettem. Arról az ember nem beszél addig, amíg titok. De valamikor bizalmasabb voltál hozzám.

— Miért bosszantod Orsikát, Pali fiam? — fordult feléjük édesanyjuk. — Hagyd békében, nehogy elrontsd a jókedvét a mai napon.

A fiatal tanár végigsímítva húga haján, visszament az ablakhoz.

Odakinn már lehajlóban volt a nap. Sápadt sugarait maga után húzta, hogy helyet adjon az ereszkedő alkonyatnak.

A szobában csend volt, csak a tálaló felől hallatszott halk edénykoccanás és Orsika kezében zizegett, koppant a cigarettatöltő.

— Virágot hoznak! — szólt egyszercsak Pali félig hátra fordulva.

Egy perc mulva már hozta a leány.

— Orsika kisasszonynak hozták.

Pompás szekfűcsokor volt.

Orsika elfeledkezve magáról, izgatottan nyúlt a névjegy után.

„Dr. Kelemen István ügyvédjelölt."

Otthagyta az asztalon a virágokat és szótlanul folytatta a cigarettatöltést.

— Mintha csalódtál volna, Orsika — nevetett a bátyja. — Szegény virágok, legalább vízbe tehetnéd őket.

— Ki küldte a csokrot? — kérdezte hátrafordulva Szentgyörgyiné.

— Kelemen Pista.

— Még utóbb komoly lesz az eset — jegyezte meg csendesen Pali.

Orsika egy szót sem szólt. Felállt, hogy vízbe tegye a virágokat.

Mikor becsukódott utána az ajtó, Szentgyörgyiné a fiához fordult.

— Mit tartasz erről a Kelemen Pistáról?

— Undorítóan erőszakos fráter. Már a gimnáziumban az volt. Ha gyorsan meg nem öli a gyanútlan jóindulatokat, nagyra fogja vinni. Még nem is ismeri a komoly munkát, már képviselőségről álmodik. Honatya akar lenni. Lefogadok, hogy álmainak csúcspontja a miniszterség. Egyelőre ugyan még csak ott tart, hogy kétrét hajol mindenki előtt, akiben lépcsőt vél látni és a kaszinóban messziről ugrik a főispán kabátját felsegíteni, közben félretaszigálja a többi dörzsölködőt. Csodálkozom azon, hogy Orsika mellett kitart, mert az ilyenek a nagyon befolyásos emberek leányai körül szoktak lebzselni, s a kabátokat hordozni.

— Akkor bizonyos, hogy szereti Orsikát.

— De az viszont nem bizonyos, hogy nem maradna-e el tőle azonnal, ha véletlenül a főispán vagy más efféle leányánál nyílna számára kilátás.

Orsika visszajött. Újra leült előbbi helyére és folytatta a cigarettatöltést.

Pali elhallgatott. Csendesen fújta maga elé a füstöt. Kis idő mulva élénkebben szólt:

— Ismét virágot hoznak!

Pompás rózsacsokor volt. A névjegyen: Apáthy Dénes.

Orsika szívében kigyulladt az öröm.

Pali a szeme sarkából figyelte mosolyogva.

— Ha nem írt rá semmit, bizonyosan eljön.

— Ki? — kérdezte Szentgyörgyiné.

— Dénes barátom. Igazam van, Orsika?

— Ő küldte a virágot, de azért ne gondolj semmire, Pali.

— Gondolni hiszen lehet...

— De Dinivel kapcsolatban nem. Az ő szíve Svédország-

ban maradt. Hogy most virágot küldött? Utóvégre jár hozzánk, neked a legjobb barátod, igazán nem jelent semmit.

Pali nem folytatta az évődést. Tulajdonképen alapja sem volt az egésznek. Dénes inkább őhozzá jár, eszébe sincs Orsikának udvarolni. Ha társaság van náluk, közelébe se megy a házikisasszonynak, átengedi a többi fiatalember mulattatásának. Mintha Orsika érdekelné legkevésbbé a világon.

Pali már rég eljött az ablaktól. Közben egészen besötétedett. Villanyt gyujtottak. Aztán Orsikával átment a szalonba. Egyik vendég a másik után érkezett. Csupa jólöltözött fiatal leány és fiatalember. Pali mindig derűsebben igazította az érkező ifjakat a leányok csoportja felé. Ő egyikkel-másikkal szívesen elbeszélgetett, de nem szeretett udvarolni, hiába várták el tőle a vendégkisasszonyok. Mint háziúr azonban kifogástalan volt.

Orsika kipirult arcán kedves mosollyal forgolódott vendégei között. Fínom ízléssel készült délutáni ruha volt rajta, ami igen jól illett barna szeme és haja meleg színéhez.

— Ilyen népszerű vagy te, Orsika, hogy ennyien összesereglettünk nálad? — fordult hozzá egyik leány csodálkozó arccal.

— Évről-évre többen leszünk — toldotta meg egy másik fiatal leány.

Orsika meg azon tünődött magában, hogy valamiképen le kellene egyszerűsíteni a névnapját, mert valóban most nagyon sokan felkeresték szerencsekívánataikkal. Olyanok is eljöttek, akikhez alig fűzi más, mint futó ismeretség. Talán nem is neki szól ez a nagy felvonulás. Bátyjára nézett, a jóvágású tanárra és azonnal tisztán látott.

Rengeteg virágot kapott. Az egész ház tele lett vele.

Szentgyörgyiné áttessékelte a vendégeket az ebédlőbe, ahol uzsonnához volt terítve. Orsika tekintete akaratlanul az ajtó felé röppent, mintha még várna valakit... Halk zsibongással ülték körül az asztalt. Orsika kezében a teás-

kannával körbejárt. Ennivaló bőven volt az asztalon. Minden tál és tálca ünnepi dísszel volt kívánatosabbá téve. A gyümölcsök a legszebbek voltak. Pedig ebben az évben megfizethetetlenül drága volt a gyümölcs. De hát Szentgyörgyiék nagy kertjében sok gyümölcsfa adta a termést.

Már másodszor töltött teát Orsika, mikor kopogtak az ajtón. Letette az ezüstkanalat és megállt. Azután bátyja után ment néhány lépést, aki a belépő Apáthy Dénes elé sietett.

— Szerettem volna korábban jönni, Orsika, — mondta Dénes az üdvözlés után — de vendégem volt és csak most szabadulhattam.

— Még jókor jött. Isten hozta!

— Engedje meg, Orsika, hogy névnapja alkalmából szívemből minden jót kívánjak magának!

— Köszönöm szépen. És nagyon köszönöm a gyönyörű rózsákat is, Dini.

Szentgyörgyiné maga mellett adott helyet Dénesnek. A teát is ő töltötte be a csészéjébe. Orsika az asztal másik végén ült két fiatalember között.

— Vendége volt, Dini?

— Igen, Kata néni.

— Orsika azt mondta, hogy Palin kívül itthon nincs barátja.

— Idegen vendég volt. Az itteni bőrgyárat jött látogatni és ezt az alkalmat felhasználta arra, hogy engem is felkeressen egy ajánlattal.

— Bizonyára a gyárába hívja, nem?

— Igen. Budapestre hív, igazán jó feltételek mellett, vezető állásba.

— Maga persze megy?

— Még nem döntöttem. Ugyanis az az igen nagy öröm ért, hogy a berlini nagyipari kiállításon az egyik első díjat nyertem el a készítményemmel, aminek következményeként két nap óta több ajánlatot is kaptam.

— Megint elmegy külföldre, tudom, fiam.

— Lehetséges, Kata néni. Egy spanyol gyárostól olyan ajánlatot kaptam, aminek nehéz lesz ellenállni.

— Sok pénzt jelent?

— A mi pénzünk szerint ezer pengő havonta, azonkívül természetbeniek, amiben benne van négyszobás lakás és külön laboratórium. És Svédországba is hívnak vissza. Újra megkaptam a tartózkodási és munkavállalási engedélyt. Olaf barátom úgy sürget, az édesapja meg a spanyol gyáréhoz hasonló ajánlatot küldött s most igazán nem tudom, mit csináljak.

— Gratulálok, Dini. Magáé az egész világ. Észak és Dél nyujtja feléje kezét, és mi magyarok engedjük mindíg elmenni. Nem jól van ez így. Magának most már itthon kellene maradnia.

Dénes a teáját itta és tekintete elszállt túl a falakon.

— Magát az ismeretlenség vonzza, hogy mindíg szívesebben megy idegenbe?

— Nem az ismeretlenség vonz, Kata néni. Csak a jó Isten tudja, hogy mennyit vágyódtam haza. De én eddig tanultam. Bárhol voltam, mindíg tanultam.

— Elhiszem, fiam. Derék ember lett magából. Messze túlszárnyalta a korabeli fiatalembereket.

— Talán inkább a hozzám fűzött reményeket.

Orsika felé nézett. A fiatal leány jókedvűen ült gavallérjai között. Az egyik rokonszenves arcú főhadnagy, a másik Kelemen Pista.

— Ezek fogják őt elvinni, mert Orsikának is ezek kellenek. Ők: a katonatisztek és a diplomások.

Nem érezte magát kisebb értékű embernek azoknál, de mély megdöbbenéssel eszmélt rá, hogy féltékenység rágja a szívét.

Emlékezetébe idézte Ingrid Roswaenge születésnapi, meg eljegyzési ünnepségét. Próbálta Orsika helyére odaképzelni Ingrid gyengéd alakját, gyönyörű arcát, de ott az

asztal végén szüntelenül Orsika rózsás arca virult, az ő formás ajka kacagott s az ő barna bársonyos szeme ragyogott melegen, vidáman.

— Csodálatosan meleg színekben virul az egész leány — gondolta fájó érzéssel Dénes. — Olyan, mint egy feslő, piros rózsabimbó.

Amikor hazajött és először beszélt Orsikával, érezte, hogy újra hatalmába keríti az érzés. Még erősebben, mint régen. De ha belehal is, nem fogja tudtára adni a leánynak.

Uzsonna után Szentgyörgyiné átment a szalonba, zongorához ült és tüzes csárdásokat játszott.

A főhadnagy összecsapta a bokáját Orsika előtt és mindenki mást megelőzve táncolni vitte.

Dénes is meghajtotta magát az egyik leány előtt és olyan csárdást járt vele, hogy az szegény csak úgy kapkodta a levegőt. De azért nem bánta a leány. Tetszett neki a sötétszemű, tartózkodó fiatalember.

Dénes sorban táncra kérte a leányokat. Titkon azonban Orsikát figyelte, tágul-e már a fal körülötte. Mert a főhadnagy, Kelemen Pista, meg két fiatal orvos egészen elszigetelte a többi táncolóktól.

A negyedik tánc után Orsika félreállt a zongora mellé. Melege volt, pihenni akart és hasonló kifogásokat mondott az ostromló táncosoknak. Szeme sarkából Dénesre vetett egy-egy pillantást.

— Hogyan táncol! Milyen jókedve van! De azért nem szép, hogy a házikisasszonyt nem kéri fel táncra.

Kedvetlenség vonult át az arcán.

— Hogyan van az, hogy éppen Dénes nem törődik vele? Dénes félóraszám beszélget anyuval, majdnem naponta látogatják egymást Palival, jön, megy, csak éppen őt nem veszi semmibe. Vagy annyira szívére vette azt a régi gyerekkori ostobaságot, hogy még most sem tudta elfelejteni?

Ebben a pillanatban találkozott pillantása Dénesével.

Elpirult, mint a rajta csípett gyermek. Dénes abban a pillanatban ott volt mellette.

— Szabad, Orsika?

— Köszönöm, Dini, ezt a táncot már végigpihenem. A következőt azonban, ha akarja...

— Megengedi, hogy addig itt maradjak?

Orsika bólintott.

— Örülök, hogy jól mulat, Dini. Ugye helyes leányok vannak együtt?

— Nagyon helyesek, Orsika.

— De az északi leányok azért szebbek, nem?

— Olyan sok leányt nem ismertem, hogy erre a kérdésre megnyugtató feleletet adhatnék, de akit ismerek, az nagyon szép.

— Kedves is?

— Angyali.

— Egyéb értéke is van?

— Tökéletes úrileány.

— Fiatal?

— Tizennyolc éves.

— Tehát mindenképen elragadó.

— Igen. De ha annyira érdekli, örülni fogok, ha személyesen is bemutathatom nemsokára.

— Személyesen? Eljön?

— Igen, nemsokára eljön.

Orsika ajkán megfagyott a mosoly.

— Magukhoz?

— Igen, Orsika, mihozzánk.

Orsika szívét fagyos kéz markolta össze. Arcáról eltűnt a pír, ajkán a mosoly fájdalmas vonásba merevedett.

Szerette Dénest.

Édesanyja keringőt játszott, és Dénes meghajolt előtte.

Zsibbadt tagokkal adta át magát Dénes vezetésének.

Dénes melegen nézett arcába.

— Maga, Orsika, bizonyára nem emlékszik már arra, mennyit táncoltunk együtt gyermekkorunkban.

Orsika felemelte pillantását.

— Az ember nem felejti el olyan könnyen a gyermekkorát, különösen, ha nem olyan régen volt.

— Igaza van, Orsika. Nekem azonban minden olyan messze tűnik.

— Mert az élete azóta tele van eseményekkel.

Felemelte a fejét és egyenesen Dénes szemébe nézett.

— Mi a neve annak a szép és kedves leánynak?

— Ingrid.

— Milyen melegen, mennyi szeretettel mondja!

— Megérdemli. Tudja, Orsika, Ingrid egészen más légkörben él, mint maga, tehát merőben más a felfogása is.

— Például?

— Például nem von határt ember és ember között. Ő előtte az a kullót toló kis bőrgyári inas is megbecsült ember. Nem fordul el tőle, nem nevetteti ki, hanem odamegy melléje és együtt mennek haza. Pedig nem egyszerű leány. Az édesapja gyárigazgató, az édesanyja meg zongoraművésznő.

Orsika rábámult.

— Dini... maga úgy mondta ezt, mintha én pontosan az ellenkezőjét cselekedtem volna.

Dénes arca elkomolyodott.

— Igen, Orsika, maga pontosan az ellenkezőjét cselekedte.

— Dini! Ezt én nem tettem soha!

— Nem emlékszik rá, Orsika. Annyira semmi volt az egész magának, hogy már rég elfelejtette.

Orsika megállt. Belekarolt Dénesbe és megindult.

Odavezette bátyjához.

— Pali, kérlek szépen, gyere velünk.

A fiatal tanár meglepődve nézett húgára, de nem kérdezett semmit. Ment velük.

Orsika a szobájába vezette őket.

A fehér-rózsaszínű leányszoba tisztán, kedvesen, meghatóan otthoni levegővel fogadta Dénest. A remek kézimunkaterítővel letakart asztalkán ott állt vázában az ő rózsacsokra. Az ablakpárkányon volt még néhány nyíló cserépvirág, de névnapi virág más nem volt a szobában.

A falakon kedves, mosolygó képek. Festmények, meleg virágcsendélet, nyári napsütésben fürdő kertrészlet és fényképek Orsika kicsike korától kezdve.

Dénes meleg szívvel nézegette őket.

A film visszafelé pergett. A serdülő kor, a diákévek néztek reá mosolyogva és kedves emlékek jöttek elő, amelyek egészen a szívéig lopakodtak s ott valóságos tavaszi vihart támasztottak.

Az év minden szakában itt található ő maga is, Orsikával ibolyaszedéskor, vele a teniszpályán, a strandon, nyári kiránduláson, biciklizés közben, télen a jégpályán, s az oladi dombon vígan ródlizva. Természetesen nemcsak ketten láthatók a képeken, hanem mindig egy vidám kis csapattal.

— Dini!

Orsika a kis íróasztal előtt állva szólította. A fiókból lapos dobozt vett elő, abból meg néhány levelet.

— Pali, ezeket neked írtam, mikor az egyetemen voltál, de sohasem küldtem el. Ezeket most átadom Dininek.

— Ha egyszer eszébe jut, — fordult Déneshez — olvassa el őket. Figyelmeztetem, nem sokat érnek. Egy csacsi kisleány firkált bennük a bátyjának olyasmit, amit más tizenöt-tizenhat éves leányok a naplójukba szoktak írni. De nekem nem volt naplóm, ami mondanivalóm volt, mindig elmondtam anyukának vagy Palinak.

— Ezeket a leveleket miért nem küldted el nekem, Orsika?

— Nem tudom, Pali. Valami visszatartott.

— Tudom. Többet adtál bele a lelkedből és úgy gon-

doltad, hogy mégsem szolgáltatod ki magadat nekem. De írnod kellett, mert tele volt a szíved.

— Lehet, hogy így volt.

— És most mégis átadod az egészet Dininek. Nem gondolnád meg mégegyszer, Orsika? Nekem, a bátyádnak nem merted, Dininek meg most kiszolgáltatod a lelkedet?

Orsika habozva nyúlt a levelekért.

— Nem tudom, mit csináljak. Dini borzalmas dolgokat tételezett fel rólam.

— És ezek a levelek az ellenkezőjét bizonyítják?

— Igen.

— Ha annyira fontos neked Dini jó véleménye, add oda neki.

Orsika észbe kapott.

— Nem annyira fontos. És én nem magamat, hanem azt a kisleányt akarom igazolni, aki egyszer voltam.

Dénes tartotta a leveleket, de az értük nyúló kis kezet is megfogta.

— Orsika, megígérem, hogy csak akkor bontom fel a leveleket, ha maga megengedi.

— Visszamegy Svédországba?

— Ha megkapom a kiutazási engedélyt, akkor visszamegyek. Nagyon hívnak és nagyon előnyös ott nekem.

— Akkor . . . A leveleket magával viheti, de csak akkor bonthatja fel, ha már ott lesz. És azután én soha többé nem akarok magával találkozni.

— Köszönöm, Orsika. Ami pedig a találkozást illeti, csak akkor fogok jelentkezni, ha maga megengedi.

— Most pedig menjünk vissza és mulassunk tovább . . .

Dénessel folytatta a táncot. De miközben karcsú alakja a zene ritmusára mozgott, szívében zokogott a bánat.

Dénes mást szeret.

Tekintetét makacsul elfordította az egykori jópajtás simogató, meleg pillantása elől.

Többet nem is táncoltak együtt. Orsika elhúzódott Dénestől.

Kelemen Pista alig leplezett bosszúsággal lépett Orsikához. Neheztelő hangon mondta:

— Olyan sokáig odavolt a bőrössel. Mit tud vele annyit beszélni?

— Apáthy Dénest akart mondani? — válaszolt hűvösen Orsika. Hangjában rendreutasítás volt.

— Akármennyire nem tetszik is, Orsika, vörösposztó az én szememben az a fiatalember.

— Miért haragszik rá?

— Mert magára meri emelni a szemét.

Orsika akaratlanul is elmosolyodott.

— Akkor már nincs is alapja a haragjának. Dini vőlegény.

— Ő mondta ezt magának?

— Igen.

— Nehéz elhinni.

— De miért?

— Mert láttam és látta itt mindenki, hogyan nézett magára tánc közben állandóan. De ő képes ilyen aljasságra. Magába szerelmes és mást vesz el a vagyonáért.

— Miket beszél maga?

— Ej, Orsika, maga mindig megbántódik, ha Dinit bírálni merem. Talán bizony jelent magának valamit?

— Ebből a szempontból nem jelent. De ha jelentene is, nem tartozik magára. Csak nem akar engem kérdőre vonni?

— A dolgok állásánál fogva azt is megtehetném.

— Milyen jogon?

— A szerelem jogán. Én szeretem magát. Azt hittem, az égő piros szekfűim megmondták ezt magának.

— Dini égő piros rózsákat küldött, mégsem mondtak semmit.

— Na lássa? Mondtam én! Higgyen a virágoknak,

Orsika, ha már nekem nem hisz. A piros rózsák szerelmet jelentenek, ezt minden kisleány tudja.

Orsika elpirult. Dinit kereste szemével, de az háttal ült feléje. Édesanyjával beszélgetett.

Kelemen Pista követte a tekintetét.

— Hogy üti a vasat! Nem hiszek én abban a vőlegénységben, Orsika! De amíg ő puhítja a helyzetet, én megelőzöm. Ezennel tisztelettel megkérem a kezét, Orsika.

A fiatal leány rábámult.

— Remélem, nem utasít vissza? Szeretem, és feleségül kérem.

— De én nem szeretem magát és így nem lehetek a felesége.

— Mást szeret?

— Senkit sem szeretek.

— Akkor még remélhetem, hogy megszeret.

— Ne remélje, Pista. Nem ígérhetem meg.

— Megbánja, Orsika. Ragyogó jövőt adhatnék magának. Nekem szárnyaim vannak, amik visznek, emelnek. És magát ugyanúgy emelnék.

— Majd nézni fogom az emelkedését és örülni fogok, ha nem szédül le.

— Az nem fordulhat elő.

— Annyira bízik magában?

— Magamban és egyebekben. Tehát nem mondja ki az utolsó szót, ugye?

— Nem ígérhetek semmit, Pista.

Kelemen sokáig hallgatott. Lehangoltságával birkózott. Nem akarta elhinni, hogy Orsika komolyan nemet mondott. Mi lehet az oka ennek?

— Mit tart Diniről? — kérdezte váratlanul.

— Nem tudom, hogyan érti.

— Az emberségéről. A pályaválasztásáról.

Orsika mosolygott. Mosolya meleg volt s a hangja lágy:

— Dini ember lesz. Máris az. S a pályája? Jövedelem szempontjából valamennyiük előtt fut.

— Sohasem lesz semilyen rangja sem.

— Rangot nemcsak a kormány vagy a miniszter adhat. Az élet is ad rangot. Hány embert ismerünk, akikre tisztelettel nézünk, akiket fenn érzünk és tudunk, pedig nincsen úgynevezett hivatali rangjuk. Ott van Marton Gáspár. Mindenki tudja róla, hogy egészen lentről indult el, de tehetséges és szorgalmas iparos volt s az élet olyan magas rangra emelte, hogy a maga szerinti rangos családoknak a legtitkosabb vágyuk, hogy háza megnyíljék számukra.

— Marton Gáspár méltóságos úr.

— De amíg kormányfőtanácsos nem volt is. Minden ilyen külső dísz már csak azután jött. Ez már tulajdonképen semmit sem változtatott a helyzetén.

— Szóval maga, Orsika, Dini jövőjét is ilyennek látja?

— Még hamarabb ilyennek. Dini nem lentről jön. A képességei pedig őt csakugyan viszik és emelik. Azonfelül világot járt ember Dini, bőséges tapasztalatokat szerzett, tág látóköre van. És gondolt arra, hány nyelvet beszél? Magyaron kívül németül, franciául, svédül, esztül. Melyikük tudja ezt felmutatni a volt osztálytársak közül?

— Az én helyzetem tehát tisztára reménytelen. Maga olyan szerelmes Dinibe, hogy az elszomorító. Valóságos csapás, Orsika.

— Nem vagyok belé szerelmes, csak nagyra tartom.

— Milyen tökfilkó ez a Dini! Vagy nem lát vagy csakugyan másfelé van érdekelve — ragaszkodott csökönyösen a meglátásához Pista.

Orsika nem folytatta tovább. Felállt és átment egy másik csoporthoz. A Kelemen Pista szerelmi vallomása és kezének megkérése alig hagyott nyomot lelkében. Mosolygó ajakkal, de szomorú lélekkel táncolt, mulatott és vigyázott arra, hogy vendégei jól érezzék magukat.

XVIII.

A napok és hetek múlásával Dénes mindinkább tisztán látta a viszonyokat itthon Magyarországon. A megnagyobbodott Haza hívta a dolgozó, munkás fiait. Hívta, szólította azokat is, akik Istentől beléjük oltott tehetségüknél fogva hivatva voltak a magyar ipart fejleszteni és kiteljesíteni. Dénes hallotta a hívó szót és megmozdult szívében a gyermeki hála.

Egyik este a vacsoránál csendes hangon bejelentette édesapjának, hogy másnap Budapestre utazik.

— Miért, fiam?

— Először elmegyek körülnézni abba a bőrgyárba, ahová hívnak, utána meg elmegyek az iparügyi minisztériumba, hogy beszámoljak eddigi eredményeimről.

— Az ügyed most már nem tartozik oda.

— De részben igen. Amit én viszek és amiről beszélni akarok, az oda tartozik. Majd megkeresem az illetékes előadót.

Vacsora után összeszedte mindazokat a dolgokat, amelyek alátámaszthatják mondanivalóját. Előkészítette az írásos bizonyítékokat, elismerő, dícsérő leveleket és a berlini nagyipari kiállításon nyert első díjról szóló okmányt. Magához vette szakértekezését is. Itt még habozott egy keveset, csakugyan magával vigye-e, de azután úgy döntött, hogy addig még meggondolja, mit tegyen vele. Ha nem mutatja meg egyelőre senki emberfiának, legfeljebb nem tesz róla említést.

Másnap elutazott.

Orsika nem tudott az elutazásáról. De Dénes nem jelentkezett. Névnapja óta nem is mutatkozott. És akkor nem váltak el egymástól békességes szívvel. Legalábbis Orsika szívében csupa zűrzavar maradt. Dénes meghajolt előtte, a kezét megszorította és mosolygott. De semmit sem szólt. És Orsika sem mondta még azt sem, hogy a „viszont-

látásra". Hagyta elmenni Dénest egy szó, egy mosoly nélkül. Úgyis hiába, — gondolta bánatos szívvel — Dénes Ingridet fölébe helyezte, szereti, visszamegy hozzá, őt már elfelejtette. Legalább azt ne tudja meg Dénes soha, hogy neki ez nem mindegy. Hogy piros rózsákat küldött? Bizonyára nem is tudja Dénes annak a jelentőségét. Úgyet sem vetett rá, hogy milyen virágot küld.

De a virágok ott álltak a szobájában, míg végkép elhervadtak s ahányszor rájuk nézett, mindig könnybe borult a szeme. Sokáig gondolkozott azon, mit tegyen a virágokkal? Eltegye emlékbe vagy hervadásuk után kidobja őket? Mikor az utolsó rózsa piros színe is megfakult és Dénes még mindig nem jelentkezett, dacos mozdulattal kivitte s a szemétládába dobta, ő maga pedig visszament szobájába, ráborult az asztalra a rózsák helyére és halkan zokogott, hogy senki meg ne hallja.

— Mi van Dinivel? — kérdezte egyik nap édesanyja Palitól a vacsoránál. — Olyan régen volt itt.

— Dini Budapesten van — mondta a fiatal tanár.

— Mit csinál ott?

— A jövőjét egyengeti.

— A budapesti ajánlatot fogadja el mégis?

— Még ő maga sem tudja. Egyelőre körülnéz, miképen maradhatna idehaza.

Orsika szeme felcsillant. Lehetséges, hogy Dini itthon marad? De aztán megint tovább röppent a remény. Ha itthon marad, ha elmegy, olyan mindegy. Vele így sem törődik, meg úgysem. Sokszor gondolt arra, hogy megpróbálja meghódítani Dénest, harcolni fog a szerelméért, de ugyanakkor mindig maga előtt látta, ahogyan Ingridről beszélt. Igen, volna reménye, ha Dénes szíve szabad volna, de így...

Sokat sétált mostanában. Nem akart szomorkodni. Ha érezte, hogy hatalmába keríti a bánat, valamilyen ürüggyel mindig elment hazulról. Az utcák forgalma, a barátnők ha-

sonló bajai vagy örömei s egyéb apró szenzációk ideig-óráig feledtették bánatát. Csak az ősz komor hangulatát ne érezné. A fák már végkép levetették lombdíszüket, csupasz ágaik remegve állták a nyirkos hideget és össze-összezörrentek az északról jövő szél erejétől.

— Az élet árnyékos oldalára értem — tünődött magában Orsika egyik délután, amint a villanegyedből beért a város forgalmas részébe. — Az élet nem mosolyog mindíg az emberre.

Szemével előre nézett, ajkát összezárta, de a fejét büszkén tartotta, mint aki nem adja meg magát olyan könnyen, vagy mint aki visszaüt.

Egy leány és egy fiatalember jött vele szemben. A leány gyönyörű angol settert vezetett. A fiatalember hol a leánynak udvarolt, hol a kutyának hízelgett, de állandóan beszélt és mindíg a leány pillantását kereste. A leány a megye egyik felsőházi tagjának a leánya volt és a fiatalember Kelemen Pista.

Amint közelebb értek egymáshoz, Kelemen Orsikára vetett egy futó pillantást s a kalapját könnyedén megemelte. Szűkre szabott köszöntés volt ez. Nem is köszönés, csak alig kalapemelés. Orsikát elfutotta a méreg s alig észrevehetően biccentette meg a fejét. Azután bosszúsan elmosolyodott.

— Kelemen Pista megkezdte a szárnyalást.

Egy kis megnyugvást érzett a miatt, hogy ez a fiatalember nem tudta őt elszédíteni. Még csak rokonszenvet sem tudott maga iránt ébreszteni. Most pedig egyenesen nevetségesnek tűnt a szemében.

— Micsoda önhitt, nyegle fiatalember!

Az édesapja Máv főintéző volt. Már meghalt. Édesanyja a nyugdíjból taníttatta. De ki hitette el vele, hogy olyan nagyra hivatott, senki sem tudja. Ilyen volt már kisdiák korától kezdve. Apró szolgálatokkal magára vonta a figyelmet, mindíg nagyhangú volt és erőszakos. A gyengéb-

beket és félénkebbeket kíméletlenül letorkolta. Voltak, akik féltek tőle, voltak, akik nem szerették, de igazi barátot egyet sem mondhatott magáénak.

Még nem szállt el Orsika bosszúsága teljesen, amikor valaki hátulról udvariasan rákiszöntött:

— Kezét csókolom, Orsika!

Kelemen Pista sietett utána.

Orsika hűvösen megbiccentette a fejét és folytatta az útját. De Kelemen nem tágított. Melléje lépett és mosolygott.

— Megengedi, hogy elkísérjem, Orsika?

— Félek, hogy megunná. Hosszú utam van.

— Hová megy?

— Félek az elhízástól s a sétából napi porciót adtam fel magamnak — felelte gúnyos mosollyal.

A fiatalember végignézett túlságosan is karcsú alakján és hitetlenkedve mosolygott.

— Nem moziszínésznő maga, hogy csont és bőr legyen. Ahogyan én látom, inkább még híznia kellene. Nekem a sovány hölgyek nem tetszenek.

— De én, mivel éppenséggel nem akarok magának tetszeni, nyugodtan sóványodhatom.

— Ha nem akar tetszeni, nem baj, Orsika. Talán egyszer még hálás is leszek magának ezért. Lassan rájövök, hogy kár is az embernek olyan korán lekötnie magát. Az asszony, a család nehéz teher az érvényesülés útján és csak szárnyát szegik az embernek. Először megindulni, elérni egyet-mást s azután körülnézni megfelelő feleség után, aki méltányolja az embert és segítségére van a haladásban. Mellesleg, látta Orsika azt a hölgyet, akivel az előbb mentem?

— Láttam.

— Ismeri?

— Ismerem.

— Elragadó fiatal hölgy. És az édesapja...

— Tudom. Felsőházi tag. Hatezer hold ura és fütyül magának adni a leányát. Kedves Pista, azt hiszi, csak egyedül maga néz felfelé? Lefogadok, hogy ennek az ifjú hölgynek az édesapja csak mágnáshoz adja a leányát. Módjában áll válogatni köztük.

— Hiszen nem azért mondom...

— De azért mondja. Maga el van telve önmagától és a rózsás reményeitől. Vigyázzon, hogy igen nagyot ne zuhanjon.

— Ugyan, Orsika, milyen hangon beszél velem? Sajnálom, hogy ide jöttem.

— Miért jött ide? Én nem hívtam. És ha mégegyszer olyan tiszteletlenül köszön, mint az előbb, nem is akarom ismerni többet. Azt hiszi, ha egy előkelő dámával megy, akkor a másik úrileány ismerősét úgy kell köszöntenie, ahogyan maga tette az előbb? Vagy már annyira odatartozónak érezte magát, hogy azt hitte, engem a magasból kezelhet? Téved, Pista. És még igen sokszor fog tévedni és éppen azért még igen sokszor fognak úgy az orrára koppintani nagy történtében, ahogyan én most tettem.

— Orsika, bocsásson meg. Én igazán... nagyon el voltam mélyedve a beszélgetésben. És hogy valaha is felülről kezelném magát...? Soha, soha! Maga mindig a legkedvesebb Orsika lesz. Az egész fiatalságomat meg kellene tagadnom, ha magát megtagadnám.

Arcát egy pillanatra meghatódás lágyította és a hangja meleg volt. De Orsikát ez nem indította meg. Józan szemekkel nézte a fiatalember erősvonású arcát, amelyet nagy orra madárszerűvé tett. Jól látott az előbb és jól ismeri a fiatalembert. Szerette volna, ha magára hagyja, nem volt türelme hozzá és minduntalan bosszúságot érzett, ha megszólalt.

— Szeretném, Orsika, ha nagyobb megértéssel lenne irántam. Ha vissza is utasított, azért a rokonszenve s az érdeklődése elkísérhetne jövő utamon. És a tetteimet ne el-

lenséges érzülettel bírálja, hanem jóindulattal. Egyszerre másként lát mindent. Nekem inkább volna okom haragudni, de én a történtek után is jóbarátja akarok maradni, bár nem tagadom, igen-igen fáj a visszautasítása.

— Az imént mondta, hogy már örül is neki.

— Na igen, az ember vigasztalja magát. S az éremnek is két oldala van. Gondoltam, ki tudja, mire jó . . .

Közelebb hajolt.

— Tehát nem haragszunk, ugye, Orsika?

— Az teljesen magától függ.

— Szeretném megtartani magát, legalább mint jóbarátot, Orsika. Az embernek az életben jó emberekre van szüksége. Minél több jó emberünk van, annál jobb.

— Mert az ember nem tudja, kihez mikor fordulunk valamiért — gondolta Orsika, de nem mondta. Miután már úgyis kiadta a mérgét, hagyta, hogy Kelemen Pista még néhány utcán végigkísérje, azután hazafelé vette az útját. A kapu előtt azonban kezet nyujtott a fiatalembernek.

— Isten vele, Pista.

— Azt azért megengedi, Orsika, hogy időnkint eljöhessek?

Orsika mosolyogva húzta vissza a kezét.

— Ha jóbarát akar lenni, a szívével kell azzá lennie. És necsak tőlem kérjen barátságot, hanem maga is adjon minden körülmények között. Ha ezt meg tudja tenni, jöjjön. Ha nem, én úgyis észreveszem s akkor minden hiába.

Bezárta a rácsoskaput és Kelemen Pista kívül maradt. Erélyes mozdulattal zárta be a fiatal leány a kis kaput, mintha végkép kizárta volna a fiatalembert, akire a mai köszöntése nagyon jellemző volt és amit Orsika nem felejtett el többet.

XIX.

Dénes hosszabb ideig tartózkodott Budapesten. Mélytüzű szemében rejtett öröm húzódott meg, mikor megérkezett.

— Nos, fiam? — kérdezte az édesapja.

— Minden rendben van, édesapám.

— Meghallgattak?

— A legteljesebb érdeklődéssel hallgattak végig.

— Mik a terveid?

— Itthon maradok, édesapám. Önállósítom magamat. Mert nemcsak meghallgattak, hanem meg is értettek. Pénzt fogok kapni, hogy gyárat alapíthassak. Nem nagyot, csak akkorát, amekkorával megindulhatok. De minden erőmmel fejleszteni fogom. Fokról-fokra akarok haladni, hogy érezzem, lássam a növekedését. Most első dolgom lesz megfelelő épület után nézni, azután ha megjön a pénz, azonnal munkához fogok.

— Gondolod, hogy menni fog?

— Erősen hiszem. Az első megrendelést az államtól kapom. Azt mondták, a magukénak tartanak, nemcsak mint dolgozó magyart, hanem mint a támogatásukba vett fiút, aki nemcsak, hogy bizonyságot tett arról, hogy érdemes volt erre a támogatásra, hanem... jaj, apám, olyan nehéz kimondani... Azt mondták, hogy dicsőséget szereztem a magyar iparnak és ez az ipar büszke rám. Most még inkább kell igyekeznem, hogy igazuk legyen.

Apáthy Bertalan szeme fátyolos lett, amint fia megszínesedett arcát nézte.

— És mi lesz a spanyol ajánlattal, fiam?

— Nem fogadom el.

— Hanssonéknak mit fogsz írni?

— Megírom, hogy itthon maradok, mert szüksége van a megnagyobbodott hazámnak minden munkás kézre. Megírom azt is, hogy Olaf Kristian Hansson leszek, aki kicsike

faházikóval megalapozta a ma már európai hírű Hanssongyárat. Én megkérem Gustav Hanssont, hogy ha eljön meglátogatni, az édesapja lelkével nézze majd, amit körülöttem látni fog, mert az ő szemének szűk és kicsi lesz, amit egyelőre én mutatni tudok.

Édesapja büszke örömmel tekintett reá.

— Én bízom az erődben, a tudásodban és hiszek a jövődben, fiam. Hol fogsz letelepedni?

— Valamelyik közeli városban nézek megfelelő épület után, ahol még nincs bőrgyár.

Nevetve tette hozzá:

— Hátha itt nem tudnak annyi állatot elpusztítani, amennyi nyersbőrt két gyár felemészt.

Lázas tevékenység töltötte ki Dénes elkövetkező napjait. Utazott, tárgyalt, munkások után nézett.

Molnár Ferenc bőrgyári munkavezető, mikor meghallotta, mihez kezdett Dénes, bekopogtatott hozzá.

— Arra szeretném kérni Apáthy urat, hogy ha szüksége lesz lelkiismeretes, hű emberre a gyárában, ne feledkezzék meg rólam.

Dénes megszorította a kezét.

— Köszönöm, Feri, amint ott tartok, hívni fogom.

Meghatotta a ragaszkodás és a bizalom, ami a fiatalember tekintetéből feléje sugárzott. Eszébe jutott az inaséve. Nehéz volt bizony még most, visszagondolva is. Mennyi kis inas volt körülötte! Nála is lesznek majd inasok, de szeretné, ha olyanok is kerülnének hozzá, mint ő maga volt. Mennyire vigyázna reájuk! Hogyan tanítaná, hogyan buzdítaná őket, hogy mindent kihozzanak magukból, amit a jó Isten beléjük adott. Kiválasztaná ő is a legkiválóbbakat, a tehetségeket, hogy megjárhassák azt az utat, amelyet ő már megjárt előttük. És nem tévesztené szem elől őket. Mert nem elég csak elindítani, hanem vissza is kell hozni őket. Hiszen azzal nem nyer a magyar ipar semmit, hogy a legtehetségesebbeket külföldre engedi és azután

kinnfelejti őket. Inkább veszít vele, mert az élelmesebb külföldi ipar szemet vet reájuk, magához láncolja őket és a saját hasznára gyümölcsözteti tehetségüket.

És olyant is sokat nevel, mint a Molnár Feri. Minden kis inasnak azon az úton kell elindulnia.

És azután... Lelkével most Észak felé fordult. Érezte a tiszta, egyszerű és természetes levegőt, amely ott körülvette s amely egyik embert a másikhoz annyira közel vitte.

Ezt a légkört akarja érezni maga körül idehaza is. Ezt a szellemet, ezt az egészséges, egyszerű életfelfogást akarja szétárasztani azon a területen, mely ezután az ő világa lesz.

Minden gondolatát a gyáralapítás terve és ezer gondja kötötte le. Hiába követelődzött a szíve egyéb örömökért is, nem volt rá ideje. Számolt, tervezett, utazott és tárgyalt.

Hosszú idő után az első vasárnapot töltötte itthon. Tiszta, havas decemberi délelőtt volt. A nap szikrázva világította meg az éjtszaka lehullott hótömeget, de nem melegített. Az emberek siettek haza a templomból, csak a fiatalok állták keményen az időt. A járda szélein csoportokba verődve nézegették a Király-utcán át hazafelé tartó leányokat. Apró gyerekek sikongatva jöttek mackóruhájukban a jégpályáról, örültek a hónak és a jégnek. Arcukat pirosra csípte a hideg, gödrös szájacskájuk nevetett és tiszta gyermekszemük csillogott.

A Palota-szálló sarkán állott Dénes. Nem érezte a hideget. Prémmel bélelt kabátja melegített, de különben is a tavalyi hosszú, hideg svédországi tél után ez délvidéknek számított s az ottani nyolc-tíznapos szélorkánok után az itteni északi szél enyhe fuvalom volt.

Egyszerre csak felcsillant a szeme. A tulsó Legáth sarkon most fordult be Szentgyörgyi Orsika elegáns, barna mormotabundában. Fejét kissé lehajtotta és megfeszítette, mert a Király-utcából így télen mindig hideg északi szél szaladt az embernek. De ez most nem volt veszélyes. Fel

is emelte nyomban a fejét és a pillantása találkozott Dénesével.

Dénes átsietett hozzá. Örömmel köszöntötte a fiatal leányt és melléje lépett.

— Hogy van, Orsika? Olyan régen láttam!

Orsika barátságosan felelt, de bizonyos tartózkodással fogadta a fiatalembert.

— Templomból jön?

— Igen.

— Hogy vannak otthon?

— Köszönöm, jól.

— Otthon találom magukat délután?

— Igen. Anyuka már úgyis rossz néven vette, hogy olyan sokáig nem jött.

— Kata néni nagyon kedves hozzám.

Hűvösen mosolygott Orsika.

— Anyuka szereti magát.

— Jól esik tudni, hogy ő nem változott meg irányomban.

Orsika ránézett.

— Senki sem változott meg maga irányában.

— Nem jól mondta, Orsika, mert maga bizony megváltozott.

— Maga húzódott vissza, mint a csigabiga a házába.

— Mit tehettem mást? De azonkívül is lelki szükség parancsolta.

— Hát legyen így, ne beszéljünk róla, hiszen olyan régen volt az egész, hogy egyre-másra már nem is emlékszünk.

— Én emlékszem mindenre, Orsika. Mindenre, ami kettőnkkel kapcsolatos.

Orsika felfigyelt. Milyen melegen zeng a hangja Dénesnek. Lassan félrefordította a fejét a reá irányuló tekintet elől.

— Haragszik rám valamiért, Orsika?

— Nem haragszom, Dini. Miért haragudnék?

— Olyan szűkszavú és hűvös. Terhére vagyok talán?

— Nincs terhemre.

— Akkor nem tudom, mit gondoljak.

Orsika mosolyt kényszerített az ajkára.

— Pali annyi jó hírt mondott magáról, hogy ha a fele igaz, akkor is nagyszerű.

— Pali velem örül és színes képzeletével talán kissé túlzottan látja a dolgokat.

— Most mi lesz a svédországi tervével?

— Semmi.

— Mit szól hozzá a... a... leendő menyasszonya, hogy neki kell ide költöznie?

Dénes Orsikára bámult, azután egyszerre mindent megértett. Meleg vérhullám öntötte el az arcát.

— Az én leendő menyasszonyom véleményét még nem ismerem.

— Nélküle határozott?

— Kénytelen voltam vele.

— Úgy gondolta, hogy kész helyzet elé állítja?

— Nem gondoltam én azt, Orsika, hiszen nem vagyok vőlegény.

— De annak készül?

Dénes szembe fordult a fiatal leánnyal. Szeme sugárzott és úgy mosolygott, hogy Orsika nem tudta elviselni.

— Azt hitte, Orsika, hogy Ingrid Roswaenge lesz a feleségem?

— Igen.

— Jaj, de tévedett, Orsika!

— Hiszen úgy beszélt róla, mintha fülig szerelmes lenne belé.

— Szeretem Ingridet, mert édes, aranyos kisleány, csakhogy ő másnak a menyasszonya.

— Azt mondta, eljön magukhoz.

— Persze, hogy eljön a férjével együtt, aki nekem Pali után a legjobb barátom.

Orsika szemében egyszerre ragyogó lett a világ. Nem érezte a hideget, nem látta az észak felől lassan közeledő hófelhőket, mely a nap sugarait nemsokára eltakarja és szürkeségbe vonja az eget. Kigyulladt arcát bundája nyakának dús prémjébe rejtette, de Dénes mégis észrevette rajta a változást. Mintha csodát látna, nem tudta elfordítani Orsikáról a tekintetét. Szíve ujjongó boldogsággal dobogott.

— Orsika, — szólt lágyan, melegen — most, hogy itthon maradtam, mi történjék a levelekkel?

A fiatal leány elpirulva ránézett.

— Nem tudom, Dini. Talán legjobb volna, ha visszaadná.

— De én szeretnék a lelkébe látni, Orsika. Délután magammal hozom a leveleket és együtt elolvassuk, jó?

Orsika megijedt.

— Együtt? Az nem lesz jó, Dini. A föld alá süllyednék a szégyentől.

— Olyasmiket írt?

— Dehogy írtam olyasmiket, csak röstellem, hogy olyan őszintén kitártam bolondos kisleányszívemet.

Dénes szívén átremegett valami furcsa, meghatott érzés. Megindultan mondta:

— Akkor engedje meg, hogy most mindjárt, ha hazaérek, elolvashassam a leveleket. Mert most már mindenáron elolvasom, akár egyedül, akár együtt.

— Inkább egyedül, Dini. Jaj, de csacsi voltam, hogy odaadtam azokat a régi írásokat.

Dénes sugárzó tekintettel nézte vergődését.

Szemben velük ismerősök jöttek. Orsika felemelte a fejét és igyekezett nyugodtnak látszani. A jégpályáról a korcsolyázók keringőjének hangjai hallatszottak. Egyszerre körülvették őket a régi kedves emlékek . . .

Furcsa! Olyan fiatalok és csupa régi emlékeik vannak. Lépten-nyomon kérdezhetnék egymástól:

— Emlékszik?

Pedig Orsika nem a régi Dinibe szerelmes és Dénes sem a régi Orsikát látta viszont. De valami mégis benne maradt a szívükben, amiből kihajtott a mostani nagy érzésük. Hamar erőre kapott, mert mindegyikük féltette a másikat. Dénes féltette Orsikát, hogy valamelyik gavallérja elviszi előle és Orsika féltette Dénest a svédországi Ingridtől. Hiába, egyszer már megszenvedtek egymásért és ennek emléke még a szívükben élt.

A kapuban levett kalappal állott a leány előtt Dénes.

— A viszontlátásra délután, Orsika.

— Nem talál meg — nevetett Orsika. — Elbujdosom.

— A föld alatt is megkeresem.

Kezébe vette a keskeny kezet és melegen megszorította.

Azután sietett vissza a városba, hogy a virágkereskedéseket még nyitva találja. Bement oda, ahol a legszebb piros rózsákat látta. Összeköttetett egy csomót és névjegyével együtt elküldette Orsikának.

XX.

Otthon szobája csendjében odaült a kályha mellé a levelekkel és sorban feltörte a pecséteket.

Az első levélnél mindjárt ködös lett a szeme.

„Ti mind olyan nagyra vagytok azzal, hogy egyetemi polgárok lehettek. Tanultok. Bemagoljátok azt, amit bölcs emberek tudásban rátok hagytak. Dini nagyobb dolgot cselekedett azzal, hogy inasnak ment. A ti életeteknek a tanuláson kívül nincsen egyéb terhe, de Dini az ő járatlan útján szenvedést is vállalt. De mennyit! Lelki és testi szenvedést egyaránt. Ő a nagyobb hőse korunknak és én nagyon sajnálom, hogy ezért megtagadtam. Nem tagadtam meg, de ő

azt hiszi, mert úgy viselkedtem. Én csak azért voltam olyan kegyetlen hozzá, hogy megijesszem és ezzel jobb belátásra bírjam. De ő az álmaihoz jobban ragaszkodott, mint hozzám és minden szenvedést vállalt értük, még azt is, hogy engem elveszít.

Képzelem, milyen véleménye lehet rólam és hogyan kiábrándulhatott belőlem!"

A második levél elolvasása után sokáig ült kezébe ejtett fejjel. Majd újra elolvasott egy részt belőle.

„Mikor megláttam Dinit, a goromba téli széltől pirosra csípett arccal kullót tolni az út közepén, nagyon megijedtem, hogy a leányok kinevetik vagy valami más butaságot csinálnak, ezért én hirtelen szembe fordultam velük s hogy figyelmüket elvonjam, a könyveimet a lábuk elé szórtam, mintha véletlenül ejtettem volna le azokat. Nehéz pillanatok voltak és a kulló kereke kiabálva csikorgott. Attól féltem, hiába tettem ki magamat annak a veszélynek, hogy Dini azt gondolja rólam, készakarva fordultam el, hogy ne kelljen viszonoznom a köszönését. Pedig ha bekövetkezett volna az, hogy a leányok észreveszik s valami ostobaságot csinálnak, akkor én odamentem volna hozzá s ha mást nem is tehettem volna, a kezét megszorítottam volna.

A komédiám azonban sikerült, a szívem mégis fáj nagyon."

Dénes újra látta azt a napot. Ez az emlék vésődött legmélyebben és legfájdalmasabban a szívébe. Érezte annak a napnak fagyos hidegét. Az arcát millió tűként szurkálták a szemébe csapó éles hópelyhek. És látta a gimnazista leányokat a járdán szembejönni. A kulló kerekei úgy csikorogtak, hogy a szívét hasogatták a hangok. És látta Orsika színjátszását. Most már tudja, hogy miért tette és a fájdalmasan szomorú emlék egyszerre megszépült.

A harmadik levél azért íródott, hogy több apró emlékének felsorolása után belesírja a levélbe: „Hozzánk nem jött elbúcsúzni!"

— Pedig ott voltam, Orsika, — suttogta maga elé — csak nem mertem bemenni, mert azt gondoltam, magának nem lenne kellemes.

A negyedik levél a gyermekkor határán íródott.

„Egyre érkeznek a hírek Dinitől. Nem tudom, miért teszed Pali, hogy nekem is minden levelét felolvasod? Nem veszed észre, hogy Dini számára meghaltam? Mindenki számára van üzenete, csupán az én számomra nincs. És nem tudom megállni mégsem, hogy lélekben ne kövessem útján. Örülök, hogy külföldön tanulhat. Most már bizonyos, hogy lesz belőle valami.

Jó volna, ha el tudnám felejteni, de egy-egy levelének elolvasása után érzem, hogy milyen nehéz Dinitől elszakadni."

— Drága, aranyos Orsika! De amióta báli üdvözletet küldtek és maga is aláírta a nevét, azóta mindig kézcsókot küldtem magának. Az első lépést magának kellett megtennie.

Szemével símogatta a kedves sorokat és azon tünődött, hogyan lett volna jobb. Ha a szívében zavartalan békességben élhetett volna az elmult hat esztendőben, vagy úgy, ahogyan történt. A fájdalom megkeményítette és az élet korán férfivá érlelte.

Most már nem sajnált semmit. A régi fájdalom semmivé vált Orsika későn kapott soraitól. Orsika is szenvedett. Ami bánatot okozott neki, megszenvedett érte. A szenvedés őt is komolyabbá tette és a lelkét megtisztította. Erről tanúskodnak a levelei.

Felállt s a tárcájába rejtette a leveleket. Mosolygott. Vele szemben a falról Ingrid és Olaf képe mosolygott reá. Addig nézte a két kedves arcot, míg azok homályba vesztek és helyettük Orsika édes arca tekintett reá vissza.

Ezalatt Orsika vegyes érzelmek között vívódott. A szégyen és öröm felváltva remegtették meg a szívét. Szeretett volna megsemmisülni, ha a levelekre gondolt, a másik perc-

ben meg öröm járta át a szívét arra a gondolatra, hogy újra megtalálta Dinit.

Közben megérkeztek Dénes gyönyörű, vérpiros rózsái. Édesanyja vette át őket. Mosolyogva vitte be leányához és letette elébe a kis asztalra.

— Édes kisleányom, se neved napja, se születésed napja, se egyéb nevezetes ünnep, ezek a rózsák tehát egyebet jelentenek.

Orsika elpirulva meredt reájuk. A kezébe vette, forgatta, nézegette, de öntudatlanul mosolygott hozzá. Megnézte a névjegyet.

— Dini küldte.

— Gondoltam.

— Miből gondolta, anyuka? Hiszen Dini törődött velem a legkevesebbet.

— Látszólag.

Leült melléje az egyik virágos selyemmel bevont karosszékbe és csendesen, egy kis meghatottsággal mondta:

— A valóságban azonban mindenki között ő törődött veled a legtöbbet. Kelemen Pista is szeret talán a maga módján, de ő hozzá nem adnálak szívesen. Még a Gyurka főhadnagy lehetett volna a legkomolyabb vetélytársa Dininek, rajta meglátszott, hogy a vonzalma mindinkább erősödik, de még nem volt ideje elmélyülni és határozott formát ölteni. Még egy-két hónap kellett volna hozzá.

— De hiszen állandóan félreértés volt köztünk, anyuka.

— A jó Isten tudja, kisleányom, az meglátszik egy férfin, ha igazán szeret valakit.

— Dini többet foglalkozott anyukával, mint velem.

— Velem beszélt és a szemét nem fordította el rólad. És a tekintete mindent elmondott. Dini bizonyára nem is tudja ezt.

— Mégis visszament volna Svédországba nélkülem.

— Te mondod, hogy félreértés volt köztetek. Elsimult?

— Igen. Délelőtt találkoztam Dinivel és beszélgetés közben úgy jött, hogy minden félreértés tisztázódott.

— És Dini azonnal küldte a rózsákat.

— Délután eljön, anyuka.

— Örülök neki, Orsika. Dini nagyszerű ember, majdnem fiamként szeretem.

— Szívesen elfogadná, anyuka, vejének?

— Szívesen, Orsika. Dini a mai kor embere, s mellette boldog asszonyi sors és jómód várna reád.

— Annyira bízik, anyuka, Dini jövőjében?

— Annyira bízom, kisleányom, hogy megnyugodva helyezném sorsodat a kezébe. Szereted?

— Mindig szerettem Dinit, anyuka — felelte egyszerűen Orsika.

— Tudtam én azt úgyis — mondta nevetve édesanyja. — De most gyere, menjünk ebédelni, ne várassuk tovább apukát. Ő még nem tud semmit, nem tudja elképzelni, hol vagyunk és miért késik az ebéd.

Orsika felnevetett.

— De hiszen még mi sem tudunk semmit, csupán azt, hogy Dini rózsákat küldött.

— Hát bizony, még megtörténhetik, hogy esze ágában sincs feleségül venni téged — tréfált Szentgyörgyiné. — Éppen azért apukának nem szólunk most semmit.

Mikor délután eljött Dénes, Orsika csak nem akart mutatkozni. Szentgyörgyiné hiába nézett többször is az ajtó felé.

— Orsika hol van? — kérdezte végre Dénes.

— Valószínűleg a szobájában felejtette magát — mondta Pali.

— Kata néni, megkeresem.

Pali csodálkozva nézett barátja mosolygó arcára.

— Ejha!

— Majd átszólok hozzá — állt fel Szentgyörgyiné.

— Tessék várni, Kata néni. Majd én...

Dénes felállt és kiment a szobából. Orsika ajtaja előtt megállt. Kopogtatott.

— Szabad! — hallatszott alig hallhatóan.

Dénes belépett.

Orsika az asztalra hajtott fejjel ült s egy világért fel nem nézett volna. Dénes odalépett hozzá, megállt előtte és néhány pillanatig mosolyogva nézte. Azután lehajolt és szelíd erőszakkal felemelte a barnafürtös fejet és maga felé fordította a pírban égő arcot.

— Köszönöm szépen a leveleket, Orsika.

— Most mit gondol rólam?

— Szeretem, Orsika. Csak azt sajnálom, hogy annyi esztendőn át nélkülöznöm kellett a tiszta, szép lelkét.

Kedves simogatással elengedte a leány fejét, készen arra, hogy ha megint lehajtja Orsika, újra felemelje. De Orsika nem hajtotta le a fejét.

— Már nem haragszik a kis Orsikára?

— Tulajdonképen nem is haragudtam soha, csak fölöslegesen szenvedtem miatta.

— Egy kicsit megérdemelte — jött meg a szava a fiatal leánynak.

Dénes boldogan nevetett.

— Mindenek felett szeretném tudni, hogyan érez a mostani Orsika.

— Ahogyan a régi — felelte és a feje ismét hajlandónak mutatkozott lehajolni.

Dénes felemelte és megcsókolta.

— Eljön velem a munkába, a küzdelembe?

— Elmegyek.

Dénes leült melléje. Megfogta a kezét, megcsókolta s azután úgy tartotta fogva.

— Még csak a kezdetén vagyok, Orsika. Időbe telik, míg mindent elrendezek úgy, hogy simán, zökkenő nélkül haladhassak. De hogy menni fog, az bizonyos. S ha egyszer elkezdtem, akkor már folyamatos lesz. A jövőtől nem fé-

lek. Bizakodással nézek elébe s most, hogy magát is mellettem tudom, még inkább az egész szívemmel fogok hozzá.

— A cél a régi marad?

— Igen. De hozzá jön még maga. Magáért fogok dolgozni, hogy az élete szép és nyugalmas legyen.

Az ajtóban ott álltak Szentgyörgyiék. Édesapa, édesanya meg Pali. Meghatottan hallgatták Dénes utolsó szavait.

Dénes felállt, s felemelte Orsikát is. Átölelte a vállát és megindultan állt vele Szentgyörgyiék elé.

— Szeretjük egymást. Feleségül kérem Tamás bácsiéktól Orsikát.

— Neked adjuk, fiam, — ölelte meg a főorvos Dénest — csupán az a kikötésünk, hogy várjatok még egy kicsit. Fiatalok vagytok és teneked előbb el kell indulnod.

— Magam is így gondoltam. Várunk egy évet. Addig én bebizonyítom, hogy jó úton járok, és Orsikának biztos jövőt adhatok.

— Azt már bebizonyítottad, fiam, de te most nagy fába vágtad a fejszédet, azzal kell megbirkóznod. Ha már túl leszel a kezdeti nehézségeken, tudom, hogy menni fog. Akkor azután megesküdhettek.

Szentgyörgyiné meghatva ölelte magához leányát, míg Pali Dénes kezét szorította meg, majd megölelte.

— Szervusz, sógor!

XXI.

És egy napon ott álltak mindnyájan a gyár udvarán, ahol inasok mosták a nyers bőröket és bőrkötényes munkások jöttek-mentek kész bőrökkel a raktárba vagy onnan újra a gyárba.

A gyárban már teljes erővel megindult az üzem. Végigmentek a termeken, amelyekben asztaloknál vagy zúgó gépek előtt dolgoztak a munkások.

Dénes ment elöl. Utána a szülei és Szentgyörgyiék. A munka nesze, a gépek vidám zakatolása kellemes lárma volt fülüknek, mert Dénes megindulásáról beszéltek.

Az iroda mellett volt egy szoba, még teljesen üresen. Sem bútor, sem gyári felszerelés nem volt benne. Dénes mégis a tekintetével simogatta és lelki szemeivel teljesen felszerelve látta, ahogyan lesz majd egyszer. Ez lesz a laboratórium. Előre örült annak, mennyi időt fog itt eltölteni munkába mélyedten úgy, mint Hanssonéknál, új készítményekkel lepve meg a magyar bőripart.

Igen, a jövő biztatóan int.

Csak egyelőre a megszorítások miatt nem fejtheti ki Dénes azt, amit szeretne. Alighogy megindult, hadiüzemmé nyilvánították. De munka volt bőven s a hasznot is meghozta.

Hiányoznak egyelőre azok a bőrök, amelyekből a legfinomabb készítményeket lehet előállítani, ezzel szemben vannak új lehetőségek, kitalálni olyasmit, amivel a hiányzó dolgokat lehet majd pótolni.

Orsika ebben a pillanatban Kelemen Pistára gondolt. Milyen óriási különbség van a két fiatalember között. Kelemen Pista úgy építi fel a jövőjét, hogy összeköttetéseket gyüjt, másokra támaszkodik, embereket használ fel lépcsőnek, kétrét görbül és alázatoskodik, előkelő hölgyek kutyáinak hízeleg, hogy gazdája kegyét megnyerje, Dénes pedig komoly munkába kezdett és legfőbb törekvése olyan dolgokat előállítani, amelyekkel a bőrnek mint közszükségleti cikknek a mutatkozó hiányait pótolni lehessen.

Szíve melegen dobbant Dénes felé és büszkén tekintett reá. Látta a célt, amely felé Dénes halad és erősen eltökélte magában, hogy lépést tart vele. Jó felesége lesz, aki mindenben segíti, gondjait megkönnyíti, meleg, békés otthont ad neki, egyszóval: boldoggá teszi.

Vőlegényére nézett. Dénes viszonozta pillantását, mosolygott reá, közben azonban lelkesen magyarázott édes-

apjának és leendő apósának arról, milyen óriási területen van a Hansson-gyár és mekkora munkateljesítménye van. Milyen szerencsés ember Olaf, hogy mindezt készen kapja, de semmit sem irigyel tőle, csak a laboratóriumot sajnálja, mert azt Olaf nem méltányolja.

— Nekem pedig igen hiányzik — tette hozzá mosolyogva.

— Nem tudom, mibe kerül egy ilyen laboratórium felszerelése, — mondta édesapja — de ha valami nagyon hiányzik onnan, mondd meg nekem, én megszerzem neked. Utóvégre valamivel én is szeretnék hozzájárulni a gyáralapításodhoz.

Dénes hálásan nézett reá.

— Édesapám az irodát már úgyis berendezte.

— Otthoni bútorokkal. Nem került semmibe. Majd otthon elmondod, hogy mi minden van Hanssonék laboratóriumában, hogy némi fogalmam legyen a dologról.

— Mikor lesz Ingrid és Olaf esküvője? — kérdezte Orsika. — Mikorra várhatjuk őket?

— Az esküvőjük most lesz májusban, de a háborús helyzetre való tekintettel nem valószínű, hogy a hosszú és nem is egészen veszélytelen útra vállalkozzanak.

— Nektek sem kell már sokáig várni — szólt hozzájuk lépve Szentgyörgyi Tamás. — Amit itt ma láttunk, arra lehet építeni. Sőt családot alapítani is. Amint Orsika elkészül, megtarthatjátok az esküvőt.

Dénes Orsikára nézett sugárzó pillantással.

A fiatal leány érezte Dénes örömét. A lelkébe látott, amelyen a célbajutás boldog öröme viharzott át. Álmai nem álmok többé, hanem szemmel látható valóság. Minden, ami ezután jön, már együtt találja őket. Együtt haladnak a jövő felé, mely sok örömöt ígér és biztatóan int feléjük.

HORDA
KIADÓ